# Facultade de Historia

**Presentación**

## Presentación

A Facultade de Historia da Universidade de Vigo, sita no Campus Universitario de Ourense, oferta tres titulacións adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (EEES): un Grao e dous Posgraos.

Ademais está en proceso de extinción a titulación de Licenciatura en Historia, tamén en liña cos criterios de referencia do EEES. Xa non se imparte docencia, ainda que no curso 2015-16 pódense realizar os exames correspondentes ao 5º curso.

Xunto á habitual **modalidade presencial**, poderase optar pola modalidade semipresencial, sempre que se xustifique a imposibilidade de asistir con regularidade ás aulas; os motivos deben estar en relación con obrigas de carácter laboral, familiar, atención a persoas dependentes, actividades deportivas de alto nivel, necesidades educativas especiais. O proceso para acollerse a esta modalidade terá lugar unha vez formalizada a matricula; estudante debe cubrir un impreso coa solicitude e entregar a documentación xustificativa.

Os docentes poñerán a disposición destes estudantes o material preciso a través da plataforma de teledocencia e os medios para superar as materias do grado, en igualdade de condicións que os presenciais.

A oferta de **Posgrao** contempla dúas titulacións:

- **Mestrado semipresencial en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio**, en colaboración coa Escola Superior de Enxeñería de Minas do campus de Vigo e a Escola Superior de Conservación-Restauración de Bens Culturais de Pontevedra.

- Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade **(**USC **y** U Vigo**) coa participación do Instituto de Ciencias do Patrimonio (**Incipit**) do CSIC.** O seu programa ten unha doble orientación: profesionalizante e investigadora. Na súa primeira vertente, aspira a formar arqueólogos que poidan desenvolver a sua labr profesional neste campo nos próximos anos; na segunda, da paso ao programa de doutoramento da USC Historia, Xeografía e Arte.

Neste documento:

- Localización
- Normativa e Lexislación
- Servizos e Infraestruturas do Centro
- Outra Información do Centro
- Calendario Académico
- Información de Interese

**Información básica**

O título de Grao en Xeografía e Historia  proporciona ao alumno unha serie de competencias que integran un nivel de coñecementos (saber), de capacitación en habilidades e destrezas (saber facer) e o de formación en actitudes e valores (saber ser e estar). Na liña doutras titulacións recoñecidas nas universidades europeas, ao englobar contidos das disciplinas de Xeografía, Historia e Historia da arte, a oferta da nosa Facultade pode dotar ao alumno dunha serie ampla de competencias específicas.

Grao Xeografía e Historia (Plano 2014/15)

Grao Xeografía e Historia (Plano 2009/10)

Destaca o **carácter humanístico** das disciplinas cunha longa e consolidada traxectoria académica e universitaria, e a súa capacidade para coñecer a orixe e a evolución de moitas das realidades culturais do noso tempo. En conxunto ofertamos unha formación básica en contidos interdisciplinares relativos ao coñecemento da estrutura diacrónica do pasado, do coordenadas espazo-temporais, interrelacionadas  coas xeográficas e artísticas.

A formación  inclúe ámbitos temáticos e territoriais específicos e contidos instrumentais, a través das **prácticas** que os nosos estudantes realizan en diversas institucións e empresas. O coñecemento do noso pasado permite achegarse as ferramentas analíticas e conceptuais que a súa vez incitan á reflexión,  á crítica e ao respecto pola diversidade e a alteridade; en definitiva o coñecemento doutras realidades, moi variadas fomenta  os valores humanos  e achega principios éticos tan necesarios na sociedade actual.

O carácter multidisciplinar e polivalente dos estudos (Historia, Arte e Xeografía) capacita para un **amplo abanico de saídas profesionais** aos seus egresados, que resultan tan competitivos como os especializados nunha soa das disciplinas humanísticas, tendo en conta da cada vez maior flexibilidade do actual mercado laboral entre titulacións e postos de traballo. Os servizos educativos, os servizos da administración, os medios de comunicación, os centros de educación superior e secundaria, e un longo espectro de institucións e empresas, proporcionan un marco para desempéñoo de actividades relacionadas co perfil formativo do grao, preparando para unha gran variedade de actividades.

Ademais, a riqueza histórica, artística, arqueolóxica e natural proporciona unha estreita relación entre os estudos universitarios e o mercado laboral, abrindo unha nova vía de profesionalización ante a crecente consideración do legado cultural herdado como recurso dotado de valor económico ou produtivo. A demanda e saídas profesionais no terreo da conservación, protección, xestión e difusión do patrimonio e o resto de actividades relacionadas co turismo cultural abren un amplo horizonte á saída profesional dos futuros graduados, que poden nesa liña especializarse no máster que este curso ofertamos por primeira vez.

Co obxectivo de dar resposta á demanda social de diferentes profesionais, e aos futuros graduados posibilítase unha continuación académica coherente coa posta en marcha de dous Másteres: Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio.

Unha situación similar presenta o **Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüedad** orientado á especialización en arqueoloxía.

Guía de Acollida 2015-16

Calendario Académico 2015-16

## Organización e Funcionamento do Centro

Organos de Goberno

 Decanato

 Xunta de Facultade

 Comisión Permanente da Facultade

 Comisión de Calidade

 Departamentode Historia, Arte e Xeografía

**Equipo de Goberno**

 Decana:

Profa. Dra.  Susana Reboreda Morillo

Tfno.: 988 38 72 69

dfho@uvigo.es

 Vicedecana:

Profa. Dra. Beatriz Comendador Rey

Tfno : 988 38 71 04

beacomendador@uvigo.es

 Secretaria:

Dna . María del Carmen Arribas Álvarez

Tfno.: 988 38 72 00

sfho@uvigo.es

---

**Normativa e Lexislación**

## Normativa xeral das Universidades

## Normativa específica da Universidade de Vigo

Normativas da Facultade de Historia

- Regulamento Rexime Interno da Facultade de Historia
- Regulamento para a elaboración dos horarios docentes e a planificación de ocupación de espazos na Facultade de Historia de Ourense
- Regulamento de Prácticas Externas
- Regulamento do Traballo de Fin de Grao

---

**Servizos e Infraestructuras do Centro**

## CAMPUS NORTE

A actividade se articula en 3 edificios:

- Edificio Facultades (máis coñecido como Edificio de Ferro)
- Pavillón Olga Gallego (2)
- Pavillón Concepción Ramón Amat (1)

**O EDIFICIO FACULTADES**

**Acceso**

- Conserxería
- Aulas

**1º andar**

- Secretaría Administrativa da Facultade
- Aula de Informática
- Delegación de Alumnos

**2º andar**

- Laboratorios docentes: Arqueoloxía, Historia da Arte, Xeografía, Historia Medieval
- Aulas

**4 ºandar**

- Vicerreitoría do Campus de Ourense
- Decanato
- Salón de Graos

**DISTRIBUCIÓN DE AULAS DE HISTORIA - EDIFICIO DE FERRO- CURSO 2015-16**

CURSO AULA HORARIO

- 1º Grao 0.5 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 2º Grao 0.6 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 3º Grao 0.7 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 4º Grao 0.7 mañá e tarde (Planta baixa)
- Aula de videoconferencia/máster: 2.3 (2º andar)
- Prácticas 1º Grao. Grupo 1, 0.5; Grupo 2, 2.2 (2º andar)
- Prácticas 2º Grao. Grupo 1, 0.6, Grupo 2, 2.3 (2º andar)

PAVILLÓN OLGA GALLEGO (2)

- Despachos dos/as profesores/as (1º andar e soto)
- Laboratorio de Prehistoria, Historia Antigua, Historia Moderna, Historia Contemporánea e Historia de América (soto)

PAVILLÓN CONCEPCION RAMÓN AMAT (1)

- Secretaría do Departamento de Historia, Arte e Xeografía: (1º andar)
- Aula de Máster
- Sala de exposicións ALTERARTE (planta baixa)

DISTRIBUCIÓN DE LABORATORIOS DE HISTORIA - CURSO 2015-16

DENOMINACIÓN LOCALIZACIÓN EDIFICIO

- Laboratorio de Informática PRIMEIRO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Xeografía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Arqueoloxía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Historia Medieval SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Prehistoria e Historia Antiga SOTO PAVILLÓN 2
- Laboratorio de Historia Moderna e Contemporánea SOTO PAVILLÓN 2

PLATAFORMA DE TELEDOCENCIA (http://faitic.uvigo.es)

- Curso virtual do Grao en Xeografía e Historia
- Curso virtual do Máster en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Manual Primeiros Pasos na plataforma Moodle

**Calendario Académico**

Pódese acceder ao calendario, horarios e datas de exámenes na web do centro.

**Outra información do centro**

Plan de Autoprotección Universidade de Vigo.

Actuación en caso de Emerxencia Edificio de Ferro

Plan 1

Plan 2

## Delegación de alumnos

Funcións

É o órgano de representación estudiantil institucional que se ten artellado na Facultade de Historia.

Todos os alumnos/as poden acudir á sede da Delegación para obter información e facer uso dos seus recursos. Para cubrir as súas necesidades a Delegación ten un orzamento proporcional ao número de alumnos/as que representa. Segundo o Regulamento de Estudantes no artigo 27, entre os fins da Delegación de alumnos está:

- Actuar como órganos de diálogo coas autoridades académicas no establecemento dunha información adecuada sobre a vida universitaria.
- Xestiona-los seus recursos.
- Promover e coordinar actividades de extensión universitaria.
- Elixi-los seus representantes perante calquera autoridade, institución ou organización, naqueles casos para os que non exista regulamento de elección.

**Actuais Representantes (Marzo 2014)**

- 
    - Cid Narvaez, Daniel
    - Coello Fernández, Mª de los Angeles
    - Gómez Manso, Belén
    - Morodo del Río, Jose
    - Real López, Arturo
    - Morenza Arias, David
    - Sánchez Díaz, Roi
    - Díaz Alonso, Xoel

**Representante no Claustro**

- Fernández Alvarado, Hadrián

**Localización**

Edificio Facultades. 1º Andar

Tfno: 988 38 73 05

E-mail: dafho@uvigo.es

## Normativa

- Regulamento Estudantes
- Estatuto Estudantado (BOE 31/01/2010)
- Normativa de Permanencia da Universidade de Vigo
- Regulamento de Voluntariado

- ## Plan de Acción Titorial

  ## Outra información de interese para o alumnado

  - Actividades culturais

---

**Información de Interese**

**ESTUDAR EN OURENSE**

Estudar na Universidade de Vigo

Guía turística de Ourense

Aloxamento en Ourense

Hoteis e Hostais

Pisos compartidos. Contactar coa ORI.

Información para o alumnado da Universidade de Vigo:

Alumnado da Universidade de Vigo

**CONTACTOS INTERESE UNIVERSIDADE DE VIGO**

Páxina web:

http://www.uvigo.es/

Central: 986 81 20 00

Información Xeral: 986 81 36 00

Información ao alumnado: 986 81 36 30

Rexistro xeral da universidade: 986 81 39 02

Rexistro do Campus de Vigo: 986 81 36 10

Rexistro do Campus de Orense: 988 38 71 03

Xerencia: 986 81 35 60. xerencia@uvigo.es

Consello Social: 986 81 26 63 secoso@uvigo.es

Tribunal de Garantías: 986 81 38 30.tgarant@uvigo.es

Gabinete de prensa: 986 81 36 04. gprensa@uvigo.es

SIOPE.: 986 81 36 30 /37 55. siope@uvigo.es

Oficina Osix de Vigo: 986 81 40 60. ofix@uvigo.es

Oficina Osix de Orense: 988 38 71 71. ofixuo@uvigo.es

**AREA DE SERVIZOS Á COMUNIDADE**

Servizo de información, orientación e promoción (SIOPE):

986 80 19 49 / 55. siope-po@uvigo.es

Actividades culturais: 986 81 36 03/ 26. vicext@uvigo.es

Actividades deportivas: 986 81 21 82 / 986 81 22 04; deportes@uvigo.es

Servizo de alumnado: 986 81 36 0 /09 xsadal@uvigo.es

LERD de Vigo: 986 81 37 71 / 72

LERD de Orense: 988 38 71 02

Bolsas: 986 81 19 99 / 813 612. bolsas@uvigo.es

Títulos e plans de estudo: 986 81 36 35 / 3632

Asesoría Xurídica: 986 81 35 76

Oficina de I D: 986 81 22 36. otri@uvigo.es

Oficina ORI: 986 81 21 78 / 986 81 35 50 ; ori@uvigo.es

CACTI: 986 81 21 18

Oficina do Medio Ambiente (OMA): 986 81 38 83; oma3@uvigo.es

Oficina Ofoe: 902 366 994 Correo electronico: ofoe@uvigo.es

Oficina Ofie: 986 81 40 86 Correo electrónico: ofie@uvigo.es

**BIBLIOTECA DO CAMPUS DE OURENSE**

Presente fisicamente nos tres campus, a Biblioteca Universitariaconta en cada un deles cunha biblioteca central e varias salas repartidas polas escolas e facultades que compoñen a Universidade.

A Bilioteca Central do Campus de Ourense, fundada no ano 2000, conta cun fondo de uns 100.000 libros e unhas 750 publicacións periódicas divididas en diferentes temas como son a xeografía, historia, arte, dereito e química.

Servizos que ofrece:

Préstamo interbibliotecario a nivel nacional e internacional.

Préstamo para alumnos, PDI e PAS.

Información bibliográfica, búsquedas e referencias bilbiográficas.

Catálogo automatizado e colectivo de publicacións periódicas (a nivel nacional).

Contacto:

Conserxería (988 387 320) - conbco@uvigo.es; Préstamo (988 387 192) - presour@uvigo.es

Dirección (988 387 191) - dirbco@uvigo.es; Administración (988 387 158) - admibco@uvigo.es

Subdirección hemeroteca (988 387 230) - subdhbco@uvigo.es; Subdirección adquisicións (988 387 285) - subdrbco@uvigo.es

Hemeroteca (988 387 322) - hembco@uvigo.es

Campus As Lagoas - 32004 - Ourense

Horario de atención ao público: De luns a venres de 8:30h a 21:00h

Acceso ao Catálogo da Biblioteca

**CONTA DE CORREO ELECTRÓNICO DA UNIVERSIDADE DE VIGO**

Basta con estar matriculado na Universidade e dispor do cartón universitario.

No momento de formalizar a matrícula créase unha conta de correo cun nome de usuario e coa extensión alumnos.uvigo.es

Con ese nome de usuario e esa clave tamén poderás acceder á rede WIFI. Todas as instalacións da Universidade de Vigo teñen acceso a internet por rede WIFI

http://www.uvigo.es

**CARNET UNIVERSITARIO**

O Carné Universitario é unha tarxeta intelixente realizada en colaboración co Santander, que acredita o estudantado, profesorado e personal de administración e servizos como membros da comunidade universitaria.

Ademais de todas as funcións asociadas ás tarxetas intelixentes, o carné poderá dispoñer de servizos financeiros 4B Maestro, se se solicitan voluntariamente

Para qué podes utilizalo?

Acreditación universitaria

Acceso a recintos e ordenadores das aulas de informática e persoais*

Préstamo de libros en bibliotecas

Consultas en Puntos de Información e, opcionalmente, en caixeiros 4B*

Tarxeta deportiva

Moedeiro electrónico

Descontos en comercios

Tarxeta 4B Maestro (opcional)

Firma Electrónica

Solicítao en calquera momento nas Oficinas Universitarias Santander do campus, levando unha fotografía recente. Recibiralo no teu domicilio particular. Para que inclúa o servizo 4B Maestro só necesitas ser titular dunha conta bancaria no Santander. Esta conta non ten nin gastos de administración nin de mantemento.

O Carné Universitario non hai que renovalo cada ano. Para activar a función financeira diríxete á Oficina Universitaria.

**SEGURO ESCOLAR**

Os alumnos da Universidade de Vigo, sexa cal for a súa nacionalidade ou estudos que cursen, quedan cubertos por un seguro escolar. Do mesmo xeito que se regula para os niveis educativos previos, a Lei establece a cobertura obrigatoria.

Ademais, a Universidade de Vigo subscribiu un seguro adicional, seguro cum laude, para todos os seus alumnos, incluídos aqueles que non quedan cubertos polo seguro obrigatorio. Ambos os seguros páganse no momento de formalizar a matrícula, polo que non teñen custo adicional algún.

Con carácter complementario aos dous anteriores, a Universidade de Vigo dispón dun seguro voluntario, seguro cum laude plus, con maiores coberturas que aqueles e a un custo moi reducido (ao redor de 10 euros por curso).

**OUTROS SERVIZOS**

- **Actividades Culturais**
- **Deportes**
- **Voluntariado**
- **Area de Emprego**
- **Fundación Universidade de Vigo**
- **Gabinete psicopedagóxico**
- **Tribunal de Garantías**

# Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

**Materias**

**Curso 1**

| Código | Nome | Cuadrimestre | Cr.totais |
|---|---|---|---|
| O02M143V01101 | Concepto e Categorías do Patrimonio Cultural | 1c | 3 |
| O02M143V01102 | Valor e Significado do Patrimonio Cultural | 1c | 3 |
| O02M143V01103 | Protección Xurídica do Patrimonio Cultural | 1c | 3 |
| O02M143V01104 | Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos | 1c | 3 |
| O02M143V01105 | Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | 1c | 3 |
| O02M143V01106 | Catalogación e Risco | 1c | 3 |
| O02M143V01107 | Técnicas de Representación CAD do Patrimonio | 1c | 3 |
| O02M143V01108 | Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural | 1c | 3 |
| O02M143V01109 | Ténicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural | 1c | 3 |
| O02M143V01110 | Técnicas de Prospección do Subsolo Superficial | 1c | 3 |
| O02M143V01201 | Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estruturas Inmobles | 2c | 3 |
| O02M143V01202 | Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies | 2c | 3 |
| O02M143V01203 | Técnicas Analíticas de Caracterización e Diagnose | 2c | 3 |
| O02M143V01204 | Técnicas e Ensaios para a Caracterización e a Diagnose en Obra | 2c | 3 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| O02M143V01205 | Tratamento de Superficies | 2c | 3 |
| O02M143V01206 | Tratamento de Estruturas | 2c | 3 |
| O02M143V01207 | Caracterización e Documetación Histórico-Artística | 2c | 3 |
| O02M143V01208 | Territorio e Paisaxe Cultural | 2c | 3 |
| O02M143V01209 | Historia, Memoria, Identidade e Patrimonio Cultural | 2c | 3 |
| O02M143V01210 | Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural | 2c | 3 |
| O02M143V01211 | Deseño de Exposicións e Modelos Expositivos | 2c | 3 |
| O02M143V01212 | Patrimonio Arquitectónico, Territorio e Paisaxe Urbana | 2c | 3 |
| O02M143V01213 | Prácticas | 2c | 6 |
| O02M143V01214 | Traballo Fin de Máster | 2c | 9 |

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Concepto y Categorías del Patrimonio Cultural** | | | | |
| Materia | Concepto y Categorías del Patrimonio Cultural | | | |
| Código | O02M143V01101 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Gestión y Protección del Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OB | 1 | 1c |
| Lingua de impartición | Gallego | | | |
| Departamento | Historia, arte y geografía | | | |
| Coordinador/a | Pérez Losada, Fermín Emiliano | | | |
| Profesorado | de Uña Álvarez, Elena Pilar<br>Pérez Losada, Fermín Emiliano | | | |
| Correo-e | fermin@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://faitic.uvigo.es/ | | | |
| Descrición xeral | Esta asignatura iene como objetivo comprender y valorar la importancia del Patrimonio Cultural en la sociedad contemporánea. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A1 | Poseer y comprender conocimientos que aporten una base u oportunidad de ser originales en el desarrollo y/o aplicación de ideas, a menudo en un contexto de investigación. |
| A3 | Que los estudiantes sean capaces de integrar conocimientos y enfrentarse a la complejidad de formular juicios a partir de una información que, siendo incompleta o limitada, incluya reflexiones sobre las responsabilidades sociales y éticas vinculadas a la aplicación de sus conocimientos y juicios. |
| B1 | Adquirir la capacidad para diferenciar y valorar las diversas expresiones del Patrimonio cultural, conocer las herramientas para su cuantificación y protección, así como las diferentes perspectivas que abordan su gestión. |
| C8 | Entender los valores multifactoriales del Patrimonio cultural, y valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social. |
| D4 | Concebir la protección del Patrimonio cultural en un marco de desarrollo sostenible |
| D5 | Adquirir conocimientos avanzados y demostrar, en un contexto de investigación científica y tecnológica o altamente especializado, una comprensión detallada y fundamentada de los aspectos teóricos y prácticos y de la metodología de trabajo en uno o más campos de estudio. |

| Resultados de aprendizaje | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Conocer el concepto de Patrimonio Cultural, su evolución y sus distintas categorías | A1<br>A3<br>B1<br>C8<br>D4<br>D5 |

| Contenidos | |
|---|---|
| Tema | |
| El concepto de Patrimonio Cultural | Orígenes y evolución desde el s. XIX (Patrimonio Nacional).<br>Rasgos definitorios básicos en la actualidad.<br>Categorías generales en las que se clasifica (Natural/Cultural; Material/Inmaterial; Mueble/Inmueble). |
| El Patrimonio Natural | Definición y características propias y singulares.<br>Orígenes y evolución del concepto hasta la actualidad.<br>Estrategias generales de conservación e intervención.<br>La obvia interacción con la acción antrópica: Paisajes, Territorios.<br>Patrimonios emergentes relacionados: geológico y minero, paleontológico, etc. |

| | |
|---|---|
| El Patrimonio Cultural | Clasificación general según las normativas y convenciones: Histórico/Artístico, Arqueológico, Etnográfico, Bibliográfico y Documental.<br>Características y particularidades propias de cada categoría.<br>Estrategias generales de conservación e intervención.<br>Patrimonios emergentes relacionados (científico/técnico, industrial, etc.). |
| El caso específico del Patrimonio Cultural Inmaterial | Definición, características y evolución del concepto hasta la actualidad.<br>Relaciones e interacciones con los patrimonios materiales. |
| Categorías patrimoniales | Las cambiantes y difusas fronteras entre los diversos tipos y categorías patrimoniales.<br>Definiciones jurídicas y conceptos epistemológicos.<br>Patrimonios consolidados y patrimonios emergentes. Los patrimonios integrales. |

**Planificación**

| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---|---|---|
| Actividades introductorias | 1 | 0 | 1 |
| Tutoría en grupo | 4 | 0 | 4 |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | 0 | 12 | 12 |
| Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma | 0 | 12 | 12 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | 0 | 30 | 30 |
| Pruebas de tipo test | 1 | 0 | 1 |
| Otras | 0 | 5 | 5 |
| Trabajos y proyectos | 0 | 10 | 10 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodologías**

| | Descrición |
|---|---|
| Actividades introductorias | Sesión orientada a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado y sus motivaciones.<br>Presentación de la materia y de los entornos en los que se desarrollará el módulo, empleando herramientas de teleformación y telecomunicación. |
| Tutoría en grupo | Interacción docente/alumnado con la finalidad de exposición básica de contenidos, orientación, asesoramiento y resolución de dudas en el proceso del aprendizaje, con el apoyo de los medios de teleformación. |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | Análisis de casos o situaciones en relación con el concepto y categorías del Patrimonio Cultural.<br>Proceso sustentado en la plataforma de teleformación. |
| Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma | Actividades vinculadas al desarrollo de la reflexión, debate, crítica y generación abierta de alternativas movilizando los conocimientos y las habilidades de los estudiantes mediante las diferentes herramientas tecnológicas de docencia. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Aplicación de los conocimientos y de las capacidades del alumnado en un sentido autónomo y dirigido con carácter transversal en el desarrollo de la materia. |

**Atención personalizada**

| Metodoloxías | Descrición |
|---|---|
| Estudio de casos/análisis de situaciones | Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle. |
| Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma | Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle. |

**Evaluación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Pruebas de tipo test | Prueba tipo test, realizada a través de la plataforma virtual.<br>El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer el concepto de patrimonio cultural, su evolución y sus distintas categorías. | 30 | A1<br>A3 | B1 | D4<br>D5 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Otras | Comunicación y participación activa en las actividades de la materia través de medios telemáticos.<br>El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer el concepto de patrimonio cultural, su evolución y sus distintas categorías | 20 | A1<br>A3 | C8 | D4<br>D5 |
| Trabajos y proyectos | El alumnado realiza y presenta un comentario crítico sobre los textos y lecturas recomendadas, utilizando herramientas de entrega remota en la fecha indicada.<br>El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer el concepto de patrimonio cultural, su evolución y sus distintas categorías | 50 | A1<br>A3 | C8 | D4<br>D5 |

## Outros comentarios sobre a Avaliación

El alumno, según la normativa vigente, tiene dos convocatorias de evaluación.

La primera lleva a cabo durante el cuatrimestre de docencia. En caso de que las semanas de docencia de la materia no sean suficientes para la entrega de todos los trabajos previstos, se habilitará la plataforma de docencia dos semanas adicionales, al final del cuatrimestre, para facilitar la dicha entrega, estableciéndose en este caso un cronograma alternativo de entrega de tareas.

La segunda evaluación se realiza en el mes de Julio, para lo cual se habilitará de nuevo el acceso a la plataforma docente.

## Fuentes de información

### Bibliografía Básica

Hernández Hernández, F. (2002): El Patrimonio Cultural: la memoria recuperada. Gijón: Trea.

Tugores, F. e Planas, R. (2006): Introducción al Patrimonio Cultural. Gijón: Trea.

¿Qué es el patrimonio cultural inmaterial? (http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/01851-ES.pdf)

### Bibliografía Complementaria

Babelon, J.P e Chastel, A. (2000): La notion de patrimoine. París: Liana Levi.

Choay, F. (2007): Alegoría del Patrimonio. Barcelona: Gustavo Gili.

Gestión del Patrimonio Mundial natural (http://whc.unesco.org/en/managing-natural-world-heritage/)

Gestión del Patrimonio Mundial cultural (http://whc.unesco.org/en/managing-cultural-world-heritage/)

## Recomendaciones

### Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Catalogación y Riesgo/O02M143V01106
Figuras de Intervención y Gestión de Proyectos/O02M143V01104
Nuevos Modos de Gestión y Proyectos del Patrimonio Cultural/O02M143V01105
Protección Jurídica del Patrimonio Cultural/O02M143V01103
Valor y Significado del Patrimonio Cultural/O02M143V01102

### Outros comentarios

La docencia de la materia se lleva a cabo utilizando la plataforma docente Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster". Es imprescindible que el alumno acceda a la plataforma

docente de la materia previamente al inicio de la misma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Valor y Significado del Patrimonio Cultural** | | | | |
| Materia | Valor y Significado del Patrimonio Cultural | | | |
| Código | O02M143V01102 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Gestión y Protección del Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OB | 1 | 1c |
| Lingua de impartición | | | | |
| Departamento | Historia, arte y geografía | | | |
| Coordinador/a | Pérez Losada, Fermín Emiliano | | | |
| Profesorado | Pérez Losada, Fermín Emiliano | | | |
| Correo-e | fermin@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://faitic.uvigo.es/ | | | |
| Descrición xeral | La materia tiene como objetivo que los alumnos aprendan a analizar críticamente el valor patrimonial de los bienes culturales, y conozcan las herramientas metodológicas necesarias para el proceso de estimación del valor patrimonial, empleando criterios estandarizados. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A2 | Que los estudiantes sepan aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con su área de estudio. |
| A4 | Que los estudiantes sepan comunicar sus conclusiones, y los conocimientos y razones últimas que las sustentan, a públicos especializados y no especializados de un modo claro y sin ambigüedades. |
| B1 | Adquirir la capacidad para diferenciar y valorar las diversas expresiones del Patrimonio cultural, conocer las herramientas para su cuantificación y protección, así como las diferentes perspectivas que abordan su gestión. |
| C1 | Estar capacitado para seleccionar las herramientas de estudio y documentación necesarias para conocer el bien cultural, incluso estableciendo metodologías de trabajo estandarizables. |
| C8 | Entender los valores multifactoriales del Patrimonio cultural, y valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social. |
| D1 | Poder integrar las diversas informaciones y datos aportados por diversos técnicos y herramientas en la redacción de conclusiones de acción. |
| D4 | Concebir la protección del Patrimonio cultural en un marco de desarrollo sostenible |

| Resultados de aprendizaje | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Conocer las herramientas metodológicas para la realización de un proceso de estimación del valor de un bien cultural cualquiera, a partir de criterios estandarizados. | A2<br>A4<br>B1<br>C1<br>C8<br>D1<br>D4 |

| Contenidos | |
|---|---|
| Tema | |
| Valores y significado del Patrimonio Cultural | Principales cualidades positivas de reconocimiento y aprecio del Patrimonio Cultural en la sociedad contemporánea. Valor potencial y valor efectivo o real. |
| El valor estético/formal | Antigüedad, artificio, monumentalidad, belleza. La integración del patrimonio en el paisaje urbano y rural. El valor utilitario: rehabilitaciones para nuevos usos y su problemática. |

| | |
|---|---|
| El valor informativo/histórico | Cómo conocer el pasado a través del patrimonio. La investigación como herramienta básica generadora de valor histórico. |
| El valor asociativo/simbólico | La comunicación directa pasado-presente inherente al patrimonio. El patrimonio como símbolo cultural identitario de las comunidades humanas. Problemática de a quién representa el patrimonio cultural a escala local, nacional y mundial. |
| El valor económico del patrimonio cultural | Educación, cultura, turismo y desarrollo. Modelos económicos y políticas culturales aplicadas al patrimonio en el mundo contemporáneo. El patrimonio cultural como recurso económico, generador de riqueza (beneficios directos e indirectos) y de calidad de vida. |
| Los informes de valoración patrimonial (IVP) | Estrategias, estándares y sistemas de medición y cuantificación del valor patrimonial del bienes culturales |

**Planificación**

| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---|---|---|
| Tutoría en grupo | 4 | 0 | 4 |
| Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma | 0 | 12 | 12 |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | 0 | 12 | 12 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | 0 | 30 | 30 |
| Actividades introductorias | 1 | 0 | 1 |
| Trabajos y proyectos | 0 | 10 | 10 |
| Otras | 0 | 5 | 5 |
| Pruebas de tipo test | 1 | 0 | 1 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodologías**

| | Descrición |
|---|---|
| Tutoría en grupo | Interacción docente/alumnado con la finalidad de exposición básica de contenidos, orientación, asesoramiento y resolución de dudas en el proceso del aprendizaje, con el apoyo de los medios de teleformación. |
| Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma | Actividades vinculadas al desarrollo de la reflexión, debate, crítica y generación abierta de alternativas movilizando los conocimientos y las habilidades de los estudiantes mediante las diferentes herramientas tecnológicas de docencia. |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | Análisis de casos o situaciones en relación con el concepto y categorías del Patrimonio Cultural. Proceso sustentado en la plataforma de teleformación. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Aplicación de los conocimientos y de las capacidades del alumnado en un sentido autónomo y dirigido con carácter transversal en el desarrollo de la materia. |
| Actividades introductorias | Sesión orientada a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado y sus motivaciones. Presentación de la materia y de los entornos en los que se desarrollará el módulo, empleando herramientas de teleformación y telecomunicación. |

**Atención personalizada**

| Metodoloxías | Descrición |
|---|---|
| Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma | Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle. |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle. |

**Evaluación**

| Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|---|---|---|

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Trabajos y proyectos | El alumnado realiza y presenta un Informe de Valoración Patrimonial (IVP) sobre uno bien cultural de su elección (transversal del módulo), utilizando herramientas de entrega remota en la plataforma virtual. El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer las herramientas metodológicas para la realización de un proceso de estimación del valor de un bien cultural cualquiera, a partir de criterios estandarizados. | 50 | A4 | B1 | C1 | D1 |
| Otras | Comunicación y participación activa en las actividades de la materia a través de los medios telemáticos. El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer las herramientas metodológicas para la realización de un proceso de estimación del valor de un bien cultural cualquiera, a partir de criterios estandarizados. | 20 | A2 | B1 | C1 | D1 |
| Pruebas de tipo test | Prueba tipo test, realizada a través de la plataforma virtual. El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer las herramientas metodológicas para la realización de un proceso de estimación del valor de un bien cultural cualquiera, a partir de criterios estandarizados. | 30 | A2 | B1 | C8 | D4 |

## Outros comentarios sobre a Avaliación

## Fuentes de información

### BÁSICA


Ballart Hernández, J. 1997: El patrimonio histórico y arqueológico: valor y uso , Barcelona, Ariel.

Ballart Hernández, J.; Juan i Treserras,J. 2008: Gestión del patrimonio cultural , Barcelona, Ariel (4ª ed.)

Pedersen,A. 2005: Gestión del turismo en sitio del Patrimonio Mundial. Manual práctico para administradores de sitios del Patrimonio Mundial. UNESCO, París. [http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001286/128679s.pdf]

VV.AA. 1999: Sistema de valoración patrimonial de los Enclaves arqueológicos de Aragón , Gobierno de Aragón.

VV.AA. 2008: O valor crítico dos bens culturais. Videos das conferencias , Consello da Cultura Galega, Santiago deCompostela, [http://consellodacultura.org/mediateca/?p=445]


### COMPLEMENTARIA


Bonet, L.; Castañer, X.; Font, J. (Eds.) 2009: Gestión de proyectos culturales: análisis de casos, Barcelona, Ariel (2ª ed.)

Castillo Oreja, M.A. (ed) 2000: Ciudades históricas: conservación y desarrollo, Fundación Argentaria - Visor Dis, Madrid.

Domínguez Arranz, A. (Ed) 2008: El patrimonio arqueológico a debate: su valor cultural y económico, Huesca. Gobierno de Aragón.

Garrido Vila, F. 1998: "Documento,espacio, contorno", en Fontenla Sanjuán, C. (coord.): Contorno dos Monumentos en Galicia, delimitación e protección, Dirección Xeral do Patrimonio Cultural, Santiago, pp. 229-233.

Hardesty, D.L.;Little, B.J. 2000: Assessing site significance. A Guide for Archaeologists and Historians, New York, Altamira Press.

Herrera Prieto, L.C. (coord.). 2000: Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza, Fundación del Patrimonio Histórico de Castilla y León, Valladolid.

López Silvestre F., Días-Fierros Viqueira,F. (coord.). 2009: Olladas críticas sobre a paisaxe, Consello da Cultura Galega, Santiago de Compostela.

Sanz Lara, J.A. 2004: Valoración económica del patrimonio cultural, Trea, Gijón.

VV.AA. 2002: El Patrimonio intangible y otros aspectos relativos a los itinerarios culturales, Congreso Internacional del CIIC (ICOMOS), Gobiernode Navarra, Pamplona. [http://www.esicomos.org/Nueva_carpeta/INDEX_2ESICOMOS.htm]


## Recomendaciones

### Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Catalogación y Riesgo/O02M143V01106
Figuras de Intervención y Gestión de Proyectos/O02M143V01104
Nuevos Modos de Gestión y Proyectos del Patrimonio Cultural/O02M143V01105
Protección Jurídica del Patrimonio Cultural/O02M143V01103

**Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Concepto y Categorías del Patrimonio Cultural/O02M143V01101

**Outros comentarios**

La docencia de la materia se desarrollará utilizando la plataforma docente Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de multivideoconferencia (cómo Adobe Connect). Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster. ES imprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Protección Xurídica do Patrimonio Cultural** | | | | |
| Materia | Protección Xurídica do Patrimonio Cultural | | | |
| Código | O02M143V01103 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OB | 1 | 1c |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego | | | |
| Departamento | Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía | | | |
| Coordinador/a | Ricoy Casas, Rosa María | | | |
| Profesorado | Ricoy Casas, Rosa María | | | |
| Correo-e | rricoy@uvigo.es | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es. | | | |
| Descrición xeral | A materia pretende desenvolver no alumnado a capacidade para coñecer e manexar a lexislación aplicable a calquera situación que se presente en relación ao Patrimonio Cultural e adquirir a competencia necesaria para poder coñecer a contorna social, empresarial e administrativa correspondente. Deste xeito, o alumnado poderá coñecer, diferenciar, caracterizar, valorar, documentar, xestionar, protexer ou desenvolver calquera tipo de traballo ou proxecto profesional acorde coa lexislación reguladora específica, sendo coñecedores da xurisprudencia máis importante sobre Patrimonio Cultural. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A1 | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación. |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| A5 | Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| C3 | Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica. |
| C4 | Adquirir a capacidade para catalogar o Patrimonio cultural inmoble, esbozando niveis de risco e podendo establecer mecanismos de protección xurídica e preventiva. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |
| D4 | Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible. |
| D5 | Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo. |
| D6 | Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de cualquera dos aspectos do seu labor profesional. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Comprender os conceptos chave na contorna do patrimonio, a nivelxurídico, para a súa formación académica e o seu desenrolo profesional a través de unha síntee coherente e ordeada do abundoso e disperso corpus legal neste ámbito. | A1<br>A5<br>B1<br>D4<br>D5<br>D6 |
| Capacitar ao alumno para desenvolver proxectos e traballos no ámbito patrimonial con suficentes coñecementos legais, a través de clases eminentemente prácticas. | A2<br>A3<br>A4<br>C3<br>C4<br>D1<br>D2<br>D3 |

| Contidos | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Protección Xurídica do Patrimonio Cultural: normativa e institucións. | 1.1 Breve referencia histórica (lexislación, espolio e restauración)<br><br>1.2 Normativa (Local-Autonómica-Estatal-UE-Internacional). Especial referencia LPHE 1985 e LPCG. Principais Institucións do Patrimonio Cultural<br><br>1.3 Patrimonio Cultural ou Histórico?. Tipos de Patrimonio<br><br>1.4 Tipos de Bens. Graos ou Categorías de Declaración |
| 2. Protección Jurídica del Patrimonio Cultural: riesgo, control y sanción. | 2.1 Comercio y exportación.<br><br>2.2. Expolio. Detectores de Metales. Tráfico de bienes.<br><br>2.3. Hallazgos. Tasación.<br><br>2.4. Destrucción y Sanción. |

| Planificación | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 1 | 0 | 1 |
| Titoría en grupo | 4 | 0 | 4 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 24 | 24 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 15 | 15 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | 0 | 30 | 30 |
| Outros | 1 | 0 | 1 |
| *Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado. | | | |

| Metodoloxía docente | |
|---|---|
| | Descrición |
| Actividades introdutorias | Sesión de 1 hora de duración destinada á presentación da materia, da docente e a toma de contacto co alumnado. Despois de realizar unha breve presentación e toma de contacto entre a docente e o alumnado, explicarase a contorna no que se desenvolverá o módulo (a través de ferramentas de teleformación e telecomunicación); presentarase a materia e os seus obxectivos básicos; realizarase unha explicación básica dos contidos de cada tema e os principais recursos para a súa aprendizaxe; así como o calendario, metodoloxía e criterios de avaliación. Finalmente explicaranse os recursos dispoñibles para porse en contacto coa docente e os compañeiros, formular preguntas ou realizar tutorías online. |
| Titoría en grupo | Estarán a disposición do alumnado 4 horas de tutoría en grupo coa finalidade de orientación, asesoramento e resolución de dúbidas no proceso de aprendizaxe a través de medios de teleformación. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Proporase a análise dun ou varios problemas ou casos reais, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, como medio encamiñado á aplicación práctica da teoría estudada na materia. Realizarase a través de medios de teleformación. |

| | |
|---|---|
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Actividades vinculadas ao desenvolvemento da reflexión, o debate, a crítica e a xeración aberta de alternativas e hipóteses de solución, utilizando os coñecementos e habilidades que pretenden desenvolverse a través desta materia. Realizarase a través de medios de teleformación. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Aplicación dos coñecementos e das capacidades do alumnado con carácter transversal no desenvolvemento da materia e de maneira autónoma. Realizarase a través de medios de teleformación. |
| Outros | Será accesible a todo o alumnado, a utilización de tutorías personalizadas e o coñecemento de eventos docentes ou divulgativos de especial relevancia para o mellor aproveitamento da materia. |

## Atención personalizada

| Metodoloxías | Descrición |
|---|---|
| Resolución de problemas e/ou exercicios | A docente guiará ao alumnado para a normal comprensión da materia e o desenvolvemento das actividades. Ademais da tutoría en grupo, realizaranse eventos e outras tutorías personalizadas, que se concertarán entre o alumnado e a profesora e que poderán realizarse a través de correo electrónico, tutoría virtual, foros e/ou outras ferramentas de teleformación. |

## Avaliación

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Realizaranse os traballos e proxectos propostos pola docente, utilizando ferramentas de entrega remota na data indicada e cuxa información estará desde o principio do curso dispoñible na plataforma Faitic en http://faitic.uvigo.es.<br>O resultado de aprendizaxe avaliado é: Capacitar ao alumno para desenvolver proxectos e traballos no ámbito patrimonial con suficentes coñecementos legais, a través de clases eminentemente prácticas. | 50 | A2<br>A3 | C3<br>C4 | D6 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Realizaranse probas de avaliación on-line (probas tipo test), sobre os contidos da materia (temas 1 e 2) na na data indicada e cuxa información estará desde o principio do curso dispoñible na plataforma Faitic en http://faitic.uvigo.es.<br>O resultado da aprendizaxe avaliado é: Comprender os conceptos chave na contorna do patrimonio, a nivelxurídico, para a súa formación académica e o seu desenrolo profesional a través de unha síntee coherente e ordeada do abundoso e disperso corpus legal neste ámbito. | 30 | A1<br>A5 | B1 | D1<br>D4<br>D5 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Realizarase un seguimento individualizado do alumnado, valorándose a súa participación activa nas actividades da materia a través de medios telemáticos, a resolución de prácticas voluntarias, así como o interese e a aptitude en relación coa aprendizaxe da materia.<br>O resultado de aprendizaxe avaliado é: Capacitar ao alumno para desenvolver proxectos e traballos no ámbito patrimonial con suficentes coñecementos legais, a través de clases eminentemente prácticas. | 20 | A4 | | D2<br>D3 |

## Outros comentarios sobre a Avaliación

Para a culminación exitosa da materia, é recomendable o seguimento do cronograma que estará accesible ao comezo do Máster (Faitic), o cal facilitará a debida realización das actividades planificadas pola docente. Non se avaliará ningunha actividade nin traballo presentado fóra de prazo. É recomendable formular calquera dúbida á docente da materia para poder emendala o máis axiña posible e non esperar ao límite da data de entrega.

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación. A primeira leva a cabo durante o primeiro cuadrimestre de docencia. No caso de que as semanas de docencia non sexan suficientes para a entrega dos traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega, establecéndose neste caso un *cronograma alternativo de tarefas.
A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente.A avaliación da convocatoria ordinaria e a segunda convocatoria realizarase de igual modo, cos mesmos requisitos.

## Bibliografía. Fontes de información

### Bibliografía Básica

Temas e lecturas postas a disposición na Plataforma docente.

### Bibliografía complementaria

AAVV: 250 años de arqueología y patrimonio. Documentación sobre arqueología y patrimonio histórico de la Real Academiade la Historia. Estudio general e índices, Madrid, 2003.

AAVV: DÍAZ-ANDREU GARCÍA, G.; MORA RODRÍGUEZ, G.; CORTADELLA I MORRAL, J. (Coord.): Diccionario histórico de laArqueología en España, Marcial Pons, Ediciones de Historia, 2009.

ALEGRE ÁVILA, J.M.: Evolución y régimen jurídico del Patrimonio Histórico, 2 vols., Madrid, Ministerio de Cultura, 1994.
- "El ordenamiento protector de los bienes de interés cultural: consideraciones sobre su ámbito y límites. La perversión de las
técnicas jurídicas de protección", en Estudios sobre la Constitución española: Homenaje al profesor Eduardo García de Enterría (coord. Sebastián Martín-Retortillo Baquer), vol.2, 1991.
- "Los bienes históricos y el Tribunal Constitucional", en Revista española de derecho constitucional, nº11, nº32, 1991.
-"Reconstrucciones de monumentos e interpretación legal", en Civitas: revista española de derecho administrativo, nº116, 2002.
- "Patrimonio histórico y Comunidades Autónomas", en Civitas: revista española de derecho administrativo, nº121, 2004.
-"El derecho de propiedad privada en los bienes de interés cultural", en Civitas: revista española de derecho administrativo, nº136, 2007

BARRACA DE RAMOS, P.: La lucha contra el tráfico ilícito de bienes culturales, Ministerio de Cultura, Madrid, 2008.

BARREIRO MARTÍNEZ, D. : "Evaluación de impacto arqueológico", en CAPA, nº 14, Laboratorio de Arqueoloxía e Formas Culturais, IIT, Universidade de Santiago de Compostela, 2000.

BERMÚDEZ SÁNCHEZ, J.: "Intervenciones arqueológicas en actuaciones urbanísticas: supuestos difíciles", en Revista de Derecho Urbanístico y Medio Ambiente, nº 247, 2009.

CARRERA RAMÍREZ, F.; COSTAS GOBERNA, F.; DE LA PEÑA SANTOS, A.: Grabados Rupestres en Galicia. Características generales y problemática de su gestión y conservación, Diputación provincial de Pontevedra, 2002.

CASTILLO MENA, A.: "La protección de los yacimientos arqueológicos en función de su declaración como BIC: el ejemplo de la Comunidad de Madrid", en Patrimonio Cultural y Derecho, nº8, 2004.

CERDEÑO, MªL; CASTILLO, A.; SAGARDOY, T.: "La evaluación del impacto ambiental y su repercusión sobre el patrimonio arqueológico en España", en Trabajos de Prehistoria 62, nº2, 2005.

DE LA TORRE SÁINZ, Y.; ROLDÁN LOZANO, A.; BARBA REY, J.: "Arqueología y política urbanística: el caso de la Plaza de Oriente de Madrid", en Complutum, nº7, 1997.

FARALDO CABANA, P. Y PUENTE ABA, L.M.: Ordenación del territorio, patrimonio histórico y medio ambiente en el Código penal y la legislación especial, Tirant lo Blanch, 2011.

HENARES CUÉLLAR, I.L.: La protección del patrimonio histórico en la España democrática, Universidad de Granada, 2010.

GONZÁLEZ-VARAS, I.: Conservación de Bienes Culturales. Teoría, historia, principios y normas, Cátedra, 2008.

MAIER ALLENDE, J.: "II Centenario de la Real Cédula de 1803: la Real Academia de la Historia y el inicio de la legislación sobre el patrimonio arqueológico y monumental de España", Boletín de la Real Academia de la Historia, Tomo 200, Cuaderno
3, 2003.

MINISTERIO DE CULTURA: Plan Nacional de Protección del Patrimonio Cultural Subacuático Español: libro verde, Madrid, 2010.

QUEROL FERNÁNDEZ, Mª.A: Manual de Gestión del Patrimonio Cultural, Akal, Madrid, 2010.

RENART GARCÍA, F.: "Patrimonio histórico y derecho penal: las distintas valoraciones doctrinales y jurisprudenciales en torno a los elementos normativos del tipo", en Patrimonio Cultural y Derecho, nº12, 2008.

RODRÍGUEZ DE GUZMÁN, S. Y GONZÁLEZ-CAMPOS, Y: "La tutela del patrimonio histórico a través de las Cartas Arqueológicas Municipales", en PH, Boletín del IAPH, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico, nº38, 2002.

RODRÍGUEZ TREMIÑO, I.: "Los detectores de metal y el expolio del Patrimonio arqueológico: algunas propuestas de actuación en Andalucía", en PH: Boletín del Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico, nº30, 2000.

RUIZ MANTECA, R.: Régimen jurídico del patrimonio cultural subacuático, UNED, Madrid, 2011.

## Recomendacións

### Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Concepto e Categorías do Patrimonio Cultural/O02M143V01101
Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural/O02M143V01105
Valor e Significado do Patrimonio Cultural/O02M143V01102

### Outros comentarios

Para a culminación exitosa da materia é recomendable o seguimento do cronograma que estará accesible ao comezo do Máster, o cal facilitará a debida realización das actividades planificadas pola docente.

As lecturas obrigatorias da materia están dispoñibles na plataforma Faitic en http://faitic.uvigo.es.

Non se avaliará ningunha actividade nin traballo presentado fóra de prazo.

É recomendable formular calquera dúbida á docente da materia para poder emendala o máis axiña posible.

A avaliación da convocatoria ordinaria e a segunda convocatoria realizarase de igual modo.

A docencia da materia leva a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster". É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos** | | | | |
| Materia | Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos | | | |
| Código | O02M143V01104 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OB | 1 | 1c |
| Lingua de impartición | | | | |
| Departamento | Dpto. Externo | | | |
| Coordinador/a | Torres Fernández, Araceli<br>Pereira Abonjo, Antón | | | |
| Profesorado | Aguiar Ballesteros, Uxía<br>Pereira Abonjo, Antón<br>Torres Fernández, Araceli | | | |
| Correo-e | anton_pereira@hotmail.es<br>qaeli@hotmail.com | | | |
| Web | http://http://faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | Esta materia ten como obxectivo que o alumnado adquira a capacidade para aplicar a normativa administrativa á hora de redactar e executar un proxecto de intervención. Debería aprender a redactar proxectos de execución, axustados a criterios de calidade, seguridade e hixiene. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| C2 | Adquirir a capacidade de deseñar protocolos de intervención, establecendo tipos, prioridades e intensidades de acción ante un ben cultural en risco de alteración. |
| C3 | Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |
| D5 | Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo. |
| D6 | Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de cualquera dos aspectos do seu labor profesional. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |

| | |
|---|---|
| Adquirir a capacidade para redactar proyectos de execución, axustados a criterios de calidade, seguridade e hixiene.<br><br>(Coñecer os criterios básicos de calidade, seguridade e saúde en proxectos de intervención no patrimonio cultural) | A2<br>A3<br>A4<br>B1<br>C3<br>D1<br>D5 |
| Adquirir a capacidade para aplicar a normativa administrativa á hora de redactar e executar un proxecto de intervención | B1<br>C2<br>C3<br>D1<br>D2<br>D5<br>D6 |

| **Contidos** | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Intervención e xestión no Patrimonio Cultural | 1.1. Principios teóricos e metodolóxicos.<br>1.2. Figuras de intervención no Patrimonio Cultural: Accións regulares e proxectos. |
| 2. O proxecto como figura de intervención | 2.1 Características xerais e clasificación dos proxectos.<br>2.2. O ciclo do proxecto. |
| 3. Contidos dun proxecto de intervención no patrimonio cultural | 3.1. Elaboración e redacción dun proxecto de intervención.<br>3.2. Elementos básicos dun proxecto de intervención patrimonial. |
| 4. Aspectos básicos de calidade, seguridade e saúde en proxectos de intervención no patrimonio cultural. | 4.1. Conceptos básicos sobre seguridade e saúde. Marco lexislativo. Aplicación de criterios de seguridade e saúde nas intervencións sobre patrimonio.<br><br>4.2. Calidade. Fundamentos de xestión da calidade no patrimonio. |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 1 | 0 | 1 |
| Eventos docentes e/ou divulgativos | 4 | 0 | 4 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 24 | 24 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 15 | 15 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | 0 | 30 | 30 |
| Probas de tipo test | 1 | 0 | 1 |
| Outras | 0 | 0 | 0 |
| Traballos e proxectos | 0 | 0 | 0 |
| *Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado. | | | |

| **Metodoloxía docente** | |
|---|---|
| | Descrición |
| Actividades introdutorias | Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Presentaranse ficha da materia, obxectivos, calendario, criterios de avaliación, así como foros de debate e noticias e demais contornas nos cales se desenvolverá a aprendizaxe |
| Eventos docentes e/ou divulgativos | Exposición dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais e conexión remota. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise dun problema ou caso real, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, diagnosticalo e adentrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos na realidade. Empregaranse como complemento das clases teóricas para o autoaprendizaxe. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | O alumno debe desenvolver de forma autónoma a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios. |

| **Atención personalizada** | |
|---|---|
| **Metodoloxías** | **Descrición** |
| Estudo de casos/análises de situacións | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |

| | |
|---|---|
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |

**Avaliación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Probas de tipo test | Probas de avaliación online | 30 | B1 | | D1<br>D5 |
| Outras | Participación activa a través de medios telemáticos. | 20 | A2<br>A3<br>A4 | | |
| Traballos e proxectos | Traballo de entrega remota. | 50 | B1 | C2<br>C3 | D1<br>D2<br>D5<br>D6 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente.

**Bibliografía. Fontes de información**

**BIBLIOGRAFÍA BÁSICA**


Gómez Galán, M;  Sainz Ollero, H. (2013). *El ciclo del  proyecto de cooperación al desarrollo. El marco lógico en programas y proyectos: de la identificación a la evaluación*. Madrid: Cideal.

*Identificación y formulación de Proyectos de Cooperación para el desarrollo: Gestión del Ciclo del proyecto y enfoque del marco lógico*. (2009). Valencia: Universidad Politécnica de Valencia.

*Ley 31/1995,* de 8 de noviembre de Prevención de Riesgos Laborales. BOE nº 269, de 10 de noviembre de 1995. Modificada por *Ley 50/1998*.

*R.D. 39/1997* de 17 de enero por el que se aprueba el Reglamento de los Servicios de Prevención. BOE. 31 de enero 1997.

*R.D. 486/1997*, de 14 de abril, sobre disposiciones mínimas de seguridad y salud en los lugares de trabajo. BOE de 23 de abril de 1997.

Guía técnica para la evaluación y prevención de los riesgos relativos a la utilización de equipos de trabajo. 1ª parte. INSHT

Instituto del Patrimonio Cultural de España. IPCE. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Asociación Española para la Gestión del Patrimonio Cultural. AEGPC

Center for Heritage Resource Studies. University of Maryland

Conservation at The Getty

Heritage Conservation Trust

Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo

**Recomendacións**

**Outros comentarios**

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural** | | | | |
| Materia | Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Código | O02M143V01105 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OB | 1 | 1c |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego | | | |
| Departamento | Dpto. Externo<br>Historia, arte e xeografía<br>Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía | | | |
| Coordinador/a | de Uña Álvarez, Elena Pilar | | | |
| Profesorado | Alonso González, Pablo<br>de Uña Álvarez, Elena Pilar<br>Fernández Álvarez, Antón Lois<br>Masaguer Otero, María | | | |
| Correo-e | edeuna@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://faitic.uvigo.es/ | | | |
| Descrición xeral | Coñecemento dos novos modos de xestión patrimonial, coa finalidade de capacitar para o deseño de intervencións sobre os conxuntos patrimoniais. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| C8 | Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Coñecemento dos diversos modelos de xestión patrimonial | A3<br>B1<br>C8<br>D2 |
| Aplicación do coñececemento dos diversos modelos de xestión patrimonial no deseño de esquemas semellantes na intervención sobre conxuntos patrimoniais novos | A2<br>B1<br>C8<br>D2 |

| Contidos | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Xestión de Paisaxes e Territorios | 1.1 Antecedentes: enfoques sectoriais<br>1.2 Cambios: nuevos modos de integración, colaboración e participación |

| | |
|---|---|
| 2. Patrimonio expandido e dinámicas da xestión | 2.1 ¿Qué é o patrimonio expandido?<br>2.2 Dinámicas participativas na xestión patrimonial |
| 3. Cooperación e salvaguarda do patrimonio cultural | 3.1 Concepto, paradigmas e modos de organización<br>3.2 Organismos e instrumentos de cooperación internacional |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 1 | 0 | 1 |
| Titoría en grupo | 3 | 0 | 3 |
| Eventos docentes e/ou divulgativos | 1 | 0 | 1 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 15 | 15 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | 0 | 30 | 30 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 24 | 24 |
| Observación sistemática | 0 | 0 | 0 |
| Traballos e proxectos | 0 | 0 | 0 |
| Outras | 1 | 0 | 1 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

| **Metodoloxía docente** | |
|---|---|
| | Descrición |
| Actividades introdutorias | Sesión orientada a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e as suas motivacións. Presentación da materia e dos entornos nos que se desenvolverá o módulo, empregando ferramentas de teleformación e telecomunicación. |
| Titoría en grupo | Interacción docente/alumnado coa finalidade de orientación, asesoramento e resolución de dúbidas no proceso do aprendizaxe, co apoio dos medios de teleformación. |
| Eventos docentes e/ou divulgativos | Presentación de resultados preliminares e das experiencias en eventos relacionados coa materia. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Actividades vinculadas ó desenvolvemento da reflexión, debate, crítica e xeneración aberta de alternativas movilizando os coñecementos e as habilidades dos estudantes mediante as diferentes ferramentas tecnolóxicas de docencia. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Aplicación dos coñecementos e das capacidades do alumnado nun senso autónomo e dirixido con carácter transversal no desenvolvemento da materia. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise dun feito, fenómeno, suceso real no ámbito da xestión do patrimonio cultural introducindo á una proposta de proxecto de interpretación, mantendo as liñas dun protocolo inicial de traballo que acredite o progreso teórico-práctico do alumnado na materia. Proceso sustentado na plataforma de teleformación. |

| **Atención personalizada** | |
|---|---|
| **Metodoloxías** | **Descrición** |
| Estudo de casos/análises de situacións | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |

| **Avaliación** | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | |
| Observación sistemática | Control e seguimento continuo do progreso do alumnado na materia, baseados en criterios de uso eficiente das TICs e de intervención no entorno virtual.<br>Avaliación do resultado de aprendizaxe: Coñecemento dos diversos modelos de xestión patrimonial | 30 | A3 | C8 | |
| Traballos e proxectos | O alumnado realiza e presenta un proxecto de interpretación do patrimonio cultural no contexto da sua xestión (análise e comentario, individual e colaborativo) utilizando ferramentas de entrega remota na data indicada.<br>Avaliación do resultado de aprendizaxe: Aplicación do coñecemento dos diversos modelos de xestión patrimonial no deseño de esquemas semellantes na intervención sobre conxuntos patrimoniais novos | 50 | A2 | C8 | D2 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Outras | Comunicación (titoría personalizada) e participación activa nas actividades da materia través de medios telemáticos.<br>Avaliación dos resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos modelos de xestión patrimonial e aplicación do coñecemento de diversos modelos de xestión patrimonial no deseño de esquemas semellantes na intervención sobre conxuntos patrimoniais novos | 20 | A3 | B1 | D2 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega, estableceéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente.

**Bibliografía. Fontes de información**


Bravo Herrera, F.E., **Cooperación internacional y protección del patrimonio cultural: la gestión de la UNESCO y de la OEA**, Cuaderno de Humanidades, Universidad Nacional de Salta, nº 16, pp. 261-274,

Delgado, M., **Sobre antropología, patrimonio y espacio público**, http://mingaonline.uach.cl/pdf/racs/n10/art04.pdf,

Gómez Sal, A., **Dilemas y perspectivas en la gestión territorial de los patrimonios públicos**, http://www.revistaambienta.es/WebAmbienta/marm/Dinamicas/secciones/articulos/Gsal.htm,

Lafuente, A., **Los cuatro entornos del procomún**, http://digital.csic.es/bitstream/10261/2746/1/cuatro_entornos_procomun.pdf,

Lopo, M., **Memoria, historia y silencio en la construcción de territorios emblemáticos**, http://www.ub.edu/geocrit/sn/sn-331/sn-331-44.htm,

Martínez Yañez, C., **Patrimonialización del territorio y Territorialización del patrimonio**, http://revistaseug.ugr.es/index.php/caug/article/viewFile/300/291,

Nivón Bolán, E., **La cooperación cultural como proceso de la globalización: Una visión desde América Latina**, http://www.oei.es/pensariberoamerica/ric00a02.htm,

Pereiro Pérez, X., **Patrimonialización y transformación de las identidades culturales**, http://home.utad.pt/des/cer/CER/DOWNLOAD/1006.PDF,

Rodríguez Albor, G., **Gestión del patrimonio cultural y cooperación internacional**, http://www.redalyc.org/pdf/855/85528618010.pdf,

Foro de redes y entidades de Custodia del Territorio, http://www.frect.blogspot.com.es/,

Laboratorio del Paisaje Cultural de Andalucía, http://www.iaph.es/paisajecultural/,

Plataforma de Custodia del Territorio, http://www.custodia-territorio.es/,


**Recomendacións**

**Materias que continúan o temario**

Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural/O02M143V01210
Territorio e Paisaxe Cultural/O02M143V01208

**Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Concepto e Categorías do Patrimonio Cultural/O02M143V01101
Protección Xurídica do Patrimonio Cultural/O02M143V01103

**Outros comentarios**

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Catalogación e Risco** | | | | |
| Materia | Catalogación e Risco | | | |
| Código | O02M143V01106 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OB | 1 | 1c |
| Lingua de impartición | | | | |
| Departamento | Dpto. Externo | | | |
| Coordinador/a | Arizaga Castro, Álvaro | | | |
| Profesorado | Arizaga Castro, Álvaro<br>Carballo Arceo, Luis Xulio<br>Reboreda Carreira, Alberte | | | |
| Correo-e | alvaroarizagacastro@gmail.com | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | Materia sobre inventario e catalogación de bens culturais. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| C4 | Adquirir a capacidade para catalogar o Patrimonio cultural inmoble, esbozando niveis de risco e podendo establecer mecanismos de protección xurídica e preventiva. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |
| D4 | Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible. |
| D6 | Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de cualquera dos aspectos do seu labor profesional. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Capacitar ao alumnado para elaborar catálogos e cartas de risco para un conxunto patrimonial pechado, empregando as tecnoloxías á súa disposición e considerando a necesidade de difundir esa información. | A2<br>A3<br>A4<br>B1<br>C4<br>D1<br>D3<br>D4<br>D6 |

| Contidos |
|---|
| Tema |

| | |
|---|---|
| 1. Inventario e catalogación: unha perspectiva teórica. | 1.1. Condicionantes e recomendacións teórico-legais para a catalogación do patrimonio cultural.<br>1.2. As normas urbanísticas e o seu impacto na xestión dos bens culturais.<br>1.3. Comparativa de exemplos teóricos sobre inventario e catalogación. |
| 2. Inventario e catalogación: unha perspectiva práctica. | 2.1. O catálogo do patrimonio cultural de Galicia.<br>2.2. Comparativa de casos prácticos: virtudes e defectos.<br>2.3. A difusión do inventario como medida de conservación. |
| 3. Xestión do risco sobre o patrimonio cultural. | 3.1. Aparición do concepto "risco" aplicado aos bens culturais.<br>3.2. Inventarios e catálogos como ferramentas primordiais para a conservación do patrimonio cultural. |

**Planificación**

| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---|---|---|
| Actividades introdutorias | 1 | 2 | 3 |
| Eventos docentes e/ou divulgativos | 4 | 4 | 8 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 14 | 14 |
| Probas de autoavaliación | 0 | 2 | 2 |
| Traballos e proxectos | 1 | 30 | 31 |
| Probas de resposta curta | 0 | 3 | 3 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 10 | 10 |
| Observación sistemática | 0 | 4 | 4 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

| | Descrición |
|---|---|
| Actividades introdutorias | Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Presentaranse ficha da materia, obxectivos, calendario, criterios de avaliación, así como foros de debate e noticias e demais contornas nos cales se desenvolverá a aprendizaxe. |
| Eventos docentes e/ou divulgativos | Conferencias, mesas redondas e debates conducidos e moderados por investigadores experimentados no tema a tratar, que permiten profundar e completar os contidos da materia. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise de problemas ou casos reais, coa finalidade de coñecelos, interpretalos, resolvelos, xerar hipótese, diagnosticalos e penetrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos na realidade. Empregaranse como complemento das clases teóricas para o autoaprendizaxe. |

**Atención personalizada**

| **Metodoloxías** | **Descrición** |
|---|---|
| Actividades introdutorias | Desde o inicio da materia ata o fin da avaliación continua poranse a disposición do alumnado diferentes sistemas para a atención personalizada. Terán a este respecto unha especial importancia os medios telemáticos (correo electrónico, foros, chats, etc.). Tamén se ofertará a posibilidade de titorías presencias no caso de que o alumno o considere necesario. Para os periodos de avaliación posteriores (ordinario e extraordinario) o profesorado seguirá a disposición do alumnado, pero en menor medida e cun sistema de solicitude de cita previa. |
| Eventos docentes e/ou divulgativos | Desde o inicio da materia ata o fin da avaliación continua poranse a disposición do alumnado diferentes sistemas para a atención personalizada. Terán a este respecto unha especial importancia os medios telemáticos (correo electrónico, foros, chats, etc.). Tamén se ofertará a posibilidade de titorías presencias no caso de que o alumno o considere necesario. Para os periodos de avaliación posteriores (ordinario e extraordinario) o profesorado seguirá a disposición do alumnado, pero en menor medida e cun sistema de solicitude de cita previa. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Desde o inicio da materia ata o fin da avaliación continua poranse a disposición do alumnado diferentes sistemas para a atención personalizada. Terán a este respecto unha especial importancia os medios telemáticos (correo electrónico, foros, chats, etc.). Tamén se ofertará a posibilidade de titorías presencias no caso de que o alumno o considere necesario. Para os periodos de avaliación posteriores (ordinario e extraordinario) o profesorado seguirá a disposición do alumnado, pero en menor medida e cun sistema de solicitude de cita previa. |
| **Probas** | **Descrición** |
| Traballos e proxectos | Desde o inicio da materia ata o fin da avaliación continua poranse a disposición do alumnado diferentes sistemas para a atención personalizada. Terán a este respecto unha especial importancia os medios telemáticos (correo electrónico, foros, chats, etc.). Tamén se ofertará a posibilidade de titorías presencias no caso de que o alumno o considere necesario. Para os periodos de avaliación posteriores (ordinario e extraordinario) o profesorado seguirá a disposición do alumnado, pero en menor medida e cun sistema de solicitude de cita previa. |

| | |
|---|---|
| Observación sistemática | Desde o inicio da materia ata o fin da avaliación continua poranse a disposición do alumnado diferentes sistemas para a atención personalizada. Terán a este respecto unha especial importancia os medios telemáticos (correo electrónico, foros, chats, etc.). Tamén se ofertará a posibilidade de titorías presencias no caso de que o alumno o considere necesario. Para os periodos de avaliación posteriores (ordinario e extraordinario) o profesorado seguirá a disposición do alumnado, pero en menor medida e cun sistema de solicitude de cita previa. |

## Avaliación

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Traballos e proxectos | Realización de diversos exercicios na plataforma moodle e entrega dun traballo escrito relacionado co inventario e catalogación de bens culturais, tomando un caso concreto e presentando unha análise teórica e un resultado práctico a partir do mesmo. Presentación oral na aula virtual dunha parte deste traballo.<br>Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacitar ao alumnado para elaborar catálogos e cartas de risco para un conxunto patrimonial pechado, empregando as tecnoloxías á súa disposición e considerando a necesidade de difundir esa información. | 70 | A2<br>A3<br>A4 | B1 | C4 | D1<br>D3<br>D4<br>D6 |
| Observación sistemática | Participación activa a través de medios telemáticos na plataforma Moodle, especialmente en relación cos temas de debate propostos.<br>Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacitar ao alumnado para elaborar catálogos e cartas de risco para un conxunto patrimonial pechado, empregando as tecnoloxías á súa disposición e considerando a necesidade de difundir esa información. | 30 | A3<br>A4 | B1 | C4 | D3 |

## Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumno ten dereito a unha avaliación continua, ademais dunha data de convocatoria oficial ordinaria e outra extraordinaria.

A avaliación continua é o cauce proposto para a finalización da materia no prazo mínimo posible, que se corresponde co mes aproximado de duración da materia. Neste procedemento de avaliación continua o alumnado deberá cubrir unha serie de pequenos exercicios, traballos, participación na plataforma Moodle, etc. A avaliación continua implica asistencia e participación nas actividades presenciais. Neste prazo dun mes o profesorado estará a plena disposición do alumnado en todo momento, dentro dun horario laboral normal, cuns prazos de resposta moi curtos.

Os procedementos de avaliación ordinaria e extraordinaria están pensados para o alumnado que non poida rematar a materia no tempo pensado, por problemas de rendemento académico, por problemas de tempo ou por falta de presencialidade. Habilitaranse uns periodos de entrega e avaliación adicionais en torno a Xaneiro (ordinario) e Xullo (extraordinario). Neses prazos o alumnado deberá realizar e entregar outros exercicios e traballos, diferentes ós previstos para a avaliación continua (pero que cubrirán as mesmas competencias) e que serán explicados con detalle na plataforma Moodle. Este procedemento ordinario e extraordinario non implica un seguemento exhaustivo do alumno por parte do profesorado: poderán solicitarse titorías para cuestións concretas, pero o profesorado non poderá estar a plena disposición da mesma maneira nin no mesmo horario que no prazo de avaliación continua.

Máis información na plataforma Moodle da materia "Catalogación e Risco".

## Bibliografía. Fontes de información

**BIBLIOGRAFÍA XERAL SOBRE CATALOGACIÓN E RISCO E INSTITUCIÓNS INTERNACIONAIS**

BOSQUE SENDRA, J. (dir.). 2004. "Propuesta metodológica para caracterizar las áreas expuestas a riesgos tecnológicos mediante SIG. Aplicación en la Comunidad de Madrid", *Geofocus*, 4: pp. 44-78. Dispoñible para descarga en http://geofocus.rediris.es/articulos2004.html

CARRERA RAMÍREZ, F. 2007. "Acciones automáticas: riesgo y protección del patrimonio arqueológico inmueble", en *La conservación infalible: de la teoría a la realidad. III Congreso del Grupo Español del IIC*: pp. 67-78. Dispoñible para descarga en http://ge-iic.com/files/3Congreso/Fernando_Carrera.pdf

CENDREDO UCEDA, A. 1996. "Propuesta sobre criterios para la clasificación y catalogación del patrimonio geológico", en VV. AA. *El patrimonio geológico, bases para su valoración, protección, conservación y utilización.* Madrid, MOPTM: pp. 29-38.

DE ANGELIS, D. y OSSAT, G. 1972. *Guide to the Methodical Study of Monuments and Causes of their Deterioration.* Roma,

ICCROM. Véxase tamén http://www.international.icomos.org/risk/

Diversos documentos depositados no ICOMOS OPEN ARCHIVE, en concreto aqueles especificamente adicados a inventarios de patrimonio cultural. Dispoñibles para descarga en http://openarchive.icomos.org/view/subjects/K07.html

DORN, R.I. *et alii.* 2008. "The Rock Art Stability Index. A New Strategy for Maximizing the Sustainability of Rock Art", *Heritage Management*, 1 (1): 37-70. Dispoñible para descarga en http://alliance.la.asu.edu/dorn/HeritageManagement_RASI_08.pdf. Véxase tamén http://alliance.la.asu.edu/rockart/stabilityindex/RASI_Overview.html

FEILDEN, B.M. y JOKILEHTO, J. 1998. *Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites.* Roma, ICCROM (in collaboration with UNESCO and ICOMOS). Véxase tamén http://www.international.icomos.org/risk/

ISTITUTO CENTRALE DEL RESTAURO. 2000. *The Risk Map of Cultural Heritage*. Recurso electrónico en http://www.aec2000.it/aec2000/projects/riskmap

MARTÍN, M. (coord.) 1992. *La Carta de Riesgo: una experiencia italiana para la valoración global de los factores de degradación del Patrimonio Monumental.* Sevilla, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico - Junta de Andalucía (Cuadernos PH, II: 58 p.) Dispoñible para descarga gratuita baixo rexistro en http://www.iaph.es/web/canales/publicaciones/cuadernos/cuadernos-ph/contenido/Cuadernos/CuadernoII

MEIER, H.-R. *et alii* (eds.). 2008. *The Heritage at Risk Special Edition. Cultural heritage and natural disasters: Risk preparedness and the limits of prevention.* Munich, ICOMOS. Dispoñible para descarga en http://www.international.icomos.org/risk/2007/natural_disasters/index.html

NISTOR, S. "Monuments at Risk and Monuments in Danger: a Special Inventory of the Threatened Monuments".11th Historic Structures International Conference. Emergency Interventions on Historic Load-bearing Structures. Dispoñible para descarga en http://www.transsylvanianostra.ro/download/TTK_2007/pdf/nistor_en.pdf

STOVEL, H. 1998. *Risk Preparedness: A Management Manual for World Cultural Heritage.* Rome, ICCROM (in collaboration with UNESCO, World Heritage Centre, ICOMOS). Véxase tamén http://www.international.icomos.org/risk/

**BIBLIOGRAFÍA CONCRETA SOBRE CASOS ESPECÍFICOS (ANDALUCÍA, INGLATERRA, GALICIA).**

*Decreto 232/2008, do 2 de outubro, sobre o Inventario xeral do patrimonio cultural de Galicia.*

Disponible para descarga en http://cultura.xunta.es/mediateca/legislacion/Patrimonio/02_Decretos/decreto_inventario.pdf

*English Heritage at Risk Estrategy. 2011-2015.*

Dispoñible para descarga gratuita en http://www.english-heritage.org.uk/publications/eh-har-strategy-2011-15/ Enlace a información global sobre el programa Heritage at Risk de English Heritage: http://www.english-heritage.org.uk/caring/heritage-at-risk/

FERNÁNDEZ CACHO, S. (ed.) 2002. *ARQUEOS. Sistema de Información Arqueológica de Andalucía.* Granada, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico - Junta de Andalucía (Cuadernos PH, VI: 219 p.). Dispoñible para descarga gratuita baixo rexistro en http://www.iaph.es/web/canales/publicaciones/cuadernos/cuadernos-ph/contenido/CuadernosTecnicos/CuadernoVI

FERNÁNDEZ CACHO, S. 2008. *Patrimonio Arqueológico y Planificación Territorial. Estrategias de Gestión para Andalucía.*

Jerez, Universidad de Sevilla y Junta de Andalucía (Colaboraciones, 4: 281 p.). Dispoñible para descarga gratuita baixo rexistro en http://www.iaph.es/web/canales/publicaciones/cuadernos/otras-publicaciones/contenido/cuaderno_0008

FERNÁNDEZ CACHO, S. y RODRIGO CÁMARA, J.M. (coords.). 2009. *MAPA: Modelo Andaluz de Predicción Arqueológica*. Sevilla, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico (Cuadernos e-PH, 1: 401 p.) Consejería de Cultura de la Junta de Andalucía. 2009. Dispoñible para descarga gratuita baixo rexistro en http://www.iaph.es/web/canales/publicaciones/cuadernos/eph-cuadernos/contenido/ePH_Cuaderno2

LADRÓN DE GUEVARA SÁNCHEZ, M.C. y MUÑOZ CRUZ, V. (coords). 2006. *El Sistema de Información del Patrimonio Histórico de Andalucía*. Sevilla, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico (Cuadernos, XX: 324 p.). Dispoñible para descarga gratuita baixo rexistro en http://www.iaph.es/web/canales/publicaciones/cuadernos/cuadernos-ph/contenido/Cuadernos/CuadernoXX

*The Heritage at Risk Register 2013. Criteria for inclusion in the Register.* Dispoñible para descarga gratuita en http://www.english-heritage.org.uk/content/imported-docs/f-j/har-criteria-for-inclusion.pdf

## Recomendacións

### Materias que continúan o temario

Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural/O02M143V01210
Patrimonio Arquitectónico, Territorio e Paisaxe Urbana/O02M143V01212
Ténicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural/O02M143V01109
Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural/O02M143V01108
Territorio e Paisaxe Cultural/O02M143V01208

### Materias que se recomenda ter cursado previamente

Caracterización e Documetación Histórico-Artística/O02M143V01207
Protección Xurídica do Patrimonio Cultural/O02M143V01103

### Outros comentarios

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

## DATOS IDENTIFICATIVOS

**Técnicas de Representación CAD do Patrimonio**

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Materia | Técnicas de Representación CAD do Patrimonio | | | |
| Código | O02M143V01107 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Gestión y Protección del Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OB | 1 | 1c |
| Lingua de impartición | Castellano<br>Gallego | | | |
| Departamento | Diseño en la ingeniería<br>Ingeniería de los recursos naturales y medio ambiente | | | |
| Coordinador/a | Armesto González, Julia | | | |
| Profesorado | Armesto González, Julia<br>Patiño Cambeiro, Faustino | | | |
| Correo-e | julia@uvigo.es | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | Esta materia ofrece unas nociones fundamentales sobre los sistemas de representación gráfica y su aplicación en la representación de bienes patrimoniales tanto a través de sus vistas como de otros métodos de proyección. Asimismo proporciona una introducción las herramientas de software para poder generar planos y documentos de representación gráfica la escala considerando unas pautas básicas recogidas en normas ESO. | | | |

## Competencias

| Código | |
|---|---|
| A2 | Que los estudiantes sepan aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con su área de estudio. |
| A4 | Que los estudiantes sepan comunicar sus conclusiones, y los conocimientos y razones últimas que las sustentan, a públicos especializados y no especializados de un modo claro y sin ambigüedades. |
| A5 | Que los estudiantes posean las habilidades de aprendizaje que les permitan continuar estudiando de un modo que habrá de ser en gran medida autodirigido o autónomo. |
| B2 | Adquirir el conocimiento necesario para manejar las distintas herramientas de documentación gráfica, dimensional y geoespacial para ser aplicadas en la documentación y valoración del Patrimonio bien cultural. |
| C5 | Dominar y ser capaz de aplicar instrumental y procedimientos de diversas técnicas cartográficas al Patrimonio cultural inmueble para su control dimensional y la elaboración de documentación gráfica empleando herramientas CAD. |
| D1 | Poder integrar las diversas informaciones y datos aportados por diversos técnicos y herramientas en la redacción de conclusiones de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir y controlar la evolución de situaciones complejas mediante el desarrollo de nuevas e innovadoras metodologías de trabajo adaptadas al ámbito científico/investigador, tecnológico o profesional concreto, en general multidisciplinar, en el que se desarrolle su actividad. |
| D3 | Saber transmitir de un modo claro y sin ambigüedades a un público especializado o no, resultados procedentes de la investigación científica y tecnológica o del ámbito de la innovación más avanzada, así como los fundamentos más relevantes sobre los que se sustentan |
| D4 | Concebir la protección del Patrimonio cultural en un marco de desarrollo sostenible |
| D5 | Adquirir conocimientos avanzados y demostrar, en un contexto de investigación científica y tecnológica o altamente especializado, una comprensión detallada y fundamentada de los aspectos teóricos y prácticos y de la metodología de trabajo en uno o más campos de estudio. |
| D6 | Conocer y manejar la legislación aplicable al sector, conocer el entorno social y empresarial y saber relacionarse con la administración competente integrando este conocimiento en la elaboración de proyectos de ingeniería y en el desarrollo de cualquiera de los aspectos de su labor profesional. |

## Resultados de aprendizaje

| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|---|---|

| | |
|---|---|
| - Manejar técnicas y software de representación de objetos espaciales y visualización tridimensional | A2 |
| - Elaborar documentación gráfica donde se represente el patrimonio cultural inmueble (planos 2D, modelos 3D) empleando herramientas CAD. | A4<br>A5<br>B2<br>C5<br>D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5<br>D6 |

| **Contenidos** | |
|---|---|
| Tema | |
| Introducción al dibujo técnico | Concepto de plano<br>Instrumentos y procedimientos para lo dibujo la escala<br>Normalización en la edición de planos: escalas normalizadas, áreas de dibujo, cuadro de *rotulación, plegado, líneas. |
| Fundamentos de los sistemas de representación | Sistema *Diédrico<br>Sistema de Planos *Acotados<br>Sistema *Axonométrico<br>Sistema *Cónico |
| Iniciación a la representación de objetos por sus vistas principales | Interpretación de piezas en Sistema *Isométrico<br>Iniciación a la obtención de vistas<br>Reglas elementales de anotación |
| Lectura e interpretación de planos en Sistema de Planos *Acotados | Representación de entidades básicas<br>Representación de formas del *relieve<br>Nociones básicas para la interpretación de mapas y planos topográficos |
| Introducción al software **CAD | *Interfaz, unidades, formatos<br>*Delineación en<br>*CAD Escalado, *sombreado e introducción de textos<br>*Ortofotografías en<br>*CAD Edición de planos en *CAD |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Tutoría en grupo | 4 | 0 | 4 |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | 0 | 14 | 14 |
| Resolución de problemas y/o ejercicios | 0 | 19 | 19 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | 0 | 30 | 30 |
| Actividades introductorias | 1 | 0 | 1 |
| Resolución de problemas y/o ejercicios | 0 | 5 | 5 |
| Otras | 1 | 1 | 2 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

| **Metodologías** | |
|---|---|
| | Descrición |
| Tutoría en grupo | Entrevistas que el alumno mantiene con el profesorado de la materia para asesoramiento/desarrollo de actividades de la materia y del proceso de aprendizaje a través de herramientas telemáticas como foros o salas virtuales. |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | Análisis de un hecho, problema o suceso real con la finalidad de conocerlo, interpretarlo, resolverlo, generar hipótesis, contrastar datos, reflexionar, completar conocimientos, diagnosticarlo y entrenarse en procedimientos alternativos de solución. Se llevarán a cabo de forma autónoma por el alumno. |
| Resolución de problemas y/o ejercicios | Actividad en la que se formulan problema y/o ejercicios relacionados con la materia. El alumno debe desarrollar las soluciones adecuadas o correctas mediante la realización de rutinas, la aplicación de fórmulas o *algoritmos, la aplicación de procedimientos de transformación de la información disponible y la interpretación de los resultados. Se llevarán a cabo de forma autónoma por el alumno. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Actividades de aplicación de los conocimientos a situaciones concretas y de adquisición de habilidades básicas y *procedimentais relacionadas con la materia objeto de estudio. Se desarrollan a través del TIC de manera autónoma. |

| | |
|---|---|
| Actividades introductorias | La docencia presencial supone el 7% del número de horas totales necesarias para adquirir las competencias y resultados del aprendizaje. Esta docencia presencial se desarrollará de manera *sincrónica remota, utilizando la plataforma docente, y corresponderá a actividades *introductorias a las unidades temáticas, a la impartición los contenidos mínimos para poder abordar los proyectos y a la orientación de las actividades propuestas. |

**Atención personalizada**

| Metodoloxías | Descrición |
|---|---|
| Tutoría en grupo | Se tratará de adecuar la metodología docente a las diferentes capacidades, conocimientos previos e inquietudes del alumnado. |

**Evaluación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Resolución de problemas y/o ejercicios | Se ofrecen ejercicios de aplicación de los contenidos de la materia. Se valora la corrección técnica en la ejecución, la puntualidad en la entrega y la calidad en la presentación.<br>Los resultados del aprendizaje evaluados son:<br>- Manejar técnicas y software de representación de objetos espaciales y visualización tridimensional<br>- Elaborar documentación gráfica donde se represente el patrimonio cultural inmueble (planos 2D, modelos 3D) empleando herramientas CAD. | 75 | A4<br>A5 | B2 | C5 | D1<br>D2 |
| Otras | Entrevista online personalizada. Se requiere al alumno que explique de un modo claro y correcto los resultados de la aplicación de técnicas y herramientas de representación CAD a la documentación de elementos de patrimonio.<br>Los resultados del aprendizaje *evaluados son:<br>- Elaboración de documentación gráfica donde se represente el patrimonio cultural inmueble (planos 2D, modelos 3D) empleando herramientas CAD.<br>- Manejo de técnicas y software de representación de objetos espaciales y visualización tridimensional. | 25 | A2 | | | D3<br>D4<br>D5<br>D6 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

El alumno, según la normativa
vigente, tiene dos convocatorias de evaluación.La primera lleva a cabo
durante el cuatrimestre de docencia. En caso de que las semanas de docencia de la materia no sean suficientes para la entrega de todos los trabajos previstos,
se habilitará la plataforma de docencia dos semanas adicionales, al final del cuatrimestre, para facilitar la dicha entrega, estableciéndose en este caso un *cronograma alternativo de entrega de tareas.La segunda evaluación
se realiza en el mes de Julio, para lo cual se habilitará de nuevo el acceso a la plataforma docente.

**Fuentes de información**

Rodríguez de Abajo, F. J, **Geometría descriptiva TOMO I, Vol. I : Sistema diédrico**,
Rodríguez de Abajo, F. J, **Geometría descriptiva Vol. II : Sistema de planos acotados**,
Arranz, A., **Autocad Práctico (Volumen I). Iniciación**,
http://www.ign.es, **Instituto Geográfico Nacional**,
http://webs.uvigo.es/servicios/biblioteca/cdrom/alfa.htm,
http://ntic.educacion.es/w3/recursos/bachillerato/dibujo/tecnico/normalizacion/,

Rodríguez de Abajo, F. J, Geometría descriptiva TOMO I, Vol. I : Sistema diédrico, 2007.

Arranz, A., Autocad Práctico (Volumen I). Iniciación, 2006.

**Bibliografía Complementaria**

Polidura Fernández, F. J. (2000). Topografía, geodesia y cartografía aplicadas a la ingeniería. Ed. Mundi-Prensa, Madrid (España). ISBN 84-7114-890-0. 279 pp.

Vázquez, F.; Martín, J. (1995). Lectura de mapas. Ediciones del IGN. Madrid (España). ISBN 9788486451059. 400 pp.

**Recursos de Internet**

secciones y cortes.

· http://students.autodesk.com/ Autodesk Student Community. Link de descarga de versiones educacionales de software de Autodesk, previo registro, así como manuales y tutoriales de dicho software.

· http://www.3ds.com/es/products/draftsight/free-cad-software/ Link de descarga de software libre de diseño asistido por ordenador.

**Recomendaciones**

**Materias que continúan o temario**

Técnicas de Documentación Cartográfica 2D y 3D del Patrimonio Cultural/O02M143V01109

**Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Tecnologías SIG para el Inventario del Patrimonio Cultural/O02M143V01108

**Outros comentarios**

La docencia de la materia se desarrollará utilizando la plataforma docente *Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de *multivideoconferencia (cómo Adobe *Connect). Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster. ES imprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural** | | | | |
| Materia | Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural | | | |
| Código | O02M143V01108 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OB | 1 | 1c |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego | | | |
| Departamento | Departamento do Centro Universitario da Defensa da Escola Naval Militar de Marín<br>Enxeñaría dos recursos naturais e medio ambiente | | | |
| Coordinador/a | Solla Carracelas, María Mercedes | | | |
| Profesorado | Díaz Vilariño, Lucía<br>González Jorge, Higinio<br>Martínez Sánchez, Joaquín<br>Solla Carracelas, María Mercedes | | | |
| Correo-e | merchisolla@cud.uvigo.es | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | Esta materia ten como obxectivo capacitar ao alumno para a xestión de grandes cantidades de datos documentais en diversos formatos, para que cooperen no labor común de xestión do patrimonio cultural. O seu papel básico é dotar ao alumno dos coñecementos teóricos e metodolóxicos necesarios para o deseño de bases de datos así como para a xestión e redacción de metadatos. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| B2 | Adquirir o coñecemento necesario para manexar as distintas ferramentas de documentación gráfica, dimensional e xeoespacial para ser aplicadas na documentación e valoración do Patrimonio ben cultural. |
| C5 | Dominar e ser capaz de aplicar instrumental e procedementos de diversas técnicas cartográficas ao Patrimonio cultural inmoble para o seu control dimensional e a elaboración de documentación gráfica empregando ferramentas CAD. |
| C6 | Analizar, depurar e interpretar información xeográfica, así como o seu almacenamento en bases de datos, en función de requisitos técnicos para o inventario e documentación dun proxecto de intervención. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D5 | Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Xestionar grandes cantidades de datos documentais en diversos formatos, para que cooperen na labor común de xestión do patrimonio cultural. | A2<br>A3<br>B2<br>C5<br>D1 |
| Capacidade para o deseño de bases de datos, cartografía, así como para a xestión e redacción de metadatos. | B2<br>C6<br>D5 |

| Contidos | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Introducción a Cartografía e Sistemas Cartográficos | 1.1.- Xeoide e elipsoide terrestres.<br>1.2.- Sistemas cartográficos.<br>1.3.- Sistema de Proxección UTM.<br>1.4.- Fontes Cartográficas. |
| 2. Introducción os SIX. Fundamentos e Aplicacións | 2.1.- Concepto de SIX.<br>2.2.- Diferencias entre SIX, base de datos E CAD.<br>2.3.- Tipos de modelos SIX.<br>2.4.- Información xeográfica e espacial. |
| 3. Aplicación SIX a xestión e conservación do Patrimonio | 3.1.- Introducción o software gvSIG.<br>3.2.- Análise de casos prácticos.<br>3.3.- Bases de datos Ráster.<br>3.4.- Bases de datos Vectoriales.<br>3.5.- Os SIX web. |
| 4. Realización de Casos de Estudo | 4.1.- Tratamiento de datos de diferentes fuentes: GPS, LiDAR, etc. |
| 5.: Creación e elaboración dun proxecto SIX | 5.1.- Análisis de un proxecto SIX e xeración de bases de datos.<br>5.2.- Xeoprocesamento dos datos.<br>5.3.- Cartografía Temática. |

| Planificación | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 1 | 0 | 1 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 4 | 0 | 4 |
| Metodoloxías integradas | 0 | 19 | 19 |
| Estudos/actividades previos | 0 | 20 | 20 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | 0 | 30 | 30 |
| Outros | 1 | 0 | 1 |
| Traballos e proxectos | 0 | 0 | 0 |
| Estudo de casos/análise de situacións | 0 | 0 | 0 |
| *Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado. | | | |

| Metodoloxía docente | |
|---|---|
| | Descrición |
| Actividades introdutorias | Sesión orientada a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e as suas motivacións. Presentación da materia e dos entornos nos que se desenvolverá o módulo, empregando ferramentas de teleformación e telecomunicación. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise dun feito, fenómeno, suceso real no ámbito da xestión do patrimonio cultural introducindo á una proposta de proxecto de interpretación, mantendo as liñas dun protocolo inicial de traballo que acredite o progreso teórico-práctico do alumnado na materia. Proceso sustentado na plataforma de teleformación. |
| Metodoloxías integradas | Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe: Método no que os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto nun tempo determinado para resolver un problema ou abordar unha tarefa mediante a planificación, deseño e realización dunha serie de actividades. |
| Estudos/actividades previos | Procura, lectura e traballo de documentación, propostas de resolución de problemas e/ou exercicios que se realizarán na aula e/ou laboratorio de forma autónoma por parte do alumnado. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma. |
| Outros | Actividades que inclúen probas de tipo test (probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta) e tarefas guiadas como debates ou titorías. |

| Atención personalizada | |
|---|---|
| **Metodoloxías** | **Descrición** |
| Estudo de casos/análises de situacións | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |
| Metodoloxías integradas | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |

| | |
|---|---|
| Estudos/actividades previos | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |

**Avaliación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Traballos e proxectos | O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias. Os resultados de aprendizaxe avaliados son a capacidade de xestionar grandes cantidades de datos documentais en diversos formatos, para que cooperen na labor común de xestión do patrimonio cultural. | 60 | A3 | B2 | C5<br>C6 | D1<br>D5 |
| Estudo de casos/análise de situacións | Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc. Os resultados de aprendizaxe avaliados refírense á capacidad para o deseño de bases de datos, cartografía, así como para a xestión e redacción de metadatos. | 40 | A2 | B2 | C5<br>C6 | |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente.

Na convocatoria extraordinaria de Xulio os criterios de avaliación serán os mesmos.

**Bibliografía. Fontes de información**

J. Gutiérrez Puebla, M. Gould, **SIG: Sistemas de Información Geográfica**,

M. Domínguez, M. Belda, **Topografía y sistemas de información geográfica.**,

F.J. Moldes, **Tecnología de los Sistemas de Información Geográfica**,

I. Otero Pastor, **Paisaje, Teledetección y SIG. Conceptos y aplicaciones.**,

G.D. Buzai, **Sistemas de Información Geográfica (SIG) y Cartografía Temática. Métodos y técnicas para el trabajo en el aula.**,

**Recomendacións**

**Materias que continúan o temario**

Traballo Fin de Máster/O02M143V01214

**Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Técnicas de Prospección do Subsolo Superficial/O02M143V01110

**Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Ténicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural/O02M143V01109
Técnicas de Representación CAD do Patrimonio/O02M143V01107

**Outros comentarios**

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Ténicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural** | | | | |
| Materia | Ténicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural | | | |
| Código | O02M143V01109 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OB | 1 | 1c |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego | | | |
| Departamento | Dpto. Externo<br>Enxeñaría dos materiais, mecánica aplicada e construción<br>Enxeñaría dos recursos naturais e medio ambiente | | | |
| Coordinador/a | Riveiro Rodríguez, Belén | | | |
| Profesorado | Arias Sánchez, Pedro<br>Conde Carnero, Borja<br>Díaz Vilariño, Lucía<br>Martínez Sánchez, Joaquín<br>Riveiro Rodríguez, Belén | | | |
| Correo-e | belenriveiro@uvigo.es | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | Dominar e ser capaz de aplicar instrumental e procedementos de diversas técnicas cartográficas ao patrimonio cultural inmoble para o seu control dimensional e a elaboración de documentación gráfica empregando ferramentas CAD.<br><br>Analizar, depurar e interpretar información xeográfica, así como o seu almacenamento en bases de datos, en función de requisitos técnicos para o inventario e documentación dun proxecto de intervención. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A1 | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación. |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| A5 | Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo. |
| B2 | Adquirir o coñecemento necesario para manexar as distintas ferramentas de documentación gráfica, dimensional e xeoespacial para ser aplicadas na documentación e valoración do Patrimonio ben cultural. |
| C5 | Dominar e ser capaz de aplicar instrumental e procedementos de diversas técnicas cartográficas ao Patrimonio cultural inmoble para o seu control dimensional e a elaboración de documentación gráfica empregando ferramentas CAD. |
| C6 | Analizar, depurar e interpretar información xeográfica, así como o seu almacenamento en bases de datos, en función de requisitos técnicos para o inventario e documentación dun proxecto de intervención. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |

| | |
|---|---|
| D4 | Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible. |
| D5 | Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo. |
| D6 | Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de cualquera dos aspectos do seu labor profesional. |

| **Resultados de aprendizaxe** | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Capacitar alumno para a documentación xeomática dos bens patrimoniais. | A1<br>B2<br>C5<br>C6<br>D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5<br>D6 |
| Capacitar ao alumno para a documentación das características físicas, formais e o estado de conservación do patrimonio cultural inmoble e a súa contorna inmediata. | A2<br>A3<br>A4<br>A5<br>B2<br>C5<br>C6<br>D4<br>D5<br>D6 |

| **Contidos** | |
|---|---|
| Tema | |
| Fundamentos de Topografía. | Instrumentos e métodos topográficos.<br><br>Modelos dixitais do terreo e de superficie. Curvas de nivel |
| Introdución aos sistemas XPS: fundamentos do sistema, erros, parámetros que afectan á precisión. | Tipos de sistemas XPS e instrumentos.<br><br>Obtención e interpretación da información. |
| Introdución aos principios da fotografía e do tratamento dixital de imaxes. | Camaras dixitais; tipoloxías, especificacións, utilidades.<br><br>Parámetros na toma fotográfica.<br>Retoque fotográfico dixital. |
| Utilización da fotogrametría terrestre para o modelado 3D. | Concepto e técnicas de calibración.<br><br>Redes fotogramétricas e planificación de levantamentos fotogramétricos.<br><br>Orientación relativa e absoluta.<br><br>Modelado fotogramétrico. |
| Utilización do láser escáner terrestre para o modelado 3D. | Tipos de láser escáner terrestre.<br><br>Planificación de levantamentos laser e adquisición.<br><br>Mallado e texturizado de modelos 3D. |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 1 | 0 | 1 |
| Seminarios | 4 | 0 | 4 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 1 | 18 | 19 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 19 | 19 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | 0 | 30 | 30 |
| Traballos e proxectos | 1 | 0 | 1 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Observación sistemática | 0 | 1 | 1 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

| | Descrición |
|---|---|
| Actividades introdutorias | Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Presentaranse ficha da materia, obxectivos, calendario, criterios de avaliación, así como foros de debate e noticias e demais contornas nos cales se desenvolverá a aprendizaxe. |
| Seminarios | Actividades enfocadas ao traballo sobre cada unha das tecnoloxías que se presentan na materia, de forma que os alumnos poidan entender os principios teóricos de cada técnica á vez que toman contacto coas ferramentas software que lles permitirán pór en práctica ditas técnicas durante un proceso de documentación. Estes seminarios realizaranse mediante videoconferencia e vídeos titoriais prácticos, sobre os estudos de caso de emprego de cada técnica. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise dun problema ou caso real, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, diagnosticalo e penetrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos na realidade. Empregaranse como complemento das clases teóricas para a autoaprendizaxe. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvese a través do TIC de maneira autónoma. |

## Atención personalizada

| Metodoloxías | Descrición |
|---|---|
| Seminarios | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle. |

## Avaliación

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Traballos e proxectos | O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Os resultados da aprendizaxe son a capacitación do alumno para a documentación xeomática dos bens patrimoniais. Preténdese que o alumno sexa capaz de documentar as características físicas, formais e o estado de conservación do patrimonio cultural inmoble e a súa contorna inmediata. | 80 | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B2 | C5<br>C6 | D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5<br>D6 |
| Observación sistemática | O alumno realiza un seguimento da docencia, así como das prácticas e seminarios a través das ferramentas telemáticas. Os resultados da aprendizaxe son a capacitación do alumno para a documentación xeomática dos bens patrimoniais. | 20 | A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B2 | C5<br>C6 | D4<br>D5<br>D6 |

## Outros comentarios sobre a Avaliación

O alumno, segundo a
normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo
durante o cuadrimestre de docencia. No caso de que as semanas de docencia
da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os
traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas
adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega,
estableceéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase
no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á
plataforma docente.

**Bibliografía. Fontes de información**

Manuel Chueca Pazos, José Herráez Boquera, José Luis Berné Valero, **Redes topográficas y locales. Microgeodesia**, Paraninfo, D.L.,

Edward M. Mikhail and James S. Bethel, J. Chris McGlone, **Introduction to modern photogrammetry**, Wiley,

George Vosselman, Hans-Gerd Maas, **Airborne and terrestrial laser scanning**, CRC Press-Taylor and FrancisCRC Press-Taylor and Francis,

**Recomendacións**

**Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Técnicas de Representación CAD do Patrimonio/O02M143V01107
Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural/O02M143V01108

**Outros comentarios**

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.
En xeral, para as prácticas empregarase software libre ou versións gratuitas (demo) de software comercial para sistema operativo Windows 7 ou posterior.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Técnicas de Prospección del Subsuelo Superficial** | | | | |
| Materia | Técnicas de Prospección del Subsuelo Superficial | | | |
| Código | O02M143V01110 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Gestión y Protección del Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OB | 1 | 1c |
| Lingua de impartición | Castellano | | | |
| Departamento | Departamento del Centro Universitario da Defensa da Escola Naval Militar de Marín<br>Dpto. Externo<br>Ingeniería de los recursos naturales y medio ambiente | | | |
| Coordinador/a | Caparrini Marín, Natalia | | | |
| Profesorado | Caparrini Marín, Natalia<br>González Jorge, Higinio<br>Lagüela López, Susana<br>Solla Carracelas, María Mercedes | | | |
| Correo-e | nataliac@uvigo.es | | | |
| Web | http://cursos.faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | El objetivo de la materia es que los alumnos sean capaces de diseñar y planificar una campaña de prospección, así como interpretar los resultados esperados. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| B2 | Adquirir el conocimiento necesario para manejar las distintas herramientas de documentación gráfica, dimensional y geoespacial para ser aplicadas en la documentación y valoración del Patrimonio bien cultural. |
| C7 | Conocer los fundamentos de las técnicas no destructivas más empleadas para la prospección superficial del subsuelo del Patrimonio cultural inmueble y desarrollar la capacidad de determinar su aplicabilidad a casos concretos. |
| D1 | Poder integrar las diversas informaciones y datos aportados por diversos técnicos y herramientas en la redacción de conclusiones de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir y controlar la evolución de situaciones complejas mediante el desarrollo de nuevas e innovadoras metodologías de trabajo adaptadas al ámbito científico/investigador, tecnológico o profesional concreto, en general multidisciplinar, en el que se desarrolle su actividad. |
| D4 | Concebir la protección del Patrimonio cultural en un marco de desarrollo sostenible |

| Resultados de aprendizaje | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Diseñar y planificar una campaña de prospección, así como interpretar los resultados esperados. | B2<br>C7<br>D1<br>D2<br>D4 |

| Contenidos | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Introducción a la Prospección Geofísica | 1.1 Introducción<br>1.2 Los métodos geofísicos<br>1.3 Elección de los métodos geofísicos<br>1.4 Aplicaciones<br>1.5 Fases de una campaña geofísica<br>1.6 Interpretación<br>1.7 Estimación de Costes |

| | |
|---|---|
| 2. Técnicas Geofísicas | 2.1 Métodos eléctricos<br>2.2 Métodos electromagnéticos<br>2.3 Métodos magnéticos<br>2.4 Métodos gravimétricos<br>2.5 Métodos sísmicos |
| 3. Georradar | 3.1 Fundamentos teóricos del Georradar.<br>3.2 Componentes del sistema.<br>3.3 Metodologías de adquisición de datos en campo.<br>3.4 Interpretación.<br>3.5 Aplicaciones.<br>3.6 Equipos actuales.<br>3.7 Estimación de Costes. |
| 4. Procesado de GPR | 4.1 Procesado de la señal GPR.<br>4.2 Ejemplo de aplicación. |

**Planificación**

| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---|---|---|
| Actividades introductorias | 1 | 0 | 1 |
| Estudios/actividades previos | 0 | 30 | 30 |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | 4 | 0 | 4 |
| Metodologías integradas | 0 | 10 | 10 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | 0 | 10 | 10 |
| Tutoría en grupo | 1 | 0 | 1 |
| Pruebas prácticas, de ejecución de tareas reales y/o simuladas. | 0 | 9 | 9 |
| Trabajos y proyectos | 0 | 10 | 10 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodologías**

| | Descrición |
|---|---|
| Actividades introductorias | Actividades encaminadas a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado, así como a presentar la asignatura. |
| Estudios/actividades previos | Búsqueda, lectura y trabajo de documentación, propuestas de resolución de problemas y/o ejercicios que se realizarán de forma autónoma por parte del alumnado. |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | Análisis de un problema o caso real, con la finalidad de conocerlo, interpretarlo, resolverlo, generar hipótesis, diagnosticarlo y adentrarse en procedimientos alternativos de solución, para ver la aplicación de los conceptos teóricos en la realidad. Se emplearán como complemento a los estudios y actividades previos. |
| Metodologías integradas | Enseñanza basado en proyectos de aprendizaje: Método en el que los estudiantes llevan a cabo a realización de un proyecto en un tiempo determinado para resolver un problema o abordar una tarea mediante la planificación, diseño e realización de una serie de actividades |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Actividades de aplicación de los conocimientos a situaciones concretas y de adquisición de habilidades básicas y procedimentales relacionadas con la materia objecto de estudio. Se desarrolla a través de las TIC de manera autónoma. |
| Tutoría en grupo | Entrevistas que el alumno mantiene con el profesorado de la asignatura para asesoramiento/desarrollo de actividades de la asignatura y del proceso de aprendizaje. |

**Atención personalizada**

| **Metodoloxías** | **Descrición** |
|---|---|
| Actividades introductorias | Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/) |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/) |
| Metodologías integradas | Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/) |

| | |
|---|---|
| Prácticas autónomas a través de TIC | Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/) |
| Estudios/actividades previos | Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/) |
| Tutoría en grupo | Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/) |

**Evaluación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Pruebas prácticas, de ejecución de tareas reales y/o simuladas. | Pruebas para la evaluación que incluyen actividades, problemas o ejercicios prácticos a resolver. Los alumnos deben dar respuesta a la actividad planteada, aplicando los conocimientos teóricos y prácticos de la asignatura.<br>Los resultados del aprendizaje son: Diseñar y planificar una campaña de prospección, así como interpretar los resultados esperados. | 40 | B2 | C7 | D1<br>D2<br>D4 |
| Trabajos y proyectos | El estudiante presenta el resultado obtenido en la elaboración de un documento sobre la temática de la materia, en la preparación de seminarios, investigaciones, memorias, ensayos, resúmenes de lecturas, conferencias, etc.<br>Los resultados del aprendizaje son: Diseñar y planificar una campaña de prospección, así como interpretar los resultados esperados. | 60 | B2 | C7 | D1<br>D2<br>D4 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

El alumno, según la normativa vigente, tiene dos convocatorias de evaluación.

La primera se lleva a cabo durante el cuatrimestre de docencia. En el caso de que las semanas de docencia de la materia no sean suficientes para la entrega de todos los trabajos previstos, se habilitará la plataforma de docencia dos semanas adicionales, al final del cuatrimestre, para facilitar dicha entrega, estableciéndose en este caso un cronograma alternativo de entrega de tareas.

La segunda evaluación se realiza en el mes de Julio, para lo cual se habilitará de nuevo el acceso a la plataforma docente.

En la convocatoria extraordinaria de julio los criterios de evaluación serán los mismos.

**Fuentes de información**

V. Perez-Gracia, **Evaluación GPR para aplicaciones en arqueología y en patrimonio histórico-artístico**, 2001,

D. Goodman and S. Piro, **GPR Remote Sensing in Archaeology**, 2013,

A.P. Annan, **Ground Penetrating Radar. Principles, Procedures & Applications**, 2003,

L. B. Conyers, **Ground-penetrating radar for archaeology**, 2004,

Los documentos de obligada lectura que constituyen la bibliografía básica de la materia estarán a disposición de los alumnos a través de la plataforma Moodle en el apartado de Documentos de lectura de cada una de las unidades didácticas que constituyen la materia.

**Recursos Web**

**Presentaciones y videos en YouTube**

http://www.youtube.com/results?search_query=ground+penetrating+radar&aq=f

**Enlaces y tutoriales en Internet**

D. Goodman, 2007, 3D GPR (Ground Penetrating Radar) Imaging, Salón de Actos Escuela Universitaria de Ingeniería Técnica Forestal - Campus de Pontevedra. http://uvigo.tv/serial/index/id/67 (Conferencia on-line impartida por el Dr Dean Goodman acerca de los fundamentos básicos y funcionamento de los sistemas GPR)

http://mysite.du.edu/~lconyer/ Ground Penetrating Radar en Arqueología de Larry Conyers

http://www.g-p-r.com/tutorial.htm Tutorial GPR del Dr. Gary Olhoeft.

**Enlaces a Asociaciones de Geofísica**

Society of Exploration Geophysicists (SEG)

Environmental and Engineering Geophysical Society (EEGS)

European Geophysical Society (EGS)

European Association of Geoscientists and Engineers (EAGE)

## Recomendaciones

**Outros comentarios**

La docencia de la materia se lleva a cabo utilizando la plataforma docente Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect).

Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster".

Es imprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estruturas Inmobles** | | | | |
| Materia | Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estruturas Inmobles | | | |
| Código | O02M143V01201 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego | | | |
| Departamento | Dpto. Externo | | | |
| Coordinador/a | Carrera Ramírez, Fernando | | | |
| Profesorado | Carrera Ramírez, Fernando | | | |
| Correo-e | fcarrera@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://gradoconservacionbbcc.es | | | |
| Descrición xeral | Nesta materia aprenderase a coñecer os diferentes elementos constructivos do patrimonio arquitectónico, comprendendo as características do seu funcionamento, os factores que contribúen ao seu deterioro. O obxectivo é a adquisición de habilidades para a interpretación dos distintos fenómenos de deterioro e a súa interacción. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| B4 | Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa. |
| C11 | (CE3-M3) Ser capaz de identificar diferentes técnicas constructivas e valorar a súa influencia na conservación do ben. |
| C12 | (CE4-M3) (CE3-M3) Ser capaz de identificar diversos factores de alteración dos bens culturais, tanto no que respecta aos materiais como á contorna e estruturas, así como ser capaz de identificar as manifestacións desta degradación. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Aprender a recoñecer os diferentes elementos construtivos dos edificios do patrimonio arquitectónico, comprendendo as características básicas do seu funcionamento. | A2<br>A3<br>B1<br>C11<br>D1 |
| Coñecer os factores intrínsecos e extrínsecos que contribúen á deterioración estrutural do patrimonio construído. | A2<br>B4<br>C12<br>D1 |

| | |
|---|---|
| Adquisición de habilidades para a interpretación, a partir de datos analíticos e de observación, dos distintos fenómenos de deterioración que actúan nos compoñentes do ben inmoble e a súa interacción. | A2<br>B4<br>C12<br>D1<br>D2 |

| **Contidos** | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Diagnóstico e vulnerabilidade | 1.1 Niveis de análise<br>1.2 Alteración, diagnóstico e risco<br>1.3 Axentes de alteración en inmobles<br>1.4 Procesos de alteración<br>1.5 Estimación do risco<br>1.6 Informes de diagnóstico |
| 2. Dos materiais ás construcións | 2.1 Materiais construtivos, propiedades esenciais<br>2.2 Elementos construtivos, propiedades esenciais<br>2.3 Interaccións entre materiais, elementos e axentes |
| 3. Patoloxías esenciais | 3.1 Muros, paramentos<br>3.2 Cubertas<br>3.3 Pavimentos<br>3.4 Contorna |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 5 | 0 | 5 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 5 | 5 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 4 | 4 |
| Proxectos | 0 | 60 | 60 |
| Titoría en grupo | 1 | 0 | 1 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

| **Metodoloxía docente** | |
|---|---|
| | Descrición |
| Actividades introdutorias | A docencia presencial desenvolverase de maneira sincrónica remota, utilizando a plataforma docente, e corresponderá a actividades introductorias ás unidades temáticas, á impartición dos contidos mínimos para poder abordar os proxectos e á orientación das actividades propostas. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución de casos reais e/ou simulados de caracterización de alteración e diagnóstico, que deberán ser discutidos mediante a participación en foros, tutorizados de maneira persoal ou grupal e enviados para a súa corrección a través da plataforma docente. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución exercicios que permitan a aplicación dos coñecementos a situacións concretas co propósito de adquirir habilidades *procedimentales. |
| Proxectos | Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe (*ABP): os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto sobre unha temática concreta nun tempo determinado a partir dun conxunto de cuestións expostas polo profesor que o alumno debe resolver para desenvolver determinadas competencias previamente definidas. |
| Titoría en grupo | Utilizarase o foro de discusión da plataforma docente para resolver dúbidas *grupales e discutir os casos prácticos para a resolución persoal dos casos formulados e do traballo transversal |

| **Atención personalizada** | |
|---|---|
| **Metodoloxías** | **Descrición** |
| Estudo de casos/análises de situacións | Para a resolución dos exercicios, casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico). |
| Proxectos | Para a resolución dos exercicios, casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico). |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Para a resolución dos exercicios, casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico). |

**Avaliación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|---|---|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Os casos prácticos reais ou simulados formulados na plataforma deberanse resolver mediante traballo autónomo con atención personalizada e entregar na plataforma no calendario indicado.<br>Os resultados da aprendizaxe avaliados son:<br>Adquisición de habilidades para a interpretación, a partir de datos analíticos e de observación, dos distintos fenómenos de deterioración que actúan nos compoñentes do ben inmoble e a súa interacción. | 20 | A2 B4 C11 D1<br>A3 C12 D2 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Se valora a participación activa mediante a resolución de exercicios de autoevaluación expostos polo profesor e resoltos de forma autónoma polo alumnado.<br>Os resultados da aprendizaxe avaliados son: coñecer os factores intrínsecos e extrínsecos que contribúen á deterioración estrutural do patrimonio construído e aprender a recoñecer os diferentes elementos construtivos dos edificios do patrimonio arquitectónico, comprendendo as características básicas do seu funcionamento. | 10 | A2 D1<br>A3 |
| Proxectos | Proponse a realización dun traballo de carácter transversal dentro do Módulo 3, propondo actuacións sobre un ben inmoble previamente seleccionado. Esta proposta avaliarase mediante a entrega dun traballo escrito. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: adquisición de habilidades para a interpretación, a partir de datos analíticos e de observación, dos distintos fenómenos de deterioración que actúan nos compoñentes do ben inmoble e a súa interacción | 50 | A2 B1 C11 D1<br>A3 B4 C12 D2 |
| Titoría en grupo | Se valora a participación activa do alumnado durante as actividades presenciais (clases remotas) e a participación nos debates que se exporán nos foros. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: coñecer os factores intrínsecos e extrínsecos que contribúen á deterioración estrutural do patrimonio construído e aprender a recoñecer os diferentes elementos construtivos dos edificios do patrimonio arquitectónico, comprendendo as características básicas do seu funcionamento. | 20 | A2 D1<br>A3 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a resolución dos exercicios de autoavaliación nas datas previstas, a participación en foros e *tutorías, a entrega da resolución dos casos reais e do traballo de carácter transversal. O valor de cada un deses elementos de avaliación será:

- 50%, traballo transversal
- 20%, casos prácticos
- 10%, exercicios de autoavaliación
- 10%, participación en foros
- 10%, asistencia e participación en clases remotas

No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega do traballo transversal, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega. Os criterios de avaliación nesta convocatoria serán:

- Cualificarase como "non presentado" ao alumnado que non realizase ningunha das actividades propostas.
- Cualificarase como "suspenso" ao alumnado que non realizase a totalidade das actividades propostas.
- Cualificarase como "suspenso" cando, presentada a totalidade de actividades, a media de cualificación non alcance o 5.
- Para poder promediar a cualificación, cada unha das cualificacións parciais terán que superar a cualificación de 3 sobre 10, con excepción do Foro. En caso contrario, a cualificación será de "suspenso".

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente. Deberán presentarse a esta convocatoria os alumnos que obtivesen as cualificacións de non "presentado" ou "suspenso".
Para esta convocatoria, abrirase un novo prazo para a realización da TOTALIDADE das actividades, con excepción as vinculadas a participación activa (foro e participación en sesións remotas). En todos os casos tratarase de novas formulacións, probas distintas das realizadas en convocatoria ordinaria.

A cualificación final obterase das seguintes porcentaxes:

- Cuestionarios (20%)
- Caso práctico (30%)
- Traballo de Materia ou Transversal (50%)

Cada unha das cualificacións parciais terá que ser maior de 4,5 sobre 10, para poder facer media (en caso contrario a cualificación da materia será de suspenso).

**Bibliografía. Fontes de información**


CASAS GÓMEZ, Antonio, **Actas Del Primer Congreso Nacional De Historia De La Construcción.**, Instituto Juan de Herrera,

ESBERT, R.; GONZÁLEZ, T., **Manual de diagnosis y tratamiento de materiales pétreos y cerámicos.**, Colegio de Aparejadores.,

GÓMEZ SÁNCHEZ, M. I., **Las Estructuras De Madera En Los Tratados De Arquitectura.**, Aitim,,

HUERTA, S., **Selección De Tratados Españoles De Arquitectura y Construcción, Ss. XVI-XX.**, Diputación de Cádiz,

ORTEGA ANDRADE, F., **Historia de la Construcción.**, Universidad de las Palmas de Gran Canaria,


**Recomendacións**

**Materias que continúan o temario**

Técnicas e Ensaios para a Caracterización e a Diagnose en Obra/O02M143V01204
Tratamento de Estruturas/O02M143V01206

**Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies/O02M143V01202

**Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Catalogación e Risco/O02M143V01106
Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos/O02M143V01104

**Outros comentarios**

A docencia da materia leva a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect).

Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster.

É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies** | | | | |
| Materia | Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies | | | |
| Código | O02M143V01202 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Galego | | | |
| Departamento | Dpto. Externo | | | |
| Coordinador/a | Santiago Cendán, Inmaculada | | | |
| Profesorado | Santiago Cendán, Inmaculada | | | |
| Correo-e | isantiago@edu.xunta.es | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | Nesta materia veremos os diferentes materiais que compoñen un ben, as súas propiedades, tecnoloxías, métodos de elaboración e usos. Estudaranse tamén os axentes que provocan alteracións sobre eles, procesos que xeran esas alteracións e como se comportan devanditos materiais fronte a estes procesos. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| B3 | Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización. |
| B4 | Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa. |
| C11 | (CE3-M3) Ser capaz de identificar diferentes técnicas constructivas e valorar a súa influencia na conservación do ben. |
| C12 | (CE4-M3) (CE3-M3) Ser capaz de identificar diversos factores de alteración dos bens culturais, tanto no que respecta aos materiais como á contorna e estruturas, así como ser capaz de identificar as manifestacións desta degradación. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |
| D5 | Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |

| | |
|---|---|
| Aprender a reconocer los diferentes materiales que componen un bien, sus propiedades y la susceptibilidad de los mismos al deterioro. | A2<br>B4<br>C11<br>C12<br>D3<br>D5 |
| Conocer los diversos factores de alteración de los bienes culturales, tanto en lo que respecta a los materiales como al entorno y estructuras, así como ser capaz de identificar las manifestaciones de esta degradación. | A2<br>A3<br>B1<br>B4<br>C11<br>C12<br>D2<br>D3 |
| Conocer los agentes de alteración de los materiales y superficies, así como los procesos a través de los cuales se generan las diferentes formas de alteración. | A3<br>A4<br>B1<br>B3<br>B4<br>C11<br>C12<br>D1<br>D2 |
| Adquirir la habilidad para interpretar, a partir de datos analíticos y de la observación directa, los distintos fenómenos de deterioro que actúan sobre los componentes de un bien inmueble y su interacción | A3<br>A4<br>B3<br>B4<br>C11<br>C12<br>D1<br>D2 |

**Contidos**

| Tema | |
|---|---|
| 1. Materiales usados en el patrimonio (I) | 1.1. Clasificación de los materiales empleados en el patrimonio<br>1.2 Pétreos naturales: Tipos.Técnicas de extracción. Herramientas de trabajo, procedimientos y técnicas (talla, labra, etc).<br>1.3 Pétreos artificiales: Técnicas de elaboración, extracción o fabricación. Herramientas de trabajo, metodologías y aplicaciones |
| 2. Materiales usados en el patrimonio (II) | 2.1 Madera: Tipos. Cortes y ensamblajes. Herramientas de trabajo y técnicas (talla, labra, etc).<br>2.2. Metales: Técnicas de extracción, metalurgia. Tipos. Herramientas y métodos de trabajo. Aplicaciones |
| 3. Agentes de alteración y mecanismos de deterioro de los materiales usados en el patrimonio. | 3.1. Clasificación y estudio de los principales agentes que causan el deterioro<br>3.2 Mecanismos//procesos de deterioro (cambios físicos, químicos, mecánicos, producidos en los materiales debidos a la acción de ciertos agentes). |
| 4. Formas de alteración: clasificación y diagnosis | 4.1 Estudio, identificación y morfología de las alteraciones: Tipo de daño generado sobre los diferentes materiales.<br>4.2 Definición de los principales tipos de lesiones |

**Planificación**

| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---|---|---|
| Actividades introdutorias | 5 | 0 | 5 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 5 | 5 |
| Proxectos | 0 | 60 | 60 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 4 | 4 |
| Titoría en grupo | 1 | 0 | 1 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

| | Descrición |
|---|---|

| | |
|---|---|
| Actividades introdutorias | La docencia presencial se desarrollará de manera sincrónica remota, utilizando la plataforma docente.<br>Durante estas sesiones, de un total de cinco horas de duración, se presentará la materia, se impartirán los contenidos ofertados y se plantearán los trabajos propuestos. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Durante la docencia virtual se planteará la discusión y resolución de casos reales y/o simulados sobre identificación de materiales y diagnosis, que podrán ser discutidos mediante participación en foros, tutorados de manera personal o grupal y enviados para su corrección a través de la plataforma docente.<br>Aplicación de los conocimientos a situaciones concretas con el propósito de adquirir habilidades procedimentales. |
| Proxectos | Realización de actividades que permiten la cooperación entre varias materias y plantean a los alumnos problemas abiertos, a partir de un conjunto de cuestiones planteadas por el profesor |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Actividad en la que se formulan problemas y/o ejercicios relacionados con la materia. El alumno debe aplicar los conocimientos adquiridos a situaciones determinadas con el propósitos de adquirir habilidades procedimentales |
| Titoría en grupo | Se utilizará el foro de discusión de la plataforma docente para resolver dudas grupales y discutir los casos prácticos para la resolución personal de los casos formulados y del trabajo transversal |

**Atención personalizada**

| Metodoloxías | Descrición |
|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Para la resolución de los casos prácticos planteados y el proyecto se habilitará la tutoría personalizada o grupal (mediante el uso de la plataforma docente o mediante correo electrónico) |
| Proxectos | Para la resolución de los casos prácticos planteados y el proyecto se habilitará la tutoría personalizada o grupal (mediante el uso de la plataforma docente o mediante correo electrónico) |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Para la resolución de los casos prácticos planteados y el proyecto se habilitará la tutoría personalizada o grupal (mediante el uso de la plataforma docente o mediante correo electrónico) |

**Avaliación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Los casos prácticos, reales o simulados, planteados en la plataforma se deberán resolver mediante trabajo autónomo con atención personalizada y entregar en la plataforma en las fechas indicadas<br>Reconocer los diferentes materiales que componen una determinada obra, sus propiedades y la susceptibilidad de los mismos al deterioro.<br>Reconocer las tecnologías empleadas.<br>Reconocer los agentes de alteración de los materiales y de las superficies, así como los procesos que provocan las diferentes formas de alteración.<br>Mostrar habilidad para interpretar a partir de la observación directa, los distintos fenómenos de deterioro que actúan en los *componentes del bien y su interacción | 20 | A2<br>A3 | B1<br>B4 | C11<br>C12 | D2<br>D5 |
| Proxectos | Se propone la realización de un trabajo de carácter transversal dentro del Módulo 3, proponiendo actuaciones sobre un bien inmueble previamente seleccionado. Esta propuesta se evaluará mediante la entrega de un trabajo escrito. Los resultados del aprendizaje evaluados son: adquisición de habilidades para la interpretación, a partir de datos analíticos y de observación, de los distintos fenómenos de deterioro que actúan en los componentes del bien inmueble y su interacción | 50 | A2<br>A3 | B1<br>B3<br>B4 | C11<br>C12 | D1<br>D5 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Se valora la participación activa mediante la resolución de ejercicios de autoevaluación planteados por el profesor y resueltos de forma autónoma por el alumnado<br>Estas pruebas servirán para enseñarles a:<br>- Reconocer los diferentes materiales que componen una obra y las tecnologías empleadas en la elaboración de la misma.<br>- Conocer los agentes de deterioro de los materiales y de las superficies, así como los procesos que provocan las diferentes formas de alteración. | 10 | | B1 | C11<br>C12 | D1<br>D2<br>D5 |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Titoría en grupo | Se valora la participación activa del alumnado durante las actividades presenciales (clases remotas) y la participación en los debates que se plantearán en los foros.<br>El alumno deberá mostrar que es capaz de reconocer los diferentes materiales que componen un bien, sus propiedades y la susceptibilidad de los mismos al deterioro. | 20 | A4 B1 C11 C12 | D3 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

El alumno, según la normativa vigente, tiene dos convocatorias de evaluación.

La primera se lleva a cabo durante el cuatrimestre de docencia. En primer lugar, a lo largo de las semanas de docencia de la materia, mediante la resolución de los ejercicios de autoevaluación en las fechas previstas, la participación en foros y tutorías, la entrega de la resolución de los casos reales y del trabajo de carácter transversal. El valor de cada uno de esos elementos de evaluación será:

● 50%, trabajo transversal

● 20%, casos prácticos

● 10%, ejercicios de autoevaluación

● 10%, participación en foros

● 10%, asistencia y participación en clases remotas.

En el caso de que las semanas de docencia de la materia no sean suficientes para la entrega del trabajo transversal, se habilitará la plataforma de docencia dos semanas adicionales, al final del cuatrimestre, para facilitar la dicha entrega.

Los criterios de evaluación en esta convocatoria serán:

● Se calificará como "no presentado" al alumnado que no haya realizado ninguna de las actividades propuestas.

● Se calificará como "suspenso" al alumnado que no haya realizado la totalidad de las actividades propuestas.

● Se calificará como "suspenso" cuando, presentada la totalidad de actividades, el promedio de calificación no alcance el 5.

Para poder promediar la calificación, cada una de las calificaciones parciales tendrá que superar la calificación de 3 sobre 10, con excepción del Foro. En caso contrario, la calificación será de "suspenso".

La segunda evaluación se realiza en el mes de Julio, para lo cual se habilitará de nuevo el acceso a la plataforma docente. Deberán presentarse a esta convocatoria los alumnos que obtuvieran las calificaciones de no "presentado" o "suspenso". Para esta convocatoria, se abrirá un nuevo plazo para la realización de la TOTALIDAD de las actividades, con excepción de las vinculadas a participación activa (foro y participación en sesiones remotas). En todos los casos se tratará de nuevos planteamientos, pruebas distintas de las realizadas en convocatoria ordinaria. La calificación final se obtendrá de los siguientes porcentajes:

● Cuestionarios (20%)

● Caso práctico (30%)

● Trabajo de Materia o Transversal (50%)

Cada una de las calificaciones parciales tendrá que ser mayor de 4,5 sobre 10, para poder hacer media (en caso contrario la calificación de la materia será de suspenso).

**Bibliografía. Fontes de información**

García de Miguel, JM, **Tratamiento y conservación de la piedra, el ladrillo y los morteros**, Madrid 2009,

Monjó Carrió, J, **Patología de cerramientos y acabados arquitectónicos**, Madrid 2010,

AAVV, **Procedimientos y técnicas constructivas del patrimonio**, Madrid 1999,

AAVV, **El estudio y la conservación de la cerámica decorada en arquitectura**, Roma 2002,

Mora, Phillipot, **Conservation of wall paintings**, 1984,

**Recomendacións**

**Materias que continúan o temario**

Tratamento de Superficies/O02M143V01205

**Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Técnicas e Ensaios para a Caracterización e a Diagnose en Obra/O02M143V01204
Tratamento de Superficies/O02M143V01205

**Outros comentarios**

La docencia de la materia se lleva a cabo utilizando la plataforma docente Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect).

Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster".

Es imprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Técnicas Analíticas de Caracterización e Diagnose** | | | | |
| Materia | Técnicas Analíticas de Caracterización e Diagnose | | | |
| Código | O02M143V01203 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Castelán | | | |
| Departamento | Enxeñaría dos recursos naturais e medio ambiente | | | |
| Coordinador/a | Rivas Brea, Teresa | | | |
| Profesorado | Rivas Brea, Teresa | | | |
| Correo-e | trivas@uvigo.es | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | Nesta materia, impártense os contidos teóricos e prácticos necesarios para que o alumno adquira a habilidade de realizar unha toma de mostras adecuada e a selección de métodos analíticos máis idónea co obxecto de caracterizar os materiais dun ben inmoble e diagnosticar o seu estado de conservación. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A1 | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación. |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| A5 | Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo. |
| B3 | Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización. |
| B4 | Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa. |
| C1 | Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables. |
| C2 | Adquirir a capacidade de deseñar protocolos de intervención, establecendo tipos, prioridades e intensidades de acción ante un ben cultural en risco de alteración. |
| C10 | (CE2-M3) (CE2-M3) Desenvolver a capacidade de seleccionar metodoloxías e instrumentos de exame e valoración do Patrimonio cultural inmueble adecuadas, tanto no que respecta aos materiais empregados, como á contorna que rodea ao ben. |
| C12 | (CE4-M3) (CE3-M3) Ser capaz de identificar diversos factores de alteración dos bens culturais, tanto no que respecta aos materiais como á contorna e estruturas, así como ser capaz de identificar as manifestacións desta degradación. |
| C13 | (CE5-M3) (CE5-M3) Adquirir a capacidade de diagnosticar, sobre a base dun coñecemento científico, o estado de conservación do ben cultural. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |
| D4 | Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible. |

D5 Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.

| **Resultados de aprendizaxe** | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar. | A2<br>B3<br>C1<br>C2<br>C10<br>C13<br>D1<br>D2<br>D3<br>D5 |
| Coñecemento das técnicas cualitativas e cuantitativas de caracterización, non tanto en canto aos seus aspectos máis teóricos, se non en canto á súa especificidade, limitacións e información que ofrecen. | A5<br>B4<br>D2<br>D5 |
| Adquirir a capacidade de integrar a información ofrecida por estas técnicas e de interpretar os seus resultados. | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5<br>B4<br>C12<br>C13<br>D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5 |
| Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización | A2<br>C1<br>C2<br>C12<br>C13<br>D1<br>D5 |

| **Contidos** | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Presentación da materia e orientación de actividades | 1.1. Presentación da materia<br>1.2 Orientación de actividades |
| 2. Introdución á análise dos materiais usados no patrimonio | 2.1.Toma de datos, mostraxe e deseño de experimentos.<br>2.2. Composición dos materiais que forman parte do patrimonio. |
| 3. Técnicas de caracterización de materiais do patrimonio | 3.1.Técnicas espectrométricas<br>- Técnicas de análises de raios X<br>- Técnicas de análise elemental ÍA<br>- Técnicas de análise elemental de incandescencia<br>- Técnicas de análises de radiación IR<br>- Técnicas de análises de separación<br><br>3.2.Técnicas de microscopía<br>- Miccroscopía óptica convencional e petrográfica<br>- Microscopía óptica de fluorescencia e confocal<br>- Microscopía electrónica de varrido e de transmisión<br>- Microscopia interferométrica<br>- Microscopía de forza atómica |
| 4. Practicum | 4.1. Estudo de casos reais<br>4.2. Aplicación dos contidos a un ben inmoble |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 5 | 5 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma | 0 | 4 | 4 |
| Proxectos | 0 | 60 | 60 |
| Titoría en grupo | 1 | 0 | 1 |
| Actividades introdutorias | 5 | 0 | 5 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

| | Descrición |
|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Durante a docencia virtual exporase a discusión e resolución de casos reais e/ou simulados de caracterización de materiais e diagnóstico, que deberán ser discutidos mediante a participación en foros, tutelados de maneira persoal ou grupal e enviados para a súa corrección a través da plataforma docente. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma | Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución exercicios que permitan a aplicación dos coñecementos a situacións concretas co propósito de adquirir habilidades procedimentales. |
| Proxectos | Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe (ABP): os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto sobre unha temática concreta nun tempo determinado a partir dun conxunto de cuestións expostas polo profesor que o alumno debe resolver para desenvolver determinadas competencias previamente definidas. |
| Titoría en grupo | Utilizarase o foro de discusión da plataforma docente para resolver dúbidas grupales e discutir os casos prácticos para a resolución persoal dos casos formulados e do traballo transversal. |
| Actividades introdutorias | A docencia presencial desenvolverase de maneira sincrónica remota, utilizando a plataforma docente, e corresponderá a actividades introductorias ás unidades temáticas, a impartición os contidos mínimos para poder abordar os proxectos e a orientación das actividades propostas. |

**Atención personalizada**

| **Metodoloxías** | **Descrición** |
|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Para a resolución dos casos prácticos expostos e do proxecto habilitarase a tutela personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico). |

**Avaliación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Os casos prácticos reais ou simulados expostos na plataforma deberanse resolver mediante traballo autónomo con atención personalizada e entregar na plataforma no calendario indicado. Avalíanse os seguintes resultados de aprendizaxe:<br>1. Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar.<br>2. Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización | 20 | A1<br>A2 | B3<br>B4 | C1<br>C2<br>C10<br>C12<br>C13 | D1<br>D2<br>D3<br>D5 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma | Valórase a participación activa mediante a resolución de exercicios de autoevaluación expostos polo profesor e resoltos de forma autónoma polo alumnado. Avalíanse os seguintes resultados de aprendizaxe:<br>1. coñecemento das técnicas cualitativas e cuantitativas de caracterización<br>2. capacidade de integrar a información ofrecida por estas técnicas e de interpretar os resultados.<br>3. a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar. | 10 | A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B4 | C10 | D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5 |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Proxectos | Proponse a realización dun traballo de carácter transversal dentro do Módulo 3, propondo actuacións sobre un ben inmoble previamente seleccionado. Esta proposta avaliarase mediante a entrega dun traballo escrito.<br>Os resultados da aprendizaxe avaliados son:<br>1. Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar.<br>2. Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización. | 50 | A1<br>A2 | B3<br>B4 | C1<br>C2<br>C10<br>C12<br>C13 | D1<br>D5 |
| Titoría en grupo | Valórase a participación activa do alumnado durante as actividades presenciais (clases remotas) e a participación nos debates que se exporán nos foros. Os resultados a aprendizaxe avaliados son:<br>1. Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar.<br>2. Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización. | 20 | A3 | B3 | C1<br>C10 | D1 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia de materia, mediante a resolución dos exercicios de *autoevaluación nas datas previstas, a participación en foros e tutorías, a entrega da resolución dos casos reais e do traballo de carácter transversal.
O valor de cada un de eses elementos de avaliación será:

- 50%, traballo transversal
- 20%, casos prácticos
- 10%, exercicios de *autoevaluación
- 10%, participación en foros
- 10%, asistencia e participación en clases remotas

No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega do traballo transversal, se habilitará a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega.
Os criterios de avaliación nesta convocatoria serán:Cualificarase como "non presentado" ao alumnado que non realizase ningunha das actividades propostas.Cualificarase como "suspenso" ao alumnado que non realizase a totalidade das actividades propostas.Cualificarase como "suspenso" cando, presentada a totalidade de actividades, a media de cualificación non alcance o 5.
Para poder promediar a cualificación, cada unha das cualificacións parciais terán que superar a cualificación de 3 sobre 10, con excepción do Foro. En caso contrario, a cualificación será de "suspenso".
A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente. Deberán presentarse a esta convocatoria os alumnos que obtivesen as cualificacións de non presentado ou suspenso. Para esta convocatoria, abrirase un novo prazo para a realización da TOTALIDADE das actividades, con excepción das vinculadas a participación activa (foro e participación en sesións remotas). En todos os casos tratarase de novas formulacións, probas distintas das realizadas en convocatoria ordinaria.
A cualificación final obterase das seguintes porcentaxes:

- Cuestionarios (20%)
- Caso práctico (30%)
- Traballo de Materia ou Transversal (50%)

Cada unha das cualificacións parciais terá que ser maior de 4,5 sobre 10, para poder facer media (en caso contrario cualificación da materia será de suspenso).

## Bibliografía. Fontes de información

BARRIO MARTÍN, J. Innovación tecnológica en conservación y restauración del Patrimonio. Tecnología y Conservación del patrimonio Arqueológico I. Universidad autónoma de Madrid (Ed.).2006.

La ciencia y el arte. Ciencias experimentales y conservación del Patrimonio histórico. Instituto del Patrimonio Histórico Español. Ministerio de Cultura, Secretaría general Técnica (Ed.). 2008.

M. MATTEINI Y A. MOLES. Ciencia y restauración. 310 págs. Editorial NEREA.

M. MATTEINI Y A. MOLES.La química en la restauración (2.ª ed.).  510 págs. EDITORIAL NEREA

MARGARITA SAN ANDRÉS MOYA. Fundamentos De Química y Física Para La Conservación Y Restauración.. ISBN: 9788497561624.
461pp. EDITORIAL Síntesis 2004.

MARÍA LUISA GÓMEZ. La Restauración. Examen científico aplicado a la conservación de obras de arte. Cuadernos de arte Cátedra. Instituto del Patrimonio Histórico Español. 5ª ed 2008 Madrid.

ESBERT, R.; GONZÁLEZ, T. (1997). Manual de diagnosis y tratamiento de materiales pétreos y cerámicos. Editado por Colegio de Aparejadores y Arquitectos Técnicos de Barcelona, nº 5. Barcelona.

TORRACA, G. (1988).- Porous building materials. Materials for Science for Architectural Conservation. ICCROM, Roma, 3ª Ed. 149 pp.

Camuffo D. (1989). Microclimate for cultural heritage En Developments in atmospheric Science. Elsevier Science.
Marinos P.G., Koukis G.C. (Eds.) (1988). The engineering geology of ancient Works, monuments and historical sites. Balkema Ed.

ISRM-International Society for Rock Mechanics (2007). The Complete ISRM Suggested Methods for Rock Characterization, Testing and Monitoring; 1974□2006. (Resat Ulusay and John A. Hudson eds.). Compilation arranged by the ISRM Turkish National Group, Ankara, Turkey.

## Recomendacións

### Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Técnicas e Ensaios para a Caracterización e a Diagnose en Obra/O02M143V01204
Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estruturas Inmobles/O02M143V01201
Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies/O02M143V01202

### Outros comentarios

A docencia da materia leva a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect).

Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster.

É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

## DATOS IDENTIFICATIVOS

**Técnicas e Ensaios para a Caracterización e a Diagnose en Obra**

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Materia | Técnicas e Ensaios para a Caracterización e a Diagnose en Obra | | | |
| Código | O02M143V01204 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Castelán | | | |
| Departamento | Enxeñaría dos recursos naturais e medio ambiente | | | |
| Coordinador/a | Rivas Brea, Teresa | | | |
| Profesorado | Rivas Brea, Teresa | | | |
| Correo-e | trivas@uvigo.es | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | Nesta materia descríbense as técnicas e ensaios que, de maneira non destrutiva, aplícanse in situ en bens patrimoniais inmobles co obxecto de caracterizar o estado de conservación dos materiais e estruturas e realizar un correcto diagnóstico. igualmente, descríbense os contidos básicos e procedementos dos estudos xeolóxico, xeotécnico, hidroxeolóxico e microclomático para a súa aplicación ao campo da conservación do patrimonio. | | | |

## Competencias

| Código | |
|---|---|
| A1 | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación. |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| A5 | Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo. |
| B3 | Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización. |
| B4 | Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa. |
| C1 | Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables. |
| C2 | Adquirir a capacidade de deseñar protocolos de intervención, establecendo tipos, prioridades e intensidades de acción ante un ben cultural en risco de alteración. |
| C3 | Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica. |
| C10 | (CE2-M3) (CE2-M3) Desenvolver a capacidade de seleccionar metodoloxías e instrumentos de exame e valoración do Patrimonio cultural inmueble adecuadas, tanto no que respecta aos materiais empregados, como á contorna que rodea ao ben. |
| C12 | (CE4-M3) (CE3-M3) Ser capaz de identificar diversos factores de alteración dos bens culturais, tanto no que respecta aos materiais como á contorna e estruturas, así como ser capaz de identificar as manifestacións desta degradación. |
| C13 | (CE5-M3) (CE5-M3) Adquirir a capacidade de diagnosticar, sobre a base dun coñecemento científico, o estado de conservación do ben cultural. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |

| | |
|---|---|
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |
| D4 | Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible. |
| D5 | Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo. |

| **Resultados de aprendizaxe** | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar. | A2<br>B3<br>C1<br>C2<br>C10<br>C13<br>D1<br>D2<br>D3<br>D5 |
| Coñecemento das técnicas cualitativas e cuantitativas de caracterización, non tanto en canto aos seus aspectos máis teóricos, se non en canto á súa especificidade, limitacións e información que ofrecen | A5<br>B4<br>D2<br>D5 |
| Adquirir a capacidade de integrar a información ofrecida por estas técnicas e de interpretar os seus resultados | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5<br>B4<br>C12<br>C13<br>D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5 |
| Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou polo incidente na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización | A2<br>C1<br>C2<br>C3<br>C12<br>C13<br>D1<br>D5 |

| **Contidos** | |
|---|---|
| Tema | |
| UNIDADE DIDÁCTICA 1. PRESENTACIÓN DA MATERIA E ORIENTACIÓN DAS ACTIVIDADES | Presentación de la materia e orientación das actividades |
| UNIDADE DIDÁCTICA 2 | Introdución á toma de datos e planificación do estudo do diagnóstico |
| UNIDADE DIDÁCTICA 3. | 3.1. Caracterización do microclina<br>3.2. caracterización xeolóxica, hidroxeolóxica e xeotécnica<br>3.3. Técnicas e ensaios para a caracterización e diagnóstico en obra de edificios. |
| UNIDADE DIDÁCTICA 4. *practicum | Estudo de casos reais e aplicación dos coñecementos a un ben inmoble |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 5 | 0 | 5 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 4 | 4 |
| Proxectos | 0 | 60 | 60 |
| Titoría en grupo | 1 | 0 | 1 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 5 | 5 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

| Metodoloxía docente | |
|---|---|
| | Descrición |
| Actividades introdutorias | A docencia presencial desenvolverase de maneira sincrónica remota, utilizando a plataforma docente, e corresponderá a actividades introductorias das unidades temáticas, á impartición dos contidos mínimos para poder abordar os proxectos e á orientación das actividades propostas. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución exercicios que permitan a aplicación dos coñecementos a situacións concretas co propósito de adquirir habilidades procedimentales. |
| Proxectos | Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe (ABP): os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto sobre unha temática concreta nun tempo determinado a partir dun conxunto de cuestións expostas polo profesor que o alumno debe resolver para desenvolver determinadas competencias previamente definidas. |
| Titoría en grupo | Utilizarase o foro de discusión da plataforma docente para resolver dúbidas grupales e discutir os casos prácticos para a resolución persoal dos casos formulados e do traballo transversal. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Durante a docencia virtual exporase a discusión e resolución de casos reais e/ou simulados de caracterización de materiais e diagnóstico, que deberán ser discutidos mediante a participación en foros, tutorados de maneira persoal ou grupal e enviados para a súa corrección a través da plataforma docente. |

| Atención personalizada | |
|---|---|
| **Metodoloxías** | **Descrición** |
| Estudo de casos/análises de situacións | Para a resolución dos casos prácticos expostos e do proxecto habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo |

| Avaliación | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | | | |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Valórase a participación activa mediante a resolución de exercicios de autoevaluación expostos polo profesor e resoltos de forma autónoma polo alumnado.<br>Avalíanse os seguintes resultados de aprendizaxe:<br>1) coñecemento das técnicas cualitativas e cuantitativas de caracterización<br>2) capacidade de integrar a información ofrecida por estas técnicas e de interpretar os resultados.<br>3) a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar. | 10 | A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B4 | C10 | D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5 | |
| Proxectos | Proponse a realización dun traballo de carácter transversal dentro do Módulo 3, propondo actuacións sobre un ben inmoble previamente seleccionado. Esta proposta avaliarase mediante a entrega dun traballo escrito.<br>Os resultados da aprendizaxe avaliados son:<br>1) Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar.<br>2). Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización. | 50 | A1<br>A2 | B3<br>B4 | C1<br>C2<br>C10<br>C12<br>C13 | D1<br>D5 | |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Titoría en grupo | Valórase a participación activa do alumnado durante as actividades presenciais (clases remotas) e a participación nos debates que se exporán nos foros. Os resultados de aprendizaxe avaliados son:<br>1) Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar.<br>2). Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización. | 20 | A3 | B3 | C1<br>C10 | D1 |
| Estudo de casos/análises de situacións | Os casos prácticos reais ou simulados expostos na plataforma deberanse resolver mediante traballo autónomo con atención personalizada e entregar na plataforma no calendario indicado.<br><br>Avalíanse os seguintes resultados de aprendizaxe:<br>1. Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar.<br><br>2. Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou polo incidente na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización | 20 | A2<br>A3 | B3<br>B4 | C1<br>C2<br>C10<br>C12<br>C13 | D1<br>D2<br>D3<br>D5 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación. A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia de materia, mediante a resolución dos exercicios de autoevaluación nas datas previstas, a participación en foros e tutorías, a entrega da resolución dos casos reais e do traballo de carácter transversal.

O valor de cada un de eses elementos de avaliación será:

- 50%, traballo transversal
- 20%, casos prácticos
- 10%, exercicios de *autoevaluación
- 10%, participación en foros
- 10%, asistencia e participación en clases remotas

---

No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega do traballo transversal, se habilitará a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega. Os criterios de avaliación nesta convocatoria serán:Cualificarase como "non presentado" ao alumnado que non realizase ningunha das actividades propostas.Cualificarase como "suspenso" ao alumnado que non realizase a totalidade das actividades propostas. Cualificarase como "suspenso" cando, presentada a totalidade de actividades, a media de cualificación non alcance o 5.

Para poder promediar a cualificación, cada unha das cualificacións parciais terán que superar a cualificación de 3 sobre 10, con excepción do Foro. En caso contrario, a cualificación será de "suspenso".

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente. Deberán presentarse a esta convocatoria os alumnos que obtivesen as cualificacións de non presentado ou suspenso. Para esta convocatoria, abrirase un novo prazo para a realización da TOTALIDADE das actividades, con excepción das vinculadas a participación activa (foro e participación en sesións remotas). En todos os casos tratarase de novas formulacións, probas distintas das realizadas en convocatoria ordinaria.

A cualificación final obterase das seguintes porcentaxes:

- Cuestionarios (20%)
- Caso práctico (30%)
- Traballo de Materia ou Transversal (50%)

Cada unha das cualificacións parciais terá que ser maior de 4,5 sobre 10, para poder facer media (en caso contrario cualificación da materia será de suspenso).

## Bibliografía. Fontes de información

BARRIO MARTÍN, J. Innovación tecnológica en conservación y restauración del Patrimonio. Tecnología y Conservación delpatrimonio Arqueológico I. Universidad autónoma de Madrid (Ed.).2006.

M. MATTEINI Y A. MOLES. Ciencia y restauración. 310 págs. Editorial NEREA.

MARGARITA SAN ANDRÉS MOYA. Fundamentos De Química y Física Para La Conservación Y Restauración.. ISBN: 9788497561624.461pp. EDITORIAL Síntesis 2004.

ESBERT, R.; GONZÁLEZ, T. (1997). Manual de diagnosis y tratamiento de materiales pétreos y cerámicos. Editado porColegio de Aparejadores y Arquitectos Técnicos de Barcelona, nº 5. Barcelona.

RICHARD A. LIVINGSTON. Non destructuve testing of historic structures. Archives and Museum Informatics 13: 249□271, 1999/2001. Kluwer Academic Publishers. Printed in the Netherlands.

## Recomendacións

### Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Técnicas Analíticas de Caracterización e Diagnose/O02M143V01203
Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estruturas Inmobles/O02M143V01201

### Outros comentarios

A docencia da materia leva a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect).
Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster.

É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Tratamento de Superficies** | | | | |
| Materia | Tratamento de Superficies | | | |
| Código | O02M143V01205 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego | | | |
| Departamento | Dpto. Externo | | | |
| Coordinador/a | Montojo Santos, Cristina | | | |
| Profesorado | Montojo Santos, Cristina | | | |
| Correo-e | cmontojo@edu.xunta.es | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | Nesta materia coñeceranse os distintos tipos de tratamentos aplicables a diversos materiais dos bens culturais atendendo aos criterios vixentes de intervención. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| B3 | Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización. |
| B4 | Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa. |
| C9 | (CE1-M3) Coñecer un número extenso de solucións técnicas de intervención, conservación e protección, adquirindo a capacidade para seleccionar a solución máis adecuada a cada caso. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Coñecer os diferentes métodos e materiais vixentes na limpeza, consolidación, protección e adhesión-reintegración das superficies dos bens patrimoniais. | B3<br>B4<br>C9<br>D1 |
| Poder aplicar metodoloxías específicas de tratamento de superficies, en función dos principais materiais que constituen os bens patrimoniais e o seu estado de conservación. | A2<br>B3<br>B4<br>C9<br>D1<br>D2 |
| Coñecer as principais técnicas empregadas para a valoración da eficacia dos tratamentos de superficies dos bens patrimoniais. | A2<br>B1<br>C9<br>D1<br>D2 |

| Contidos |
|---|
| Tema |

| | |
|---|---|
| 1. Limpeza mecánica de superficies dos bens culturais: clasificación, características, metodoloxía. | 1.1 Limpeza manual e mecánica: tipos de métodos.<br>1.2. Proxección de abrasivos e auga: equipos de chorreado e tipos de áridos.<br>1.3 Emprego do láser: fundamentos e tipos. |
| 2. Limpeza química e desalación de superficies dos bens culturais: clasificación, características e metodoloxía. | 2.1 Emprego de disolventes.<br>2.2. Emprego de xeles, sales e resinas específicas<br>2.3 Desalación de superficies porosas.<br>2.4 Emprego de biocidas. |
| 3. Consolidación, reintegración e protección de superficies dos bens culturais: criterios, productos e procedementos. | 3.1 Consolidación de materiais dos bens culturais.<br>3.2 Protección dos materiais dos bens culturais.<br>3.3 Reintegración dos materiais dos bens culturais. |
| 4. Avaliación de tratamentos sobre superficies: eficacia de limpezas, consolidación e protección. | 4.1. Métodos para avaliar os sistemas de limpeza de superficies.<br>4.2 Métodos para avaliar a eficacia de consolidantes.<br>4.3 Métodos para avaliar a protección ou hidrofugación de superficies. |

**Planificación**

| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---|---|---|
| Actividades introdutorias | 5 | 0 | 5 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 5 | 5 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 4 | 4 |
| Proxectos | 0 | 60 | 60 |
| Titoría en grupo | 1 | 0 | 1 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

| | Descrición |
|---|---|
| Actividades introdutorias | A docencia presencial desenvolverase de maneira sincrónica remota, utilizando a plataforma docente. Durante estas sesións, presentarase a materia, impartiranse os contidos ofertados e exporanse os traballos propostos. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Resolución de casos reais ou simulados, en que o alumnado terá que propor a metodoloxía de tratamento máis axeitada, en base ao exposto nas sesións previas. Os casos serán discutidos mediante a participación en foros, e serán tutorizados de xeito persoal ou grupal e enviados para a súa corrección a través da plataforma docente. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Durante a docencia virtual plantexarase a discusión e resolución de exercicios que permitan a aplicación dos coñecementos a situacións concretas co propósito de adquirir habilidades procedementais. |
| Proxectos | Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe (ABP): os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto sobre unha temática concreta nun tempo determinado a partir dun conxunto de cuestións formuladas polo profesor que o alumno debe resolver para desenvolver determinadas competencias previamente definidas. |
| Titoría en grupo | Utilizarase o foro de discusión da plataforma docente para resolver dúbidas grupais e discutir os casos prácticos, co fin da resolución autónoma dos casos formulados e do traballo transversal. |

**Atención personalizada**

| Metodoloxías | Descrición |
|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Seguemento persoalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Seguemento persoalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |
| Proxectos | Seguemento persoalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |

**Avaliación**

| Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|---|---|---|

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Os casos prácticos reais ou simulados propostos na plataforma deberan ser resoltos mediante traballo autónomo con atención persoalizada e ser entregados na plataforma no calendario indicado.<br>Os resultados de aprendizaxe avaliados son:<br> Coñecer os diferentes métodos e materiais vixentes na limpeza, consolidación, protección e adhesión-reintegración das superficies dos bens patrimoniais.<br> Poder aplicar metodoloxías específicas de tratamento de superficies, en función dos principais materiais que constituen os bens patrimoniais e o seu estado de conservación.<br> Coñecer as principais técnicas empregadas para a valoración da eficacia dos tratamentos de superficies dos bens patrimoniais. | 20 | A2 | B1<br>B3<br>B4 | C9 | D1<br>D2 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Avalíase a participación activa mediante a resolución de exercicios (tests de autoavaliación) formulados polo profesor e resoltos de forma autónoma polo alumnado.<br>Os resultados de aprendizaxe avaliados son:<br> Coñecer os diferentes métodos e materiais vixentes na limpeza, consolidación, protección e adhesión-reintegración das superficies dos bens patrimoniais.<br> Poder aplicar metodoloxías específicas de tratamento de superficies, en función dos principais materiais que constituen os bens patrimoniais e o seu estado de conservación.<br> Coñecer as principais técnicas empregadas para a valoración da eficacia dos tratamentos de superficies dos bens patrimoniais. | 10 | A2 | | C9 | D2 |
| Proxectos | Proponse a realización dun traballo de carácter transversal dentro do Módulo 3, plantexando actuacións sobre un ben inmoble previamente seleccionado. Esta proposta avaliarase mediante a entrega dun traballo escrito.<br>Os resultados de aprendizaxe avaliados son:<br> Coñecer os diferentes métodos e materiais vixentes na limpeza, consolidación, protección e adhesión-reintegración das superficies dos bens patrimoniais.<br> Poder aplicar metodoloxías específicas de tratamento de superficies, en función dos principais materiais que constituen os bens patrimoniais e o seu estado de conservación.<br> Coñecer as principais técnicas empregadas para a valoración da eficacia dos tratamentos de superficies dos bens patrimoniais. | 50 | A2 | B1<br>B3<br>B4 | C9 | D1<br>D2 |
| Titoría en grupo | Valórase a participación activa do alumnado durante as actividades presenciais (clases remotas) e a participación nos debates que se formularán nos foros.<br>Os resultados de aprendizaxe avaliados son:<br> Coñecer os diferentes métodos e materiais vixentes na limpeza, consolidación, protección e adhesión-reintegración das superficies dos bens patrimoniais.<br> Poder aplicar metodoloxías específicas de tratamento de superficies, en función dos principais materiais que constituen os bens patrimoniais e o seu estado de conservación.<br> Coñecer as principais técnicas empregadas para a valoración da eficacia dos tratamentos de superficies dos bens patrimoniais. | 20 | A2 | | C9 | D2 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

O alumnado, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación:

A **primeira convocatoria de avaliación** se leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega de cuestionarios nas datas previstas, participación en foros e tutorías, entrega da resolución dos casos prácticos e do traballo de carácter transversal. O valor de cada unha destas actividades avaliadas será:

- 50%, traballo transversal
- 20%, casos prácticos
- 10%, exercicios de autoavaliación
- 10%, participación en foros
- 10%, asistencia e participación en clases remotas

No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega do traballo transversal,

habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega.

Os criterios de avaliación nesta convocatoria serán:

- Cualificarase como "non presentado" ao alumnado que non realizase ningunha das actividades propostas.
- Cualificarase como"suspenso" ao alumnado que non realizase a totalidade das actividades propostas.
- Cualificarase como "suspenso"  cando, presentada a totalidade de actividades, a media de cualificación non alcance o 5.
- Para poder "promediar" a cualificación, cada unha das cualificacións parciais terán que superar a cualificación de **3 sobre 10** con excepción do Foro. En caso contrario, a cualificación será de "suspenso".

A **segunda convocatoria de avaliación** realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente. Deberán presentarse a esta convocatoria os alumnos que obtivesen as cualificacións de "non presentado" ou "suspenso".

De cara a esta convocatoria, abriráse un novo prazo para a realización da TOTALIDADE das actividades, con excepción daquelas

vinculadas á participación activa (foro e participación en sesions remotas).

En todos os casos tratarase de novas formulacións, probas distintas das realizadas en convocatoria ordinaria.

A cualificación final obteráse das seguintes porcentaxes :

- Cuestionarios (20%)
- Caso práctico (30%)
- Traballo de Materia ou Transversal (50%)

Cada unha das cualificacións parciais terán que superar a nota de **4,5 sobre 10** para poder facer media; en caso contrario, a cualificación da materia será de "suspensa".

## Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica:


- AAVV: Metodología para la conservación de retablos de madera policromada. Ed. Junta de Andalucía & GCI. Sevilla 06
- Buys, S.; Oakley, V. (1993). The conservation and restoration of ceramics. Butterwoth-Heinemann, London.
- Equipo Arbotante, Dpto. De Geología, Universidad de Zaragoza: Actas I Jornadas de Caracterización y Restauración de Materiales Pétreos en Arquitectura, Escultura y Restauración. Tomos I y II. Zaragoza, 2009.
- Mora, L.; Mora, P.; Philippot, P.: La conservación de las pinturas murales. Ed. Univ Colombia ICCROM. Bogotá 03. ISBN958-616-763-1
- Scott:David A. Copper and Bronze in Art, corrosion, colorants, conservation.The Getty Conservation  Institute.2002.


## Recomendacións

### Outros comentarios

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect).

Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster.

É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Tratamento de Estruturas** | | | | |
| Materia | Tratamento de Estruturas | | | |
| Código | O02M143V01206 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego | | | |
| Departamento | Dpto. Externo | | | |
| Coordinador/a | Carrera Ramírez, Fernando | | | |
| Profesorado | Carrera Ramírez, Fernando | | | |
| Correo-e | fcarrera@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://gradoconservacionbbcc.es | | | |
| Descrición xeral | Nesta materia impártense os contidos teóricos e prácticos precisos para que o alumno coñeza e aplique métodos de protección urxente de estruturas inmobles, aprenda as bases de selección dos diferentes métodos de estabilización estrutural, deseñe procedementos de restauración, rehabilitación e construción, así como que estableza plans de mantemento e conservación preventiva, cumprindo criterios de accesibilidade universal. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A1 | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación. |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| B3 | Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización. |
| C9 | (CE1-M3) Coñecer un número extenso de solucións técnicas de intervención, conservación e protección, adquirindo a capacidade para seleccionar a solución máis adecuada a cada caso. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |
| D4 | Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Coñecer e aplicar métodos de protección urxente de estruturas inmobles. | A1<br>A3<br>C9<br>D1<br>D2 |
| Saber seleccionar métodos para a drenaxe de humidades en edificios, o tratamento de cubertas e de paramentos. | A1<br>A3<br>C9<br>D1<br>D2 |

| | |
|---|---|
| Coñecer os criterios de selección dos diferentes métodos de estabilización estrutural e os procedementos para poder aplicalos de maneira concreta aínda ben patrimonial determinado. | A1<br>A2<br>A3<br>B3<br>C9<br>D1<br>D2 |
| Aprender as bases de coñecemento necesarias para deseñar procedementos de restauración, rehabilitación e reconstrución. | A2<br>A3<br>A4<br>B3<br>C9<br>D2 |
| Aprender a establecer plans de mantemento e conservación preventiva dos inmobles tratados. | A1<br>A3<br>C9<br>D1<br>D2 |
| Coñecer as solucións para que as intervencións anteriores cumpran criterios de accesibilidade universal. | C9<br>D4 |

| **Contidos** | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Técnicas e criterios: introducción | 1.1. Coñecemento<br>1.2. Reflexión<br>1.3. Intervención<br>1.4. Mantemento |
| 2. Intervención Activa | 2.1 Técnicas e criterios para a estabilización urxente de estruturas e outras medidas preventivas.<br>2.2 Técnicas para el tratamento de humidades, deseño de sistemas de drenaxe<br>2.3 Sistemas de cuberta: deseño, reparación e mantemento.<br>2.4 Técnicas e criterios para el tratamento de paramentos históricos e arqueolóxicos.<br>2.5 Técnicas para a estabilización estrutural e de cimentos de estruturas históricas. |
| 3. Conservación Preventiva | 3.1 Plan de conservación preventiva<br>3.2 Monitorización<br>3.3 Mantemento |
| 4. Técnicas e criterios para a reconstrución e anastilosis | 4. Técnicas e criterios para a reconstrución e anastilosis |
| 5. Accesibilidade | 5. Accesibilidade |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 5 | 0 | 5 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 5 | 5 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 4 | 4 |
| Proxectos | 0 | 60 | 60 |
| Titoría en grupo | 1 | 0 | 1 |
| *Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado. | | | |

| **Metodoloxía docente** | |
|---|---|
| | Descrición |
| Actividades introdutorias | A docencia presencial desenvolverase de maneira sincrónica remota, utilizando a plataforma docente, e corresponderá a actividades introdutorias a as unidades temáticas, á impartición os contidos mínimos para poder abordar os proxectos e á orientación das actividades propostas. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución de casos reais e/ou simulados de tratamento de estruturas, que deberán ser discutidos mediante a participación en foros, tutorados de maneira persoal ou grupal e enviados para a súa corrección a través da plataforma docente |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución exercicios que permitan a aplicación dos coñecementos a situacións concretas co propósito de adquirir habilidades procedimentales. |

| | |
|---|---|
| Proxectos | Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe (ABP): os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto sobre unha temática concreta nun tempo determinado a partir dun conxunto de cuestións expostas polo profesor que o alumno debe resolver para desenvolver determinadas competencias previamente definidas. |
| Titoría en grupo | Utilizarase o foro de discusión da plataforma docente para resolver dúbidas grupales e discutir os casos prácticos para a resolución persoal dos casos formulados e do traballo transversal |

**Atención personalizada**

| Metodoloxías | Descrición |
|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Para a resolución dos casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico). |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Para a resolución dos casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico). |
| Proxectos | Para a resolución dos casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico). |

**Avaliación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Os casos prácticos reais ou simulados formulados na plataforma deberanse resolver mediante traballo autónomo con atención personalizada e entregar na plataforma no calendario indicado. Os resultados da aprendizaxe avaliados son todos os da materia. | 20 | A2<br>A3 | C9 | D1<br>D2 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Se valora a participación activa mediante a resolución de exercicios de autoavaliación expostos polo profesor e resoltos de forma autónoma polo alumnado. Os resultados da aprendizaxe avaliados son todos os da materia. | 10 | A2<br>A3 | | D1 |
| Proxectos | Proponse a realización dun traballo de carácter transversal dentro do Módulo 3, propondo actuacións sobre un ben inmoble previamente seleccionado. Esta proposta avaliarase mediante a entrega dun traballo escrito. Os resultados da aprendizaxe avaliados son todos os da materia. | 50 | A2<br>A3 | C9 | D1<br>D2 |
| Titoría en grupo | Valórase a participación activa do alumnado durante as actividades presenciais (clases remotas) e a participación nos debates que se exporán nos foros. Os resultados da aprendizaxe avaliados son todos os da materia. | 20 | A2<br>A3 | | D1 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúasconvocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre dedocencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega de cuestionarios nas datas previstas, participación enforos, entrega da resolución dos casos reais e do traballo de caráctertransversal. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexansuficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitarase aplataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, parafacilitar a dita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativode entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para oque se habilitará de novo o acceso á plataforma docente.

**Bibliografía. Fontes de información**

**Recomendacións**

**Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Tratamento de Superficies/O02M143V01205

**Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Técnicas Analíticas de Caracterización e Diagnose/O02M143V01203
Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estruturas Inmobles/O02M143V01201

**Outros comentarios**

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect).

Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster.

É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Caracterización e Documetación Histórico-Artística** | | | | |
| Materia | Caracterización e Documetación Histórico-Artística | | | |
| Código | O02M143V01207 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Galego | | | |
| Departamento | Historia, arte e xeografía | | | |
| Coordinador/a | Pérez Rodríguez, Francisco Javier | | | |
| Profesorado | Durany Castrillo, Mercedes<br>Pérez Rodríguez, Francisco Javier<br>Vaquero Díaz, María Beatriz | | | |
| Correo-e | fjperez@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://faitic.uvigo.es/ | | | |
| Descrición xeral | A materia pretende dotar ao alumnado das ferramentas necesarias para a consulta de fontes bibliográficas e documentais de arquivo, gráficas e fotográficas relacionadas cun ben ou conxunto de bens e a realización de informes histórico-artísticos | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A1 | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| C1 | Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables. |
| C14 | (CE1-M4) Adquirir a capacidade de manexar ferramentas documentales e técnicas historiográficas para a caracterización de bens patrimoniales. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Esta materia ten como obxectivo dotar ao alumnado das ferramentas necesarias para consulta de fontes bibliográficas e documentais de arquivo, gráficas e fotográficas relacionadas cun ben ou conxunto de bens e a realización de informes histórico-artísticos | A1<br>A4<br>B1<br>C1<br>C14<br>D3 |

| Contidos | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Tratamento de fontes e documentación histórica para a caracterización de bens culturais | 1.1. Presentación do tema<br>1.2. As hipóteses de partida<br>1.3. As fontes de información |
| 2. Búsqueda e recuperación de fontes bibliográficas e arquivísticas | 2.1. Presentación do tema<br>2.2. O acceso ás fontes bibliográficas e arquivísticas<br>2.3. Instumentos para a búsqueda e recuperación de fontes bibliográficas e arquivísticas |

| | |
|---|---|
| 3. Edición de fontes documentais (bibliográficas e arquivísticas) | 3.1. Presentación do tema<br>3.2. Citas de fontes bibliográficas<br>3.3. Edición e citas de fontes documentais de arquivo |
| 4. Elaboración de informes | 4.1. Presentación do tema<br>4.2. Identificación e definición do obxecto de estudo<br>4.3. A realización do esquema de traballo<br>4.4. O valeirado das fontes<br>4.5. Redacción do estudo |

**Planificación**

| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---|---|---|
| Actividades introdutorias | 1 | 0 | 1 |
| Titoría en grupo | 4 | 0 | 4 |
| Traballos tutelados | 1 | 0 | 1 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 24 | 24 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 15 | 15 |
| Traballos e proxectos | 0 | 30 | 30 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

| | Descrición |
|---|---|
| Actividades introdutorias | Sesións introdutorias, realizadas a través de vídeoconferencia ou da a sala virtual da plataforma E-meeting, para tomar contacto e reunir información sobre o alumnado así como presentar a materia: os seus contidos teóricos, materiais e recursos dispoñibles, resultados da aprendizaxe e probas de avaliación. |
| Titoría en grupo | Sesións nas que o alumnado dialogará co profesorado da materia para o asesoramento e desenvolvemento das actividades e do proceso da aprendizaxe. |
| Traballos tutelados | Sesión presencial na que o/a estudante elexirá de maneira individual o ben cultural sobre o que realizará o estudo de caso no que se analice un problema real. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise dun problema ou caso real coa finalidade de demostrar por parte do alumnado o dominio das ferramentas necesarias para a consulta e utilización de fontes documentais, gráficas e fotográficas relacionadas cun ben cultural elixido polo/a estudante co fin de elaborar un informe histórico-artístico. |

**Atención personalizada**

| **Metodoloxías** | **Descrición** |
|---|---|
| Actividades introdutorias | Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |
| Titoría en grupo | Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |
| Traballos tutelados | Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |
| **Probas** | **Descrición** |
| Traballos e proxectos | Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |

## Avaliación

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Utilizadas para a avaliación das competencias e coñecementos adquiridos nos temas 2, 3 e 4 e a participación activa e individual a través de medios telemáticos.<br>O alumnado realizará de forma autónoma seis exercicios concebidos como etapas previas para a elaboración do estudo de caso. Entregaranse no curso virtual creado na plataforma Moodle.<br>Os resultados da aprendizaxe avaliados son:<br>Esta materia ten como obxectivo dotar ao alumnado das ferramentas necesarias para consuta de fontes bibliográficas e documentais de arquivo, gráficas e fotográficas relacionadas cun ben ou conxunto de bens e a realización de informes histórico-artísticos. | 50 | B1 | C1 C14 | |
| Traballos e proxectos | Análise dun problema ou caso real coa finalidade de que o alumnado demostre o dominio das ferramentas necesarias para a busca e consulta de fontes bibliográficas e documentais de arquivo, gráficas e fotográficas, relacionadas cun ben ou conxunto de bens culturais. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Esta materia ten como obxectivo dotar ao alumnado das ferramentas necesarias para consulta de fontes bibliográficas e documentais de arquivo, gráficas e fotográficas relacionadas cun ben ou conxunto de bens e a realización de informes histórico-artísticos | 50 | A1 A4 | C1 | D3 |

## Outros comentarios sobre a Avaliación

Cada estudante, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega das actividades de avaliación requeridas. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitaranse na plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de xullo, para o cal habilitarase de novo o acceso á plataforma docente.

## Bibliografía. Fontes de información

Alía Miranda, F. (1998): *Fuentes de información para historiadores: obras de referencia y bibliográficas*, Gijón, Trea.

*Cómo elaborar e interpretar referencias bibliográficas* [PDF en liña] Univ. de La Rioja <http://biblioteca.unirioja.es/bdg/bdgcitas.pdf> [Consulta 19/06/2009]

## Recomendacións

### Outros comentarios

A docencia da materia lévase a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao inicio da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está disponible no espazo común do máster. É imprescindibel que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao inicio da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Territorio e Paisaxe Cultural** | | | | |
| Materia | Territorio e Paisaxe Cultural | | | |
| Código | O02M143V01208 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Galego | | | |
| Departamento | Historia, arte e xeografía | | | |
| Coordinador/a | López Díaz, María | | | |
| Profesorado | de Uña Álvarez, Elena Pilar<br>López Díaz, María<br>Presedo Garazo, Antonio | | | |
| Correo-e | marial@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://faitic.uvigo.es/ | | | |
| Descrición xeral | Esta asignatura ten como obxectivo dotar ao alumnado de ferramentas para identificar, analizar, comprender e interpretar ao patrimonio cultural no seu contexto territorial, e a construcción do espazo como paisaje cultural. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| C1 | Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables. |
| C8 | Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social. |
| C15 | (CE2-M4) Desenvolver a capacidade para a aplicación de metodoloxías de análises territorial do Patrimonio segundo obxectivos de valoración e protección. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Dotar ao alumnado das ferramentas para identificar, analizar, comprender e interpretar o patrimonio cultural no seu contexto territorial | B1<br>C1<br>D3 |
| Dotar ao alumnado das ferramentas para analizar, comprender e interpretar a construcción do espazo como paisaxe cultural | A3<br>C8<br>C15 |

| Contidos | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Organización histórica do territorio | 1.1. Unidades de xestión do espazo tradicional: dos precedentes altomedievais á parroquia como célula básica<br>1.2. División territorial administrativa: política (provincia), fiscal (partido) e judicial (xurisdiccións e cotos). A reforma constitucional<br>1.3. Organización territorial local: condados, terras e merindades; señoríos; axuntamentos versus parroquias (concellos de parroquia) |

| | |
|---|---|
| 2. Territorio e paisaxe | 2.1. Patrimonio rural (aldeas- parroquias e o seu legado cultural) / Patrimonio "semiurbano" (asociado a vilas litorais, fluviales e de interior)<br>2.2. Patrimonio eclesiástico (monasterios y casas rectorales) / Patrimonio laico (pazos) |
| 3. Metodoloxia para a análise da paisaxe cultural | 2.1. Identificación e caracterización<br>2.2. Interpretación e valoración |
| 4. Estudo de caso | 4.1. Presentación e pautas de realización<br>4.2. Algunhas propostas<br>4.3. Elaboración e redacción do traballo |

**Planificación**

| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---|---|---|
| Actividades introdutorias | 1 | 0 | 1 |
| Titoría en grupo | 4 | 0 | 4 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 15 | 15 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 24 | 24 |
| Traballos e proxectos | 1 | 30 | 31 |
| Outras | 0 | 0 | 0 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

| | Descrición |
|---|---|
| Actividades introdutorias | Sesións orientadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e as suas motivacións, así como a presentar a materia: os contenidos teóricos e materiais dispoñibles, os resultados da aprendizaxe e os criterios de avaliación. Farase a través da sala virtual da plataforma E-meeting. |
| Titoría en grupo | Sesións que os estudantes manteñen co profesorado da materia para o asesoramento e/ou desenvolvemento da materia y do proceso de aprendizaxe. Farase a través da sala virtual da plataforma E-meeting. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia que o alumno debe resolver de maneira autónoma ou individual. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise dun problema ou caso real, que acredite o coñecemento e/ou manexo por parte do alumno dos conceptos teóricos, ferramentas de estudio y metodoloxía para a análise dun paisaxe cultural concreto, ben o conxunto de bens culturais, con fin de coñecer, revalorizar y protexer esos espacios e patrimonio. |

**Atención personalizada**

| **Metodoloxías** | **Descrición** |
|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Asesoramento e seguimento personalizado do alumnado en todalas actividades orientadas á resolución de problemas, realización de traballos, proxectos e estudos de caso, así como das dúbidas que poidan xurdir no seu desenvolvemento. Para este asesoramento empregarase o correo electrónico e ferramentas de teleformación (plataforma Moodle e sala virtual da plataforma E-meeting ). |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Asesoramento e seguimento personalizado do alumnado en todalas actividades orientadas á resolución de problemas, realización de traballos, proxectos e estudos de caso, así como das dúbidas que poidan xurdir no seu desenvolvemento. Para este asesoramento empregarase o correo electrónico e ferramentas de teleformación (plataforma Moodle e sala virtual da plataforma E-meeting ). |
| **Probas** | **Descrición** |
| Traballos e proxectos | Asesoramento e seguimento personalizado do alumnado en todalas actividades orientadas á resolución de problemas, realización de traballos, proxectos e estudos de caso, así como das dúbidas que poidan xurdir no seu desenvolvemento. Para este asesoramento empregarase o correo electrónico e ferramentas de teleformación (plataforma Moodle e sala virtual da plataforma E-meeting ). |

**Avaliación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|---|---|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Presentar e subir á plataforma Faitic, en data sinalada, unha memoria ou informe do estudo de caso feito. Valorarase o marco teórico, os contidos e estructura do traballo, a metodoloxía, documentación e bibliografía empregadas, a presentación e análise crítica. | 50 | C1<br>C8<br>C15 |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Traballos e proxectos | Presentar e subir á plataforma Faitic, a partir dos materiais sinalados e en data indicada, un breve ensayo ou informe do traballo requerido para cada tema. | 20 | | B1 | D3 |
| Outras | Participación activa do alumnado nos foros, debates e demais actividades relacionadas co proceso de aprendizaxe da materia. | 30 | A3 | | |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

Cada estudante, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega das actividades de avaliación requeridas. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitaranse na plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de xullo, para o cal habilitarase de novo o acceso á plataforma docente.

**Bibliografía. Fontes de información**


Garrigós Pico, E., **Organización territorial a fines del Antiguo Régimen, en M. Artola Gallego: La economía española al final del Antiguo Régimen, t. IV: Instituciones.**, Madrid,

VV.AA., **La parroquia en Galicia. Pasado, presente e futuro.**, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia,

Hespanha, A. M., **El espacio político, en A. M. Hespanha: La Gracia del Derecho. Economía de la cultura en la Edad Moderna.**, Madrid,

Saavedra Fernández, P., **Demarcacións, topónimos, papeis, memoria. Sobre a división e o control do territorio na Galicia moderna. Discurso lido o día 14 de setembro de 2013 no acto da súa recepción, polo ilustrísimo señor don**, A Coruña, Real Academia Galega,

Matarán Ruíz, A., **Propuesta metodológica para el análisis identitario del paisaje. Urban, NS05,**, pp. 49-62,

Prada Llorente, E.I.; Riesco Chueca, P.; Herrero Tejedor, T., **Paisaje e imagen: formas y herencias en la construcción cultural del territorio agrario. Estudios Geográficos, vol. LXXIV,**, pp. 557-583,

ICOMOS, **Sección de la UNESCO dedicada al patrimonio histórico y cultural. Recoge información sobre paisajes y elementos declarados Patrimonio de la Humanidad.**,

UNISCAPE, **Red universitaria con el objetivo de estimular la cooperación científica en temas de formación e investigación entre las instituciones universitarias europeas interesadas en el Convenio Europeo del Pa**,

Vila Jato, M.ª D., **El pazo en Galicia, en G. Ramallo Asensio (coord.): Arquitectura señorial en el Norte de España.**, Oviedo, Universidad de Oviedo,

García Iglesias, J. M. & COAG, **Pazos de Galicia, 2 vols.,**, Santiago de Compostela, Xunta de Galicia,

Fernández Rodríguez, B., **Del espacio cerrado al público: reflexiones sobre los proyectos de puesta en valor de los monasterios gallegos en la última década del siglo XX, en M.ª D. Barral Rivadulla et al. (coords.): Congreso**, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela, sección III, pp. 1136-1150,

Jiménez García, J., **La Rectoral, Casa Parroquial de As Nogais (Lugo), Adaxe, 16,**, pp. 247-257,

CT Catastro, **http://www.catastro.meh.es/eng/ct_catastro.asp**,


**Recomendacións**

**Outros comentarios**

A docencia da materia lévase a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao inicio da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está disponible no espazo común do máster. É imprescindibel que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao inicio da mesma.

## DATOS IDENTIFICATIVOS

**Historia, Memoria, Identidade e Patrimonio Cultural**

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Materia | Historia, Memoria, Identidade e Patrimonio Cultural | | | |
| Código | O02M143V01209 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego | | | |
| Departamento | Historia, arte e xeografía | | | |
| Coordinador/a | Prada Rodríguez, Julio | | | |
| Profesorado | Prada Rodríguez, Julio<br>Rodríguez Teijeiro, Domingo | | | |
| Correo-e | jprada@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://faitic.uvigo.es/ | | | |
| Descrición xeral | O obxectivo desta materia e capacitar ao alumnado para a toma de decisión sobre a función que se asigna ao patrimonio cultural dende a perspectiva dos procesos de reprodución simbólica e cultural do pasado e dotalo das ferramentas precisas para a súa posta en valor e uso público. | | | |

## Competencias

| Código | |
|---|---|
| A1 | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación. |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| A5 | Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| C8 | Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social. |
| C16 | (CE3-M4) Desenvolver a capacidade para a tóma de decisións sobre a función que se asigna ao Patrimonio, a súa posta en valor e uso público, e para a elaboración de estratexias encamiñadas á súa recuperación. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |
| D4 | Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible. |
| D5 | Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo. |
| D6 | Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de cualquera dos aspectos do seu labor profesional. |

## Resultados de aprendizaxe

| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|---|---|
| Capacitar ao alumnado para a toma de decisións sobre a función que se lle asigna ao patrimonio, a sua posta en valor e uso público. | A1<br>A3<br>B1<br>C16<br>D6 |
| Coñecer os procesos de reproducción simbólica e cultural do pasado. | B1<br>C8 |
| Dotar ao alumnado de fermentas para o manexo das fontes específicas. | A2<br>A4<br>A5<br>D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5 |

| **Contidos** | |
|---|---|
| Tema | |
| Introducción e conceptos básicos | Aproximación aos conceptos básicos.<br>Os debates sobre a memoria, identidades e patrimonio. |
| Patrimonio Cultural, Mentalidades e Identidades Colectivas. | Procesos históricos de reproducción simbólica e cultural do pasado.<br>Configuración das identidades colectivas. |
| Memoria e lugares da Memoria Colectiva | Concepto de memoria e relacións historia/memoria.<br>Os lugares da memoria e a súa aplicación. Os usos públicos da memoria |
| Estudio de casos | A memoria oral. |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 1 | 0 | 1 |
| Titoría en grupo | 4 | 30 | 34 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 24 | 24 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 15 | 15 |
| Outras | 1 | 0 | 1 |
| *Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado. | | | |

| **Metodoloxía docente** | |
|---|---|
| | Descrición |
| Actividades introdutorias | Aproximación aos conceptos básicos. Introducción ao debate en torno a historia, identidades, memoria e patrimonio. |
| Titoría en grupo | Comentario e análise dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais. Os alumnos terán a posibilidade de asistir á devandita sesión en forma de videoconferencia |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise dun problema ou caso real, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, diagnosticalo e penetrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos na realidade. Empregaranse como complemento das clases teóricas para o autoaprendizaxe. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | O alumno debe leer e analizar os documentos de traballo sinalados e realizar as actividades/exercicios propostos. |

| **Atención personalizada** | |
|---|---|
| **Probas** | **Descrición** |
| Outras | Nas titorias personalizadas planificadas así como a través do curso virtual. |

| **Avaliación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Estudo de casos/análises de situacións | Avaliación dos resultados do Estudo de casos.<br>Resultados da aprendizaxe avaliados:<br>Dotar ao alumnado de fermentas para o manexo das fontes específicas.<br>Capacitar ao alumnado para a toma de decisións sobre a función que se lle asigna ao patrimonio, a sua posta en valor e uso público. | 50 | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B1 | C16 | D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5<br>D6 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Avaliación das actividades realizadas.<br>Resultados da aprendizaxe avaliados:<br>Capacitar ao alumnado para a toma de decisións sobre a función que se le asigna ao patrimonio, a sus posta en valor e uso público. | 20 | A1<br>A3 | B1 | C16 | D6 |
| Outras | Participación Activa<br>Resultados da aprendizaxe avaliados:<br>Coñecer os procesos de reproducción simbólica e cultural do pasado. | 30 | | B1 | C8 | |

## Outros comentarios sobre a Avaliación

Cada estudante, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega das actividades de avaliación requeridas. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitaranse na plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de xullo, para o cal habilitarase de novo o acceso á plataforma docente.

## Bibliografía. Fontes de información

## Recomendacións

### Outros comentarios

A docencia da materia lévase a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao inicio da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está disponible no espazo común do máster. É imprescindibel que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao inicio da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural** | | | | |
| Materia | Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural | | | |
| Código | O02M143V01210 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | | | | |
| Departamento | Dpto. Externo<br>Historia, arte e xeografía | | | |
| Coordinador/a | Comendador Rey, Beatriz Pilar | | | |
| Profesorado | Ayán Vila, Jorge Miguel<br>Comendador Rey, Beatriz Pilar<br>Vázquez Mato, Martín Xosé | | | |
| Correo-e | beacomendador@uvigo.es | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es | | | |
| Descrición xeral | Esta asignatura ten como obxectivo capacitar ao alumnado para a difusión e divulgación de coñecemento e creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio cultural. Su papel básico es dotar al alumno/a de los conocimientos teóricos y metodológicos básicos para esbozar y dirigir proyectos de musealización y diseñar campañas de promoción y difusión del mismo. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| C1 | Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables. |
| C8 | Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social. |
| C17 | (CE4-M4) Adquirir a capacidade para a difusión e divulgación do coñecemento científico e a creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o Patrimonio. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Dotar ao alumnado dos coñecementos teóricos e metodolóxicos necesarios para esbozar e dirigir proyectos de musealización e deseñar campañas de promoción e difusión do mesmo. | B1<br>C1<br>C8<br>C17 |
| Capacitar ao alumnado para a difusión e divulgación de coñecemento científico e creación de mensajes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio. | A3<br>C1<br>D3 |

| Contidos | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Introdución á difusión do PC | 1.1 Introducción xeral á materia<br>1.2 Difusión directa e indirecta. Criterios xerais<br>1.3 Difusión e/ou socialización |

| | |
|---|---|
| 2. Introdución á Interpretación Patrimonial | 2.1 Principios, métodos e técnicas<br>2.2 Patrimonio: posibilidades interpretativas e oportunidades |
| 3. Educación e socialización do Patrimonio. Oportunidades dunha proposta proactiva. | 3.1 Educación e socialización<br>3.2 SocializAcción<br>3.2 Proxectos de socialización |
| 4. Estudo de casos: experiencias e propostas | Estudo de casos: experiencias e propostas |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 1 | 0 | 1 |
| Eventos docentes e/ou divulgativos | 2 | 0 | 2 |
| Titoría en grupo | 2 | 0 | 2 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 24 | 24 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 15 | 15 |
| Estudos/actividades previos | 0 | 10 | 10 |
| Prácticas autónomas a través de TIC | 0 | 4 | 4 |
| Traballos tutelados | 0 | 15 | 15 |
| Probas de tipo test | 0 | 1 | 1 |
| Traballos e proxectos | 1 | 0 | 1 |
| Outras | 0 | 0 | 0 |
| *Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado. | | | |

| **Metodoloxía docente** | |
|---|---|
| | Descrición |
| Actividades introdutorias | Sesión encamiñada a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a asignatura: os contados teóricos e os materias dispoñibles, os resultados da aprendizaje e as probas de aviación. |
| Eventos docentes e/ou divulgativos | Participación de poñentes para a presentación de casos e experiencias. |
| Titoría en grupo | Sesións que os alumnos/as manteñen co profesorado da materia para asesoramiento, desenvolvimiento de actividades da materia e do proceso de aprendizaje. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise dun problema ou caso real, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, diagnosticalo e adentrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos á realidad. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Resolución de problemas ou exercicios a partir do planteamiento de lecturas obligatorias e dunha serie de cuestións orientativas planteadas polo profesor a través de medios telemáticos. |
| Estudos/actividades previos | Traballo autónomo do alumno mediante a preparación de lecturas e actividades diversas. |
| Prácticas autónomas a través de TIC | Outras actividades de forma autónoma a través de medios telemáticos (chats, debates, wikis, etc..) |
| Traballos tutelados | O estudante desenvolve e presenta os resultados obtidos sobre u nproceso de interpretación e novos modos de xestión patrimonial. O alumno/a debe realizar de forma autónoma unha parte da análise e participar nun entorno colaborativo. |

| **Atención personalizada** | |
|---|---|
| **Metodoloxías** | **Descrición** |
| Titoría en grupo | Seguimento personalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |
| **Probas** | **Descrición** |
| Probas de tipo test | Seguimento personalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |
| Traballos e proxectos | Seguimento personalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |
| Outras | Seguimento personalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico. |

| **Avaliación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| Probas de tipo test | Probas para a avaliación das competencias adquiridas que incluen preguntas pechadas con distintas alternativas de resposta. Dotar ao alumnado dos coñecementos teóricos e metodolóxicos necesarios para esbozar e dirixir proxectos de musealización e diseñar campañas de promoción e difusión do mesmo. | 20 | B1 | C8 | |
| Traballos e proxectos | Traballos e proxectos orientados a capacitar ao alumnado para a difusión e divulgación de coñecemento científico e creación de mensajes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio. | 50 | | C1 C17 | D3 |
| Outras | Se valorará a participación activa mas distintas actividades por medios telemáticos de cara a capacitar ao alumnado para a difusión e divulgación de coñecemento científico e creación de mensajes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio. | 30 | A3 | | |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

Cada estudante, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega das actividades de avaliación requeridas. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitaranse na plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de xullo, para o cal habilitarase de novo o acceso á plataforma docente.

**Bibliografía. Fontes de información**

**BIBLIOGRAFIA**


Calaf, R. *Didáctica del Patrimonio: epistemología, metodología y estudio de casos*. Gijón. Trea. 2008 .

Fontal Merillas, O (coord.) *La educación patrimonial: del patrimonio a las personas*. Barcelona. Trea. 2013

López Mechero-Bendicho,V.M. *Manual para la puesta en valor del patrimonio arqueológico al aire libre.* Barcelona Trea 2012

Rico, J.C. *Manual práctico de museología, museografía y técnicas expositivas* . Madrid. Silex. 2006.

Santacana, J., Serrat, N.(coords.). *Museografía didáctica*. Barcelona. Ariel. 2005.

Morales, J. *Guía práctica para la interpretación del patrimonio: el arte de acercar el legado natural y cultural al público visitante*. Sevilla. Junta de Andalucía,Consejería de Cultura. 2001.


**BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA**


Almansa, J. (Ed.), *El futuro de la Arqueología en España*. Madrid. JAS Arqueología S.L.

Almansa Sánchez, J. (ed.) 2014. *Arqueología Pública en España*. Madrid. JAS Arqueología.

Alonso, L. *Museología y museografía*. Barcelona. Ediciones del Serbal. 1999.

Alonso, L., García, I. *Diseño de exposiciones: concepto, instalación y montaj*e. Madrid. Alianza. 1999

Ayán Vila, X. e Gago, M. *Herdeiros polaforza. Patrimonio cultural, poder e sociedade na Galicia do século XXI* .Ames (A Coruña). 2.0 Editora. 2012

Ayán Vila, X., González Veiga, M., Rodríguez Martínez, R. M. *Más allá de la Arqueología Pública: arqueología,democracia y comunidad en el yacimiento multivocal de A Lanzada (Sanxenxo,Pontevedra)*. 2011 http://digital.csic.es/handle/10261/34401

Brochu, L., Merriman, T. *Interpretación personal: conectando su audiencia con los recursos patrimoniales*. Fort Collins-Colorado.Inter Press. 2003

García Blanco, A . *La exposición, un medio de comunicación*. Madrid. Akal. 1999.

Walid Sbeinati, S., Pulido Royo, J. 2014. Socialización del patrimonio, patrimonio expandido ycontextualización de la cultura.

http://pendientedemigracion.ucm.es/info/arqueoweb/pdf/15/Walid-Pulido.pdf

VV.AA. III *Congreso sobre Musealización de Yacimientos Arqueológicos: de la excavación al público,procesos de decisión y creación de nuevos recursos*. Ayto. de Zaragoza.Institución Fernando el Católico.

VV.AA. *Actas I Congreso de Educación y Socialización en el Medio Rural (SOPA 13)*. *Revista Tejuelo*, nº 19.Junta de Extremadura 2014. http://iesgtballester.juntaextremadura.net/web/profesores/tejuelo/vinculos/articulos/r19/n19completo.pdf

VV.AA. *Actas JIA 2014. Arqueologías Sociales, Arqueologías en Sociedad*. 2014 (no prelo)

VV.AA. *I Congreso Internacional de Arqueología e Informática Gráfica, Sevilla 2009. Patrimonio e Innovación, Arqueológica 2.0*

http://www.arqueologiavirtual.com/indexesp.html

**LINKs**

Archaeoguide http://archeoguide.intranet.gr

Asociación para la Interpretacióndel Patrimonio http://www.interpretaciondelpatrimonio.com/

Galicia Dixital http://galiciadixital.xunta.es/gl

Sociedad Española deArqueología Virtual http://www.arqueologiavirtual.com/seav/index.html

Observatorio de Interpretación Patrimonial en España http://www.oepe.es

SOPA 14 II Congreso de Educación y Socialización del Patrimonio en el Medio Rural http://sopa14.redsopa.org/

Red SOPA Congreso de Educación y Socialización del Patrimonio en el Medio Rural http://redsopa.org

Revista La Linde http://www.lalindearqueologia.com/

Coa finalidade de complementar a actividade docente, aportaranse diversos recursos (materiais audiovisuais, documentos,enlaces, etc) a través da plataforma de teledocencia.

## Recomendacións

### Outros comentarios

A docencia da materia lévase a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao inicio da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está disponible no espazo común do máster. É imprescindibel que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao inicio da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Deseño de Exposicións e Modelos Expositivos** | | | | |
| Materia | Deseño de Exposicións e Modelos Expositivos | | | |
| Código | O02M143V01211 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego | | | |
| Departamento | Historia, arte e xeografía | | | |
| Coordinador/a | Vázquez Rozas, Roberto | | | |
| Profesorado | Vázquez Rozas, Roberto | | | |
| Correo-e | rvrozas@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://faitic.uvigo.es/ | | | |
| Descrición xeral | Esta materia ten como obxectivo introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista conceptual da creación de mensaxes, e ao punto de vista material dos espazos e condicionantes que interveñen no seu deseño. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| B1 | Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión. |
| C1 | Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables. |
| C3 | Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica. |
| C4 | Adquirir a capacidade para catalogar o Patrimonio cultural inmoble, esbozando niveis de risco e podendo establecer mecanismos de protección xurídica e preventiva. |
| C8 | Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social. |
| C16 | (CE3-M4) Desenvolver a capacidade para a tóma de decisións sobre a función que se asigna ao Patrimonio, a súa posta en valor e uso público, e para a elaboración de estratexias encamiñadas á súa recuperación. |
| D4 | Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible. |

| Resultados de aprendizaxe | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
| Adquirir a capacidade de planificar exposicións de contido patrimonial. | A2<br>A4<br>C1<br>C3<br>D4 |
| Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista conceptual da creación de mensaxes | A2<br>B1<br>C4<br>C8 |
| Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista material dos espazos e condicionantes que interveñen no seu deseño | A4<br>B1<br>C3<br>C16 |

| Contidos | |
|---|---|
| Tema | |
| 1.Introducción: Museoloxía e Museografía | Neste tema abórdanse os criterios básicos de planificación no museo. Incorpórase un PDF que ilustra as clases presenciais e as lecturas preceptivas para os alumnos presenciais. |
| 2. Comisariado de exposicións como ferramenta de investigación e creación | Análise daqueles proxectos expositivos que, desde as vangardas históricas ata a actualidade, actuaron como un revulsivo, permitindo non só o nacemento de novas linguaxes artísticas senón tamén a práctica de novos modelos expositivos cuxa praxes de funcionamento segue vixente na actualidade. |
| 3. Modelos expositivos. | Os museos son institucións permanentes que adquiren, conservan, investigan comunican e exhiben coleccións de obxectos de natureza diversa cos propósitos de estudo, educación e contemplación.<br>O museo cambiou ata facerse irrecoñecible. A conexión entre arte e vida reivindicada pola vangarda histórica ha ocorrido, pero en forma de industria cultural e *estetización comercial para o consumo. |
| 4. O museo contemporáneo: arquitectura e espectáculo. | Dos cambios experimentados polo museo contemporáneo a partir da inauguración do Centro Georges Pompidou no ano 1977, xurdirá un espazo híbrido que non perde de vista o espectáculo. Éste non so está presente na programación ou nas actividades complementarias de infinidade de institucións, senón na súa propia arquitectura, a cal constitúe en moitos casos o seu principal reclamo. |

| Planificación | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Actividades introdutorias | 1 | 0 | 1 |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 15 | 15 |
| Estudo de casos/análises de situacións | 0 | 24 | 24 |
| Titoría en grupo | 4 | 0 | 4 |
| Traballos e proxectos | 1 | 30 | 31 |
| Observación sistemática | 0 | 0 | 0 |
| *Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado. | | | |

| Metodoloxía docente | |
|---|---|
| | Descrición |
| Actividades introdutorias | Presentación da materia, da metodoloxía docente e os métodos de avaliación. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Deseño dun discurso expositivo que inclúa unha obra elixida polo alumno. Esta obra deberá enriquecerse de matices grazas ao discurso elaborado polo alumno. Defensa do proxecto ante os compañeiros. |
| Estudo de casos/análises de situacións | Análise dun proxecto expositivo proposto polo profesor. O alumno deberá coñecer o texto do catálogo, comprender o concepto expositivo e analizar as súas posibles repercusións. |
| Titoría en grupo | Espacio de debate e posta en común do proceso de ensino aprendizaxe. |

| Atención personalizada | |
|---|---|
| **Metodoloxías** | **Descrición** |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Seguimento personalizado do alumnado a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico |
| Estudo de casos/análises de situacións | Seguimento personalizado do alumnado a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico |

| Avaliación | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Probas de avaliación por medios telemáticos. Avaliaranse os seguintes resultados de aprendizaxe: Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista conceptual da creación de mensaxes. Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista material dos espazos e condicionantes que interveñen no seu deseño | 20 | A2 B1 C3 C8 | D4 |

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Traballos e proxectos | Elaboración de un análise expositivo e un proxecto de exposición a partir dunha peza singular.<br>Avaliaranse os seguintes resultados de aprendizaxe:<br>Adquirir a capacidade de planificar exposicións de contido patrimonial. | 50 | A2<br>A4 | B1 | C1<br>C3<br>C4<br>C8<br>C16 | D4 |
| Observación sistemática | Valoraráse a participación a través de medios telemáticos. Avaliaranse os seguintes resultados de aprendizaxe: Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista conceptual da creación de mensaxes. Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista material dos espazos e condicionantes que interveñen no seu deseño | 30 | A4 | | C1<br>C4<br>C16 | |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

Cada estudante, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega das actividades de avaliación requeridas. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitaranse na plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de xullo, para o cal habilitarase de novo o acceso á plataforma docente.

**Bibliografía. Fontes de información**


Riviere, G. H., **La museología**, Akal,

VV. AA., **Criterios para la elaboración de un plan museológico**, Ministerio Cultura España,

González-Varas, I, **Conservacion de bienes culturales**, Alianza Universidad,

· Argan, Giulio Carlo, *Del Iluminismo a los movimientos contemporáneos*, Ed Akal, Madrid, 1998.

· Barr H. Alfred, *La definición del arte moderno*, Alianza Forma, Madrid, 1989.

· Cirlot, L., *Primeras vanguardias artísticas. Textos y documentos*, Ed Labor, Barcelona, 1993.

· Gauguin Paul, *Escritos de un salvaje* (1ª EDICION 1989) Ed Debate, Barcelona, 1989.

· Guasch, Anna María. *El arte del siglo XX en sus exposiciones (1945-1995)* Ediciones del Serbal, Barcelona, 1997.

· Kastner, Jeffrey, *Land Art y Arte Medioambiental*, Ed Phaidon, Barcelona, 2005.

· Meyer, James, *Arte Minimalista*, Ed Phaidon, Barcelona, 2005.

· Müller, Ulrike, *Bauhaus Women. Art, Handcraft, Design,* Ed Flammarion, Paris, 2009.

· Osborne, Peter, *Arte Conceptual*, Ed Phaidon, Barcelona, 2006.

· Pevsner, Nikolaus, *Pioneros del diseño moderno. De William Morris a Walter Gropius*, Buenos Aires: Infinito, 2003.

· Stangos, Nikos, *Conceptos del arte moderno. Del Fauvismo al posmodernismo*, Ed Destino/Thames and Hudson, Barcelona, 2000.

· Peggy Guggenheim, *Confesiones de una adicta al arte*, Ed Lumen, Barcelona.

· Warr, Tracey, *El cuerpo del artista,* Ed Phaidon, Barcelona, 2006.

· VVAA., *Arte desde 1900. Modernidad, Antimodernidad, Posmodernidad*, Ed Akal, Madrid, 2006.

· VVAA., *Realismo, Racionalismo y Surrealismo. El arte de entreguerras (1914-1945)* Ed Akal, Madrid, 1999.

· VVAA., *Textile Design. Artist□s Textiles 1940-1976,* Ed Antique Collectors Club, London, 2012.

· Whitford, Frank, *La Bauhaus*, Ed Destino/Thames and Hudson, Madrid, 1991.


**Recomendacións**

**Outros comentarios**

A docencia da materia lévase a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao inicio da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está disponible no espazo común do máster. É imprescindibel que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao inicio da mesma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Patrimonio Arquitectónico, Territorio y Paisaje Urbano** | | | | |
| Materia | Patrimonio Arquitectónico, Territorio y Paisaje Urbano | | | |
| Código | O02M143V01212 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Gestión y Protección del Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 3 | OP | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Castellano<br>Gallego | | | |
| Departamento | Dpto. Externo<br>Historia, arte y geografía | | | |
| Coordinador/a | Barriocanal López, María Yolanda | | | |
| Profesorado | Barriocanal López, María Yolanda<br>Castro Fernandez, Belen Maria | | | |
| Correo-e | barriocanal@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://faitic.uvigo.es/ | | | |
| Descrición xeral | La materia pretende dotar al alumnado de las herramientas necesarias para la protección de los bienes inmuebles , partiendo de la propia evolución del concepto de Patrimonio en las distintas disposiciones que lo regularon, su necesidad de catalogación y la extensión de la protección al entorno o marco espacial de los monumentos. Por otra parte, también se aborda el estudio de los conjuntos históricos, los instrumentos de plan para la protección de la ciudad histórica y su puesta en valor. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A1 | Poseer y comprender conocimientos que aporten una base u oportunidad de ser originales en el desarrollo y/o aplicación de ideas, a menudo en un contexto de investigación. |
| A2 | Que los estudiantes sepan aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con su área de estudio. |
| A5 | Que los estudiantes posean las habilidades de aprendizaje que les permitan continuar estudiando de un modo que habrá de ser en gran medida autodirigido o autónomo. |
| B1 | Adquirir la capacidad para diferenciar y valorar las diversas expresiones del Patrimonio cultural, conocer las herramientas para su cuantificación y protección, así como las diferentes perspectivas que abordan su gestión. |
| C4 | Adquirir la capacidad para catalogar el Patrimonio cultural inmueble, esbozando niveles de riesgo y pudiendo establecer mecanismos de protección jurídica y preventiva. |
| C8 | Entender los valores multifactoriales del Patrimonio cultural, y valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social. |
| C18 | (CE5-M4) Conocer y aplicar los procedimientos y mecanismos para la valoración y protección del Patrimonio arquitectónico en su contexto territorial y administrativo. |
| D3 | Saber transmitir de un modo claro y sin ambigüedades a un público especializado o no, resultados procedentes de la investigación científica y tecnológica o del ámbito de la innovación más avanzada, así como los fundamentos más relevantes sobre los que se sustentan |
| D4 | Concebir la protección del Patrimonio cultural en un marco de desarrollo sostenible |
| D5 | Adquirir conocimientos avanzados y demostrar, en un contexto de investigación científica y tecnológica o altamente especializado, una comprensión detallada y fundamentada de los aspectos teóricos y prácticos y de la metodología de trabajo en uno o más campos de estudio. |

| Resultados de aprendizaje | |
|---|---|
| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |

| | |
|---|---|
| Conocer la evolución en la protección del Patrimonio Arquitectónico desde su consideración como bienes aislados a su integración en un contexto territorial. En este sentido se atiende tanto a los aspectos históricos, a los procedimientos y mecanismos para la protección de los entornos de los monumentos, como a los instrumentos y figuras para su tutela y conservación. | A1<br>A2<br>A5<br>B1<br>C4<br>C8<br>C18<br>D3<br>D4<br>D5 |

| **Contenidos** | |
|---|---|
| Tema | |
| 1. Patrimonio arquitectónico, territorio y paisaje urbano | 1.1. La valoración del patrimonio inmueble y su catalogación como instrumentos de protección.<br>1.2. Los caminos históricos como elementos vertebradores del territorio y su patrimonio. |
| 2. La ciudad histórica: símbolo, memorial y atractivo turístico | 2.1. El ordenamiento y la declaración en la defensa de la ciudad histórica.<br>2.2. La puesta en valor de los conjuntos históricos. |

| **Planificación** | | | |
|---|---|---|---|
| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Tutoría en grupo | 4 | 0 | 4 |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | 0 | 38 | 38 |
| Actividades introductorias | 1 | 0 | 1 |
| Pruebas de tipo test | 1 | 0 | 1 |
| Trabajos y proyectos | 0 | 30 | 30 |
| Otras | 0 | 1 | 1 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

| **Metodologías** | |
|---|---|
| | Descrición |
| Tutoría en grupo | Sesiones que los alumnos/las mantendrán con el profesorado de la materia para asesoramiento/desarrollo de las actividades a desarrollar y del proceso de aprendizaje. Se mantendrán a través de videoconferencia o de la sala virtual de la plataforma E-meeting. |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | Análisis de casos reales entre los propuestos en la materia que el alumno realizará de forma autónoma. Se mantendrá la comunicación entre profesorado y alumnado a través de videoconferencia o de la sala virtual de la plataforma E-meeting. |
| Actividades introductorias | Sesiones introductorias encaminadas a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado, así como a presentar los contenidos de la materia, recursos disponibles y pruebas de evaluación. Se mantendrán a través de videoconferencia o de la sala virtual de la plataforma E-meeting |

| **Atención personalizada** | |
|---|---|
| **Metodoloxías** | **Descrición** |
| Actividades introductorias | Seguimiento personalizado del alumnado a través de las tutorías online, mediante los foros de la plataforma Moodle, la sala virtual de la plataforma E-meeting y el correo electrónico |
| Tutoría en grupo | Seguimiento personalizado del alumnado a través de las tutorías online, mediante los foros de la plataforma Moodle, la sala virtual de la plataforma E-meeting y el correo electrónico |
| Estudio de casos/análisis de situaciones | Seguimiento personalizado del alumnado a través de las tutorías online, mediante los foros de la plataforma Moodle, la sala virtual de la plataforma E-meeting y el correo electrónico |
| **Probas** | **Descrición** |
| Trabajos y proyectos | Seguimiento personalizado del alumnado a través de las tutorías online, mediante los foros de la plataforma Moodle, la sala virtual de la plataforma E-meeting y el correo electrónico |

| **Evaluación** | | |
|---|---|---|
| Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| Pruebas de tipo test | Utilizadas para evaluación de las competencias y conocimientos adquiridos tras las lecturas obligatorias que se exponen en el temario de la materia. Cuestionario de preguntas con tres alternativas de respuesta que el alumnado responderá al curso virtual creado en la plataforma Moodle. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Conocer la evolución en la protección del Patrimonio Arquitectónico desde su consideración como bienes aislados a su integración en un contexto territorial. En este sentido se atiende tanto a los aspectos históricos, a los procedimientos y mecanismos para la protección de los entornos de los monumentos, como a los instrumentos y figuras para su tutela y conservación. | 20 | A1 B1 C4<br>A2<br>A5 | |
| Trabajos y proyectos | Ejecución de trabajos seleccionados entre los propuestos en la materia, con la finalidad que el alumnado demuestre el dominio de las herramientas necesarias para la catalogación de bienes inmuebles o la integración de la arquitectura contemporánea en cascos históricos. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Conocer la evolución en la protección del Patrimonio Arquitectónico desde su consideración como bienes aislados a su integración en un contexto territorial. En este sentido se atiende tanto a los aspectos históricos, a los procedimientos y mecanismos para la protección de los entornos de los monumentos, como a los instrumentos y figuras para su tutela y conservación. | 50 | A1 B1 C4 D5<br>A2 C18 | |
| Otras | Se evaluará positivamente la participación activa e individual del alumnado a través de medios telemáticos en las distintas actividades virtuales propuestas en el desarrollo de la materia.<br>Los resultados de aprendizaje evaluados son: Conocer la evolución en la protección del Patrimonio Arquitectónico desde su consideración como bienes aislados a su integración en un contexto territorial. En este sentido se atiende tanto a los aspectos históricos, a los procedimientos y mecanismos para la protección de los entornos de los monumentos, como a los instrumentos y figuras para su tutela y conservación. | 30 | A5 B1 C8 | D3<br>D4<br>D5 |

**Outros comentarios sobre a Avaliación**

Cada estudiante, según la normativa vigente, tiene dos convocatorias de evaluación. La primera se lleva a cabo durante el cuatrimestre de docencia. En primer lugar, a lo largo de las semanas de docencia de la materia, mediante la entrega de las actividades de evaluación requeridas. En caso de que las semanas de docencia de la materia no sean suficientes para la entrega de todos los trabajos previstos, se habilitarán en la plataforma de docencia dos semanas adicionales, al final del cuatrimestre, para facilitar la dicha entrega, estableciéndose en este caso un cronograma alternativo de entrega de tareas. La segunda evaluación se realiza en el mes de julio, para lo cuál se habilitará de nuevo el acceso a la plataforma docente.

**Fuentes de información**


CASTILLO RUIZ, A., **El entorno de los Bienes Inmuebles de Interés Cultural**, Universidad de Granada,

NÁRDIZ ORTIZ, C., **El territorio y los caminos de Galicia. Planos históricos de la red viaria**, Lunwerg editories,

BENSUSAN MARTIN, Mª P., **La protección urbanística de los bienes inmuebles históricos**, Editorial Comares,

CAMPESINO FERNANDEZ, A., **La rehabilitación integrada de los centros históricos: el reto urbanístico de finales de los ochenta**, Investigaciones geográficas, 7,

CALLE VAQUERO, M. de la, **Ciudades históricas: patrimonio cultural y recurso turístico**, Eiría, 47,

TOJO, J.F., **La protección del patrimonio urbano**, Akal,

BECERRA GARCIA, J. M., **El planeamiento como instrumento para la protección de los conjuntos históricos**, PH Boletín, 30,


**Recomendaciones**

**Outros comentarios**

La docencia de la materia se lleva a cabo utilizando la plataforma docente Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de conexión remota sincrónica (cómo Adobe Connect). Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster. Es iimprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Prácticas** | | | | |
| Materia | Prácticas | | | |
| Código | O02M143V01213 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 6 | OB | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego | | | |
| Departamento | Historia, arte e xeografía | | | |
| Coordinador/a | Vaquero Díaz, María Beatriz | | | |
| Profesorado | Vaquero Díaz, María Beatriz | | | |
| Correo-e | mdiaz@uvigo.es | | | |
| Web | http://faitic.uvigo.es/ | | | |
| Descrición xeral | A materia permite o desenvolvemento da práctica profesional asociada ao plano de estudos nos seus diversos campos disciplinares. Con ela preténdese introducir ao alumando na dinámica das institucións e empresas vincualdas aos prefís profesionais do máster. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A1 | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación. |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| A5 | Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo. |
| B3 | Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización. |
| C1 | Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables. |
| C2 | Adquirir a capacidade de deseñar protocolos de intervención, establecendo tipos, prioridades e intensidades de acción ante un ben cultural en risco de alteración. |
| C3 | Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica. |
| C4 | Adquirir a capacidade para catalogar o Patrimonio cultural inmoble, esbozando niveis de risco e podendo establecer mecanismos de protección xurídica e preventiva. |
| C5 | Dominar e ser capaz de aplicar instrumental e procedementos de diversas técnicas cartográficas ao Patrimonio cultural inmoble para o seu control dimensional e a elaboración de documentación gráfica empregando ferramentas CAD. |
| C6 | Analizar, depurar e interpretar información xeográfica, así como o seu almacenamento en bases de datos, en función de requisitos técnicos para o inventario e documentación dun proxecto de intervención. |
| C7 | Coñecer os fundamentos das técnicas non destructivas máis empregadas para a prospección superficial do subsolo do Patrimonio cultural inmoble e desenvolver aa capacidade de determinar a súa aplicabilidade a casos concretos. |
| C8 | Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |
| D4 | Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible. |

| | |
|---|---|
| D5 | Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo. |
| D6 | Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de cualquera dos aspectos do seu labor profesional. |

**Resultados de aprendizaxe**

| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|---|---|
| Esta materia permite a integración operativa dos coñecementos, destrezas e capacidades adquiridas no máster e a súa aplicación e actividades profesionais relacionadas co Patrimonio Cultural | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5<br>B3<br>C1<br>C2<br>C3<br>C4<br>C5<br>C6<br>C7<br>C8<br>D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5<br>D6 |

**Contidos**

| Tema | |
|---|---|
| 1.- Conservación e restauración do Patrimonio Cultural | 1.1. Estudo e clasificación do Patrimonio Cultural (artístico, arqueolóxico, arquitectónico, etnolóxico)<br>1.2. Preservación de bens culturais mobles e inmobles. |
| 2. Xestión do Patrimonio Cultural | 2.1. Elaboración e desenvolvemento de programas, proxectos e accións sobre o PC.<br>2.2. Dirección, organización, planificación, seguimento e avaliación de programas e proxectos. |
| 3.- Valoración e interpretación do Patrimonio Cultural | 3.1. Valoración e interpretación do legado histórico e natural do Patrimonio Cultural á sociedade.<br>3.2. Planificación e estratexias de difusión e comunicación ao público do valor e interese do PC. |

**Planificación**

| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---|---|---|
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 0 | 0 | 0 |
| Prácticas externas | 140 | 0 | 140 |
| Informes/memorias de prácticas | 0 | 10 | 10 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

| | Descrición |
|---|---|
| Resolución de problemas e/ou exercicios | O alumnado deberá resolver os problemas que surxan en relación coas funcións desempeñadas na entidade na que realice as prácticas. |
| Prácticas externas | Actividades presenciais desenvolvidas polo estudante nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión, durante o cal realizará as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas. |

**Atención personalizada**

| Metodoloxías | Descrición |
|---|---|

| | |
|---|---|
| Prácticas externas | O alumnado contará con dous titores que levarán a cabo as tarefas de orientación e resolución de problemas durante o período de prácticas, ún deles na entidade na que se realicen as prácticas e outro, pertecente ao profesorado da titulación, de carácter académico. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | O alumnado contará con dous titores que levarán a cabo as tarefas de orientación e resolución de problemas durante o período de prácticas, ún deles na entidade na que se realicen as prácticas e outro, pertecente ao profesorado da titulación, de carácter académico. |

## Avaliación

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Prácticas externas | Informe do titor académico que integra dous informes: o do titor da entidade que acolle as prácticas e o do estudante.<br>Os resultados de aprendizaxe avaliados son:<br>A integración operativa dos coñecementos, destrezas e capacidades adquiridas no máster e a súa aplicación e actividades profesionais relacionadas co Patrimonio Cultural. | 60 | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B3 | C1<br>C2<br>C3<br>C4<br>C5<br>C6<br>C7<br>C8 | D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5<br>D6 |
| Informes/memorias de prácticas | Memoria de prácticas externas ou prácticum do estudante de entrega remota.<br>Os resultados de aprendizaxe avaliados son:<br>A integración operativa dos coñecementos, destrezas e capacidades adquiridas no máster e a súa aplicación e actividades profesionais relacionadas co Patrimonio Cultural. | 40 | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B3 | C1<br>C2<br>C3<br>C4<br>C6<br>C7<br>C8 | D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5<br>D6 |

## Outros comentarios sobre a Avaliación

## Bibliografía. Fontes de información

A bibliografía e fonte de información necesarias para a preparación e execución das tarefas e traballos de cada unha das prácticas externas será preparada e entregada ao alumnado polos titores/as da entidade e/ou académicos/as xunto co proxecto formativo específico da práctica.

## Recomendacións

| DATOS IDENTIFICATIVOS | | | | |
|---|---|---|---|---|
| **Traballo Fin de Máster** | | | | |
| Materia | Traballo Fin de Máster | | | |
| Código | O02M143V01214 | | | |
| Titulación | Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural | | | |
| Descritores | Creditos ECTS | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
| | 9 | OB | 1 | 2c |
| Lingua de impartición | Castelán | | | |
| Departamento | Historia, arte e xeografía | | | |
| Coordinador/a | Rodríguez Teijeiro, Domingo | | | |
| Profesorado | Rodríguez Teijeiro, Domingo | | | |
| Correo-e | teijeiro@uvigo.es | | | |
| Web | http://http://cursos.faitic.uvigo.es/moodle2_1415/course/view.php?id=14 | | | |
| Descrición xeral | O Traballo Fin de Máster permitirá aplicar e desenrolar de forma integrada os contidos formativos e as competencias asociadas ó Máster, mediante arealización e defensa por parte de cada estudante dun traballo tutelado. | | | |

| Competencias | |
|---|---|
| Código | |
| A1 | Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación. |
| A2 | Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo. |
| A3 | Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos. |
| A4 | Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades. |
| A5 | Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo. |
| B4 | Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa. |
| C1 | Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables. |
| C2 | Adquirir a capacidade de deseñar protocolos de intervención, establecendo tipos, prioridades e intensidades de acción ante un ben cultural en risco de alteración. |
| C3 | Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica. |
| C4 | Adquirir a capacidade para catalogar o Patrimonio cultural inmoble, esbozando niveis de risco e podendo establecer mecanismos de protección xurídica e preventiva. |
| C5 | Dominar e ser capaz de aplicar instrumental e procedementos de diversas técnicas cartográficas ao Patrimonio cultural inmoble para o seu control dimensional e a elaboración de documentación gráfica empregando ferramentas CAD. |
| C6 | Analizar, depurar e interpretar información xeográfica, así como o seu almacenamento en bases de datos, en función de requisitos técnicos para o inventario e documentación dun proxecto de intervención. |
| C8 | Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social. |
| D1 | Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción. |
| D2 | Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade. |
| D3 | Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan. |
| D4 | Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible. |

| | |
|---|---|
| D5 | Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo. |
| D6 | Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de cualquera dos aspectos do seu labor profesional. |

**Resultados de aprendizaxe**

| Resultados previstos na materia | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|---|---|
| O trabajo Fin de Máster permitirá aplicar e desenrollar de forma integrada os contados formativos e as competencias asociadas ao Máster, mediante a realización e defensa por parte de cada estudiante un trabajo tuteado. | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5<br>B4<br>C1<br>C2<br>C3<br>C4<br>C5<br>C6<br>C8<br>D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5<br>D6 |

**Contidos**

| Tema |
|---|
| Elaboración, presentación e defensa dun traballo - dirixido no ámbito das disciplinas do máster. |

**Planificación**

| | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---|---|---|
| Traballos tutelados | 0 | 200 | 200 |
| Presentacións/exposicións | 1 | 0 | 1 |
| Metodoloxías integradas | 24 | 0 | 24 |

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

**Metodoloxía docente**

| | Descrición |
|---|---|
| Traballos tutelados | Elaboración do TFM de acordo coas directrices do Máster. |
| Presentacións/exposicións | Exposición por parte do alumno ou alumna do traballo realizado. |
| Metodoloxías integradas | Establecemento das bases metodolóxicas axeitadas de acordo coa natureza do TFM elexido polo estudiante. |

**Atención personalizada**

| Metodoloxías | Descrición |
|---|---|
| Metodoloxías integradas | Atención personalizad polo tutor responsable da dirección do TFM. |

**Avaliación**

| | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|---|---|---|---|

| | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| Presentacións/exposicións | Avaliación da memoria do traballo fin de Máster. Redacción, estructura, formato, obxectivos, metodoloxías, análise de resultados e conclusións. | 80 | A1<br>A2<br>A3 | B4 | C1<br>C2<br>C3 | D1<br>D2<br>D3 |
| | Avaliación da exposición e defensa do traballo fin de Máster. Claridade na exposición, uso acertado da linguaxe, estrutura da exposición, capacidade de síntese, respostas as cuestións formuladas polo tribunal. | 40 | A4<br>A5 | | C4<br>C5<br>C6<br>C8 | D4<br>D5<br>D6 |
| | Resultados da aprendizaxe:<br>O Trabajo de Fin de Máster permitirá aplicar e desenrrollar de forma integrada os contidos formativos e as competencias asociadas ao Máster, mediante a realización e defensa por parte de cada estudante dun traballo tutelado. | | | | | |

## Outros comentarios sobre a Avaliación

## Bibliografía. Fontes de información

-

A bibliografía e as fontes de información necesarias para a elaboración do TFG serán suministradas polo titor/a conforme á natureza específica do mesmo.

## Recomendacións